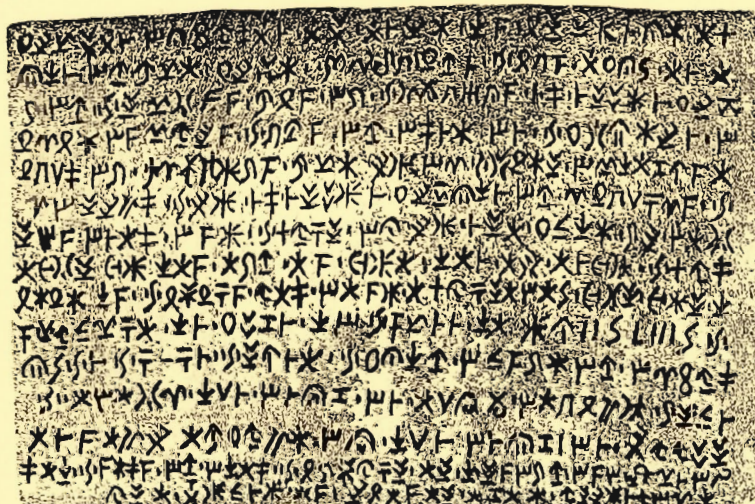

ΛΑΤΙΝΙΚΗ: Η ΠΡΩΤΗ ΕΚΒΑΡΒΑΡΙΣΜΕΝΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

**᾽Αποκρυπτογράφηση πινακίδων
τῆς Μεσοκυπρομινωικῆς γραφῆς**

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα

105 58 Αθήνα.

Τηλέφ.: 3223957, 9841655

Τα Γραφεία του Περιοδικού
λειτουργούν πρωινές ώρες
9.30-13.30 καθημερινά.

Ίδιοκτήτης-Εκδότης-Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Αχιλλέως - Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία-Ατελιέ:
«Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Μάγερ 11, Αθήνα, τηλ. 5221792.
Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
«ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Καλλιδρόμου 10
Μπουρνάζι, τηλ. 5726819.

- Τιμή αντίτιπου: 600 δρχ.
- Ετήσια συνδρομή: 6.000 δρχ.
- Οργανισμών κ.λπ.: 8.000 δρχ.
- Φοιτητών: 4.000 δρχ.
- Εξωτερικού: 50 δολλ. ΗΠΑ.

• Οι συνδρομές προκαταβάλλονται
τόν μήνα Ιανουάριο κάθε χρόνου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά έμβασματα στη
διεύθυνση:

ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, Αθήνα.

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 7156:

Στοιχεία Ίστορικής Ίατρικής

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 7157:

Αποκρυπτογράφηση πινακίδων
της Μεσοκυπρομινωικής γραφής

ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ

ΣΕΛΙΣ 7165:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

ΑΛ. ΦΙΛΙΠΠΑΣ, Γ.Ν. ΚΑΡΑΜΟΛΕΓΚΟΣ, Η. ΓΑ-
ΖΗΣ, Π. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ, Ε.-Β. ΣΩΤΗΡΟ-
ΠΟΥΛΟΣ, Α. ΤΑΤΑΡΙΔΗΣ, Ζ. ΠΕΤΡΙΛΗΣ.

ΣΕΛΙΣ 7176:

Πρός τον νέον Ντοῦτσε:

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 7177:

Ο μεσαιώνας του διωγμού του Λόγου

ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΠΑΠΠΑΣ

ΣΕΛΙΣ 7181:

Λατινικά: Η αρχαιότερη γνωστή
κακοποίηση της Έλληνίδας Φωνής

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Κ. ΓΑΤΣΙΑΣ

ΣΕΛΙΣ 7191:

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ (II)

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΜΠΕΞΗΣ

ΣΕΛΙΣ 7199:

Οι διαπροσωπικές σχέσεις των Ελλήνων

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΡΒΕΤΑΡΗΣ

ΣΕΛΙΣ 7214:

Γ. Παπαχατζής - Γ. Πουρναρόπουλος

ΟΘΩΝ Μ. ΛΕΦΝΕΡ

ΣΕΛΙΣ 7216:

Εσχατολογικά

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΛΕΒΙΔΗΣ

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΟΙΗΣΗ:

Κ.Γ. Δημητρόπουλος, Διαλεχτή Ζευγώλη-Γλέζου,
Λευτέρης Μαρματσούρης, Πάνος Κοκκινόπουλος

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ:

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ: σελ. 7173 • ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΧΩΡΙΣ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ: σελ. 7205 • ΕΘΝΙΚΑ: σελ. 7179 •
ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ: σελ. 7189 • ΛΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ:
σελ. 7197 • ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ: σελ. 7207 • ΔΙΗ-
ΓΗΜΑ: σελ. 71209 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ.
7216.

Στοιχεία Ἱστορικῆς Ἱατρικῆς

Γιὰ τὴν ἀγωνιωδῶς ἀναζητοῦσα ἀνθρωπότητα τρόπους, γιὰ νὰ σωθῇ ἀπὸ τὴν βαρεῖα Ἱστορικὴ Νόσο της καὶ νὰ ἐξασφαλίση κάποιον προσδόκιμον ἐπιβιώσεώς της, εἶναι αὐτονόητο ὅτι

α) τὸ μόνο ὑπαρκτὸ πρότυπο ὑγείας της εἶναι ἡ κατάστασις πού ἴσχυε πρὶν ἀπὸ τὴ νόσησίν της καὶ

β) ὁ μοναδικὸς τρόπος βιώσιμης λειτουργίας της ὡς ὀργανισμοῦ εἶναι ὁ φυσιολογικός, αὐτὸς δηλαδὴ πού ἴσχυε πρὶν ἀπὸ τὸν παθολογικό.

Ἡ «ἐπίσκεψις τῶν ὀνομάτων», ἡ μοναδικὴ ἀλλὰ καὶ ἀσφαλέστατη αὐτὴ μέθοδος ἀνακλήσεως τοῦ παρελθόντος στὸ παρὸν (ἡ γλῶσσα εἶναι ὁλόκληρο τὸ παρελθὸν στὴν πιὸ αὐθεντικὴ του, ζωντανὴ ἀναπαράστασις) δίνει αὐτομάτως καὶ τὴν συγκριτικὴ διάγνωση καὶ τὴν θεραπευτικὴ μέθοδο τοῦ Σήμερα.

Ἄν ὁ ἄνθρωπος ἤξερε σήμερα τί ἐσήμαινε ἀρχικὰ ἡ παγκόσμια ἐλληνικὴ λέξις **Φιλοσοφία** (προτοῦ ἐκβαρβαρισθῇ, διαστρεβλωθῇ καὶ παραχαραχθῇ), θὰ εἶχε τὸ πρότυπο καὶ τὴν θεραπείαν τοῦ σήμερα ἄρρωστου παγκόσμιου Στοχασμοῦ.

Ἄν ὁ ἄνθρωπος ἤξερε σήμερα τί ἐσήμαινε ἀρχικὰ ἡ παγκόσμια ἐλληνικὴ λέξις **Πολιτικὴ** (προτοῦ ἐκβαρβαρισθῇ, διαστρεβλωθῇ καὶ παραχαραχθῇ), θὰ εἶχε τὸ πρότυπο καὶ τὴν θεραπείαν γιὰ τὴν σύγχρονη διαστροφή τῆς Ἑξουσίας.

Ἄν ὁ ἄνθρωπος ἤξερε σήμερα τί ἐσήμαινε ἀρχικὰ ἡ παγκόσμια ἐλληνικὴ λέξις **Οἰκονομία** (προτοῦ ἐκβαρβαρισθῇ, διαστρεβλωθῇ καὶ παραχαραχθῇ), θὰ εἶχε τὸ πρότυπο καὶ τὴν θεραπείαν γιὰ τὴν διαστροφή τοῦ Οἰκονομισμού.

Ἄν ὁ ἄνθρωπος ἤξερε τί ἐσήμαινε ἡ παγκόσμια ἐλληνικὴ λέξις **Τεχνολογία** (προτοῦ ἐκβαρβαρισθῇ, διαστρεβλωθῇ καὶ παραχαραχθῇ), θὰ εἶχε τὸ πρότυπο καὶ τὴν θεραπείαν γιὰ τὴν ἄκρως ἐπικίνδυνον παράνοια τοῦ Τεχνολογισμού.

Ἄν ὁ ἄνθρωπος ἤξερε τί ἐσήμαιναν ἀρχικὰ οἱ παγκόσμιες ἐλληνικὲς λέξεις πού ἀποδίδουν ἀπλὲς μορφὲς πολιτισμοῦ, ὅπως π.χ. **Θέατρο**, **Ἀθλητισμός** κ.λπ. (προτοῦ ἐκβαρβαρισθοῦν, διαστρεβλωθοῦν καὶ παραχαραχθοῦν), θὰ εἶχε τὸ πρότυπο καὶ τὴν θεραπείαν γιὰ τὸν ψυχοτρόπον καὶ ἀνθρωποφάγον «Πολιτισμό» τοῦ Σήμερα.

Ἄν ὁ ἄνθρωπος ξανάβρισκε σήμερα τὸ περιεχόμενο τοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου, θὰ ἔβγαινε αὐτομάτως ἀπὸ τὸ φέρετρο τοῦ Παραλόγου, μέσα στὸ ὁποῖο εἰσῆλθε ἡ ἐτοιμάζεται νὰ μπῇ.

Ἐρευνῆστε τὸν Ἑλληνα Λόγον. Δὲν χρειάζεται τίποτε ἄλλο.

Δ.Ι.Α.

ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ*

᾽Αποκρυπτογράφηση πινακίδων τῆς Μεσοκυπρομινωικῆς γραφῆς

Σὲ βιβλίο ποὺ κυκλοφορεῖ καὶ στὴν Ἑλλάδα ὁ Ἀγγλος John Chadwick παρουσιάζει τὴ μελέτη του *“Reading the past. -Linear B and related scripts”*, British Museum Publications, London 1987, ὅπου παραθέτει φωτογραφίες πῆλινων πινακίδων μὲ Κυπρομινωικὴ γραφὴ (σελ. 50-56). Ἐνῶ ὅμως ἀναγνωρίζει τὴν ὑπαρξὴ «πηγῆς ἀσφαλοῦς ἀναγωγῆς» (σελ. 56), ἀποφεύγει νὰ μεταφράσει τὶς πινακίδες. Τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ ξένιζε, ἂν ἔλειπαν τὰ συμπεράσματα τοῦ κ. Chadwick, ὁ ὁποῖος κάνοντας αὐθαίρετες χρονολογήσεις ρίχνει ἔντεχνα αἰχμὲς γιὰ «Ἑλληνικὸ ἀποικισμό τῆς νήσου (Κύπρου) μετὰ τὸν Τρωικὸ Πόλεμο» (*“Greek colonisation of the island after the Trojan war”*). Καὶ ὅμως βάσει τῶν πινάκων τοὺς ὁποῖους ὁ ἴδιος παραθέτει (σελ. 54) μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Μεγάλου Λεξικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης τῶν Liddell καὶ Scott προκύπτουν κείμενα, τὰ ὁποῖα δείχνουν ὑψηλὸ πολιτιστικὸ ἐπίπεδο, ἐνότητα καὶ συνέχεια γλώσσας στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα. Ἐπίσης μαρτυρίες δανεισμοῦ ἀπὸ ἄλλους τῶν γνώσεων καὶ τῆς σοφίας τῶν Ἑλλήνων.

Σὲ πίστωση τῶν ἀνωτέρω δημοσιεύομε ἐδῶ φωτοτυπίες πινακίδων τοῦ βιβλίου, ἐπιχειρώντας καὶ τὴν σχετικὴ ἀποκρυπτογράφησίν τους. Δοθέντος ὅτι ὁ κ. Chadwick τυγχάνει καθηγητῆς τῆς ἑλληνικῆς στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Cambridge, γεννῶνται εὐλογες ἀπορίες. Ὁ ἀναγνώστης θὰ ἀναρωτηθεῖ ἴσως γιὰ τὸν ὅρο τῆς κεφαλίδας τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ (*«Μεσομινωϊκὴ γραφὴ»*) σὲ σχέση μὲ τοὺς ὅρους *«Πρωτοκυπρομινωϊκὴ»* καὶ *«Ὑστερομινωϊκὴ»*. Ἡ διάκριση συνδέεται μὲ τὴν διείσδυση Χιττιτῶν σὲ ἑλληνικὰ ἐδάφη (ἐναρξὴ ἀπὸ τὰ τέλη τῆς περιόδου τῆς Μεσοκυπρομινωϊκῆς γραφῆς) παρὰ τὶς προσπάθειες ἀνακοπῆς τοῦ κύματος ἀπὸ ἐκστρατευτικὰ σώματα τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος στὴ διάρκεια τῆς περιόδου τῆς Μεσοκυπρομινωϊκῆς γραφῆς.

Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν «Πρωτοκυπρομινωϊκὴ», πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ γραφὴ τῆς περιόδου ἀποτελεῖ κατὰλοιπο τῆς Μινωϊκῆς Γραμμικῆς Α. Στὴν ἐξέλιξη τῆς γραφῆς στὴν Κρήτη (Γραμμικὴ Β) ἡ Κύπρος ἀκολουθεῖ, ἔλκουσα ἰσχυρὴ Μινωϊκὴ ἐπίδραση. Ἡ τελευταία ἐμφανίζεται στὴ συγγενικὴ σχέση Γραμμικῆς Β μὲ τὴ «Μεσοκυπρομινωϊκὴ» γραφὴ.

* Ὁ κ. Κ.Δ. (ψευδώνυμο) εἶναι ἐρευνητικὸ μέλος τῆς F.F.E.E. «ΖΕΥΣ».

Κυπριακή ἐπιγραφή, ὅπως παρουσιάζεται στὸ βιβλίο τοῦ Chadwick (σελ. 56)

Ι ΚΑ Κ' Ι Τ' ΤΕ ΝΕ Α· ΣΕ ΕΙΛΙ ΤΕ Π'· ΣΕ ΓΚΟ Ι Ω ΛΟ Ε· Ι Ρ ΓΚΟ· ΣΕ ΒΟ. ΚΑΙΤΙ Μ' ΤΑ
Ι ΚΑ Κ' Ι Θ ΤΕ ΝΕ Α· Σ ΣΕΙΛΙ ΤΕ Π'· Σ ΓΚΟ Ι ΒΟ ΛΕ· Ι Ρ ΚΟ. ΣΕ ΒΟΥ. ΚΑΙ ΤΗ Μ' ΔΗ

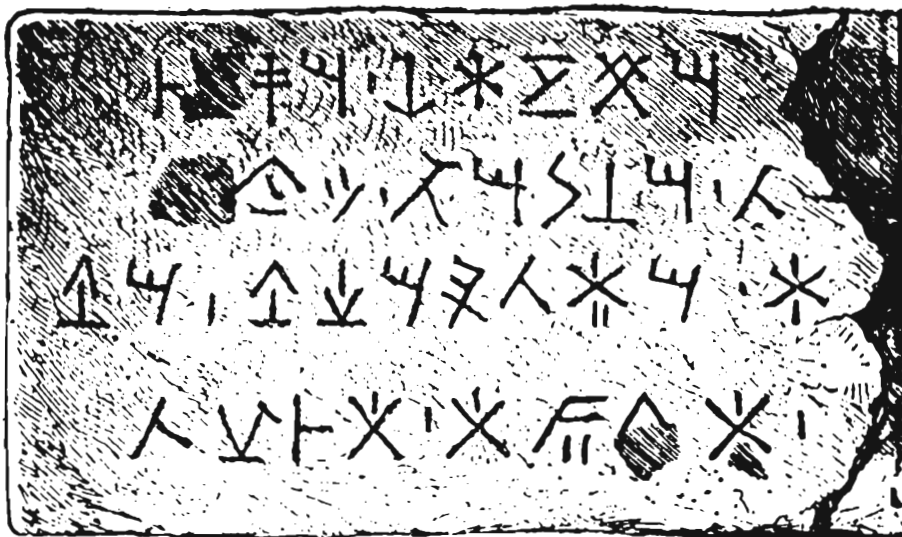
Ἐκδόση ἐλεύθερη τοῦ κειμένου μὲ διαδοχικὴ ἀπλοποίηση ἐκ τῆς ἀρχαίας στῆ νέα ἐλληνικὴ

1) ΔΗ Μ' ΤΗ ΚΑΙ·ΒΟΥ ΣΕ· ΚΟΡΙ· ΕΛΒΟΙΓΚΟΣ· Π'ΤΕΛΙΣΕΥΣ· ΑΝΕΤΕΘΙΚ·ΚΑΙ

2) ΔΗΜΗΤΗ(ΡΙ) ΚΑΙ ΒΟΥΣ ΚΟΡΗ ΕΛΛΟΟΙΚΟΣ ΠΟΤΕΛΙΣΕΥΣ ΑΝΕΘΗΚΑ ΚΑΙ

3) Στὴ Δήμετρα καὶ τοῦ βοὸς τὴν κόρη ὁ Ἑλλόοικος Ποτελίσέας ἀφιέρωσα καί...

Πήλινη Κυπριακή πινακίδα (ἐξώφυλλο Δαυλοῦ, τ. 72 Δεκ. 87)

Ἀνάγνωση πινακίδας με συλλαβές τύπου Chadwick

se- en- ri- paa -jo -pa - en- -de - e - sei - de - se —

ke - ri - e - σε - εν - rnu - si - na - εν - ri - se - jo - na

- εν - i - du - e - i - εν - di - σε - εν - di - de - se - ri - ra - ta - i

Ἀνάγνωση στὴ Νεοελληνικὴ προφορὰ

ΣΕ ΣΕΙΡΙΕ ΔΕΕΙΝ. ΣΥ ΠΑΝ JO ΠΑΤΕΡΑ ΡΕΙ,
ΕΝ ΣΕ ΝΑΩ ΣΕΡΙΕΝ ΕΝΑΣΗΜΟΕΝ. ΣΕ ΕΡΙΚΕΣΑΙ
ΔΕ ΔΕΙ ΕΝ ΣΕ ΔΙΟΓΕΝΗΤΑ ΡΑ ΡΕΙ.

Ἐλεύθερη ἀπόδοση στὴ νεοελληνικὴ

Σὲ σένα, θεὲ Σείριε, δέομαι. Σὺ πάντα σὲ υἱὸ (ἀπὸ) πατέρα ρέεις εἰς τὸν ἰδικό σου
ναὸ τοῦ Σειρίου τοῦ ἀσημένιου. Σὲ σένα πρέπει μεγάλη δόξα, γιατί χάρη σὲ σένα,
Διογενή, ὁ ἥλιος ρέει.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τὸ ἐρίκεσαι προέρχεται ἀπὸ τὸ ρῆμα ἐρίκειω. Ὅντως στὸ «Μ.Α. τῆς Ἐ. Γλώσσης» τῶν
Liddell καὶ Scott, ἐρικύδης ὁ ἔχων μεγάλη δόξα, ὁ ἐνδοξός. Τὸ ἐρικύδης συναντᾶται στὰ Σκανδιναυ-
κὰ καὶ σήμερα ὡς κύριο ὄνομα "Erie" ἢ τοι ὁ ἐνδοξός.

Ἀπόδοση πινακίδος Ἰδαλίου με
συλλαβές βιβλίου Chadwick (σ. 24-54)

ja-ni-mi-ku-ma-ta-se-lu-le-si-pa-i-ta-i-ta-pu-a-ti-te-ti-to-o-mi-ta-k'lu-a-i-lo.
 lu-le-ta-se-si-wo-mi-i-ti-ja-ni-jo-i-en-en-ju-pu-ti-to-ki-ja-ka-ta-ne-to-to-ti-ja-lu-pe-i-ta-mu.
 po-en-se-ka-ne-o-mi-ai-ta-ta-en-se-po-en-ne-no-me-si-lu-ta-ne-pa-ta-o-so-a-ta-ja-ni-mi.
 ja-u-to-i-se-ta-mi-ni-mi-ta-en-ne-po-si-ta-se-ti-en-se-pa-ta-a-se-ta-en-ne-ja-tu-ze-a-ni-ta-en-se.
 ja-to-sa-pa-se-po-ne-u-wo-su-e-po-ta-en-wo-mi-a-ke-e-se-u-ne-ma-ja-a-o-en-se-mi-ta-i-ne-ti-ta-i.
 u-se-o-ni-pa-en-ne-ke-e-ta-pa-ta-o-o-e-ta-ja-ni-mi-lu-ta-ta-se-ti-sa-ja-to-sa-na-sa-to-ne.
 o-so-ti-se-ta-i-pa-se-ta-e-ne-to-si-na-se-lu-c-en-ta-o-i-en-ja-ti-te-a-en-po-ke-en-ta-i-tu.
 i-xe-tu-o-xe-e-ta-i-ta-en-i-po-si-en-i-ta-en-xe-e-i-ta-i-ja-en-i-ta-xe-su-en-ne-to-wo-pa.
 to-ma-si-ti-mi-na-i-en-ta-en-ja-ofwe-ta-en-te-se-ne-to-mi-ta-en-ta-i-e-ti-dia-pe-za-tris-pe-ne.
 lu-pe-ne-ta-ne-ma-dia-na-ta-en-ne-o-ta-ta-i-en-ne-ja-lu-ta-ti-se-ti-to-po-a-se-ka-se-u-l-pa.
 ne-en-i-se-i-ta-u-te-sa-ta-se-lu-lu-we-se-ta-i-lu-wa-se-i-to-to-wo-su-po-o-ti-ta.
 i-ta-ta-i-no-ke-i-wo-ja-si-no-i-dia-se-lu-ta-sa-ta-se-ta-lu-we-ta-se-ta-ke-wo-wo-o-so.
 pa-ta-en-se-ta-i-pa-en-ne-to-po-ku-wo-ne-o-i-of-ta-o-ta-se-po-si-en-se-ta-se-jo-to-mi-ta-se-po.
 -pa-i-ta-en-ne-ta-a
 wo-o-i-me-e-ti-ta-e-i-ta-ta-mi-to-i-ta-i-o-i-ne-i-a-en-si-o-ke-i-ta-to-se-sa-ta

Ἄρχαῖο ἐλληνικὸ κείμενο βάσει συλλαβῶν

- ΕΛΛΟΙ ΑΛΛΗ ΓΑ ΡΑ, ΕΜΟΙ ΕΡΩΤΗΣΕΤΑΙ ΤΙ ΑΠΑΝΤΑ ΘΕΟΣ-ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΟΩΝ ΓΗΣ, ΜΙΝΩΣ
- ΜΟΥ ΤΑ ΕΙΠΕ ΛΙΤΟΧΩΡΟΝ. ΤΑΚΤΙΚΟΝ ΤΥΠΩΕΝ ΥΙΟΣ ΙΩΝ ΤΙΜΙΩΣ ΣΕ ΤΑ ΤΕΛΗ.
- ΜΙΝΩΑ ΤΑΣΣΩ ΤΑ ΠΑΝ(ΤΑ) ΑΙΤΩΛΕΣΙ, ΜΗΜΟΝΕΕΝ ΠΟΤΕ, ΕΝ ΤΑΥΤΩ, ΡΟΥ ΜΟΩΝ ΕΚ ΓΑΣ ΣΕΙΡΙΟΥ ΕΝ ΠΟΔΙ ΣΕΙΡΙΟΥ.
- ΣΕ ΕΝ ΤΑΝΙ, Α, ΡΑ ΡΟΑ ΝΕΟΝ ΕΤΑΞΑ, ΤΑ ΠΑΙΣΙ ΕΝΕΔΥΣΑΤΟ ΩΣ ΕΙΠΕΝ ΑΔΩΝΙΝΟΣ ΜΥΘΟΙΣ ΗΡΩΣ.
- ΗΤΟΙ ΘΗΒΑΙΟΙ ΤΕ ΜΥΚΗΝΑΙΟΙ, ΟΜΟΙ ΝΕΟΙ, ΕΧΘΡΟΙ ΜΙΝΩ. ΕΝ ΤΟΠΩ ΣΟΥ ΒΟΥ ΟΥΔΕ ΠΟΤΕ ΣΕ ΠΑΤΕΡ ΣΕ ΑΚΟΥΟΝ.
- ΕΝΕΔΟΝΤΙ ΣΑ ΑΚΟΡΙΑ. ΕΣ ΑΤΙ ΣΕΘ ΤΕΛΟΝΤΙ ΜΙΝΥΩΝ ΘΕΩ. ΤΑ ΠΑΤΡΙΑ ΕΤΕΚΑΝ (;) ΤΕ ΠΑΝ ΟΣΙΟΝ.
- ΕΡΩΤΑ ΕΝ ΓΗ ΠΟΙΟΝΤΙ ΑΤΕΛΗ. ΥΑΙΝΑ ΩΤΑ-ΑΛΛΟΙΣ ΟΝΑΣΙ-ΡΟΑ ΘΗΝΤΟΝ, ΣΟΥ ΠΑΙΔΑ ΕΤΑΞΑΤΟ.
- ΘΕΕ ΠΑΤΕΡ, ΒΟΡΟΝ ΕΝ ΣΟΥ ΧΕΤΤΑΙΟΙ. ΕΝ ΓΑ ΧΙΤΤΙΤΟΥ, ΥΙΟΙ ΧΕΤΑΙΟΙΣ ΠΟΙΕΙΝ ΖΩΗΝ ΤΑΙΣ ΟΡΕΞΕΣΙ.
- ΘΕΟΣ ΞΕΝΟΣ, ΟΡΕΞΑΙΣΙ ΠΟΙΗΣΑΙ ΙΩΝΑ ΗΛΙΟΥ ΡΟΗ ΕΤΕΣΙ ΣΚΕΠΑΣΕΙΝ.
- ΤΟΝ ΙΑΚΧΟΝ ΡΟΑ, ΤΟΤΕ ΝΕΑΡΟΝ ΠΑΙΔΑ, ΤΡΙΣ ΕΡΑΠΕ.
- ΔΕΙ ΣΕ, ΧΙΤΤΙΤΗΝ ΤΕΤΜΗΣΘΑΙ ΕΝΘΑΔΕ.
- ΔΙΑ, ΕΝ ΤΕ ΑΤΕΝΑ ΜΙΑΗΤΗ, ΜΕΤΑ ΠΟΛΕΣΙ ΓΗ, ΣΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΙΣ (;) ΤΗΝ ΤΕΛΕΙΑΝ, ΧΙΤΤΙΤΑΙ ΟΝΕΙΔΑΝ ΕΔΟΝΤΙ ΕΝ ΘΑΝΗ ΠΑΙ' ΗΛΙΟΥ.
- ΤΑ ΗΛΙΩ ΑΠΑΣΑΝ ΡΑ ΚΟΡΗ, ΒΑΛΟΝΤΕ (;), ΓΕΛΩΤΑΣ, ΤΑΤΑΚΤΑΙ ΟΥΡΗΣΕΙΝ.
- ΖΩΩ ΒΟΩ, ΚΡΕΤΑ, ΣΕ ΘΗΒΑΙ ΗΛΙΟΥ, ΤΟΞΟΤΕ ΤΕΛΟΝΤΙ ΣΥΝΟΥΣΙΑΝ.
- ΒΟΙ ΚΑΙΝΩ ΕΝ ΤΑΥΤΩ ΙΠΠΩ, ΣΕΘ ΟΜΟΙ, ΡΟΑ ΥΙΩ ΣΟΥ ΤΟΚΕΑΝ ΕΣ ΙΠΠΟΙΣ ΤΟΤΕ.
- Ω ΙΩΝ, ΟΙΚΟΥ ΠΟΡΟΝ ΠΑΛΙΝ, ΘΕΟΣ ΗΤΗΣΑΤΟ.
- ΠΑΙΔΑ ΑΤΩΝ, ΤΩ ΕΙΠΑ, ΘΕΣΑΤΑΙ ΕΡΩΤΑΝ, «ΓΗ ΟΣΙΑ, Η ΒΙΩ ΑΤΑΡΑΝΤΩ ΙΤΑΛΙΕ, ΕΜΕ ΥΙΩ, ΒΩ».

Ἐλεύθερη ἀπόδοση στὴ νεοελληνικὴ

Ἐλλοὶ ἄλλης γῆς Ρᾶ, μὲ ρώτησαν τί ἀπαντᾷ ὁ θεὸς-βασιλεὺς τῆς γῆς τῶν Μόων, ὁ Μίνωας. Σὲ ἐμὲ τὰ εἶπε στὸ Λιτόχωρο (;). Τὰ κατέγραψε τακτικὰ ἕνας Ἴωνας, ὁ ὁποῖος χρεώνει σὲ σένα (τὸν ἀγγελιαφόρο) τὴν νόμιμη ἀμοιβή του:

«Τὸν Μίνωα τάσσω ἡγέτη ὅλων τῶν Αἰτωλῶν (;) εἰς μνήμην τῆς ἀλλοτινῆς κοινῆς ἐξόρμησης τῶν Μόων ἀπὸ τῆ γῆ τοῦ Σείριου στὴν ἀποικία τοῦ Σείριου. Σὲ σένα στὴν Τᾶνι, ὅπου διώρισα νέον βασιλέα-ἥλιο, τὰ παιδιὰ σου ντύθηκαν, ὅπως εἶπε ὁ μυθικὸς ἥρωας Ἀδωνῖνος (;). Ὑπῆρξαν Θηβαῖοι καὶ Μυκηναῖοι, κάποιοι νεαροὶ ἄνδρες, ἐχθροὶ τοῦ Μίνωα. Στὸν τόπο σου, βοῦ Δία, οὐδέποτε ἄκουγαν τοὺς πατέ-

ρες τους. Ἐνέδωσαν τὰ ἀγόρια σου. Ἀντικατέστησαν τὸν θεὸ τῶν Μινύων μὲ τὸν Ἄτι Σέθ. Τὰ πάτρια ἐφόνευσαν καὶ κάθε ὄσιο. Ἀτελείωτο ἔρωτα κάνουν κατὰ γῆς. Σὲ ἐκεῖνον μὲ αὐτιά ὕαινας —κατ' ἄλλους ὀνάγρου— βασιλέα θνητὸ τὰ παιδιὰ σου προσχώρησαν. Θεὲ πατέρα, μίasma πρὸς σὲ ἀποτελοῦν οἱ Χετταῖοι. Σὲ γῆ Χετταίων οἱ υἱοὶ τῶν Χετταίων διάγουν βίῳ ὅπως ὑπαγορεύουν οἱ ὀρέξεις τους. Ὁ ξένος Θεὸς ὀρέχτηκε νὰ κάνουν οἱ Ἴωνες ἐνέργειες, οἱ ὁποῖες θὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ἀλλάξει τὸ ἡλιακὸ ἡμερολόγιο. Τὸν Ἰακχο βασιλέα, τότε νεαρὸ παιδα, τρεῖς φορές τὸν χτύπησε μὲ ρόπαλο (ἡ χεῖρα τοῦ Σέθ). Πρέπει ἐσὺ τὸν Χιττίτη νὰ κάνεις κομμάτια ἐδῶ καὶ τώρα. ὦ Δία, στήν Ἀθηνᾶ στή Μίλητο, μητέρα ὅλων τῶν πόλεων, ὅπου τιμᾶται ἡ τέλεια ἀπόστολός σου, οἱ Χιττίτες ντροπίασαν καὶ αὐτὴ τὴν ταφὴ τοῦ παιδιοῦ τοῦ ἡλίου. Τὴν σὲ ὅλο τὸν ἡλιο τιμώμενη κόρη τοῦ ἡλίου οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Βαάλ βάλθηκαν νὰ τὴν κατοικοῦν. Μὲ ζῶα βόδια στήν Κρήτη, στίς Θῆβες τοῦ ἡλίου, στή γῆ, οἱ Χιττίτες τοξότες τελοῦν συνουσία. Πρὸς τιμὴν τοῦ βοδιοῦ τοῦ νέου, πού εἶναι ταυτόχρονα ἵππος (ὀνάγρου), οἱ ἄνθρωποι τοῦ Σέθ τὸν υἱό σου βασιλέα θανάτωσαν, ποδοπατώντας τον μὲ τὰ ἄλογα τότε. ὦ Ἴωνα, πάλι ὁ Θεὸς ζήτησε νὰ μετακομίσεις ἀλλοῦ. Στὸν παῖδα Ἀτῶν εἶπα, ἀφοῦ ἔθεσε τὴν ἐρώτηση: «σὲ γῆ, ὄσια, ὅπου ζῶ, στὸν Ἀτάραντο (;) τῆς Ἰταλίας, στὸν υἱό μου, θὰ πάω».

[Στὸ ἐπόμενο τεῦχος: Ἀποκρυπτογράφηση πινακίδων τῆς Ὑστεροκυπρομινωϊκῆς. — Ἡ βουλμία τῶν Χιττιτῶν]

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΜΑΡΜΑΤΣΟΥΡΗΣ

Φτάσαμε ἀργὰ

Ταξιδέψαμε
στη ρότα τοῦ Πυθέα
πέρ' ἀπ' τὴ Θούλη.

Θαλασσοπούλια
τ' ἀχνάρια τῆς πρύμης μας
ἀκολουθοῦσαν.

Λίγα γλαρόνια
μοναξιᾶς καὶ ἀνίας
μόνη παρέα.

Μεγάλες λίμνες
ὑπῆρχαν στὸ ποτάμι
προορισμοῦ μας.

Φθάσαμε ἀργὰ
κοντὰ σὲ πανάρχαια
χαλκωρυχεῖα.

Εἶχανε φύγει
χιλιάδες χρόνια τώρα
οἱ Μινωῖτες.

Κοντὰ στήν ὄχθη
παλιᾶς σκουριᾶς μπακίρι
μοιάζαν μὲ λόφους.

Λαύριο λέγαν
οἱ παλιοὶ αὐτόχθονες
τὴν περιοχὴ.

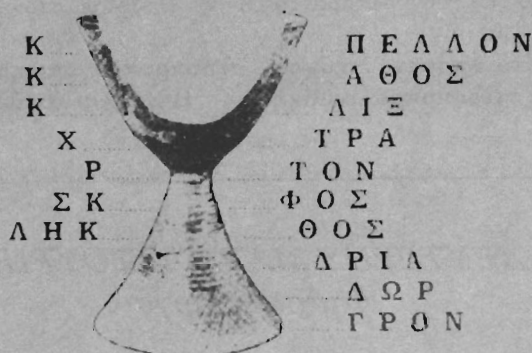
[Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ «Λιμάνια»]

Τὸ σημαντικώτερο καὶ ριζοσπαστικώτερο ἔργο ποὺ δημοσιεύθηκε ποτὲ
στὴ Νεώτερη Ἑλλάδα.

Η.Λ. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Ἀπὸ τὸν ἔλλοπα-θηρευτὴ
μέχρι τὴν Ἑποχὴ τοῦ Διὸς

Ἡ ἀποκωδικοποίησι
τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου

Φωτοαντίγραφο ἐπιμέλειαν ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΔΑΥΛΟΣ 1991

• Ἐνὰ δῶρο στὸν ἐκλεκτὸ σας φίλο, ποὺ θὰ τὸν συνταράξῃ καὶ ποὺ θὰ τὸ
κρατήσῃ ὡς ἐγκόλπιο δικό του καὶ τὸν ἀπογόνου του.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

‘Η σημερινή Λευκάδα ήταν ή ‘Ομηρική ‘Ιθάκη

Κύριε διευθυντά,

Σχετικά με όσα γράφει ο κ. Κ.Β. Κουτρουβέλης για τη Λευκάδα και σχολιάζει ο κ. Η.Α. Τσατσόμοιρος στο 119 τεύχος του «Δαυλού» έχω να προσθέσω τα παρακάτω:

‘Ο πρώτος που αναφέρθηκε στην ταυτότητα της Λευκάδας με την ‘Ομηρική ‘Ιθάκη είναι ο Πέτρος Βρυώνης, γυμνασιάρχης στη Λευκάδα, όπου και γεννήθηκε το 1822. ‘Ο δεύτερος είναι ο καθηγητής Η. Draheim, που σχολιάζοντας τη μετάφραση στα Γερμανικά του έργου “Homer” του R.C.Tebb το 1894 πρότεινε τη παραδοχή της Λευκάδας ως ‘Ομηρικής ‘Ιθάκης. ‘Ο τρίτος είναι ο Γερμανός αρχαιολόγος Wilhelm Dörpfeld, Γουλιέλμος Νταϊρπφελντ, που μαζί με τον Έρρίκο Σλήμαν ανασκάψανε τις περιοχές της Τροίας, των Μυκηνών, της ‘Ολυμπίας και της Τύρινθας. Συνέχισε το ανασκαφικό του έργο στην Αθήνα, στο Θέρμο, στη σημερινή ‘Ιθάκη, στη Λευκάδα. Στις 23-3-1900 ο Νταϊρπφελντ ανακοινώνει στο Γερμανικό ‘Αρχαιολογικό ‘Ινστιτούτο της Αθήνας τη θεωρία του «Λευκάδα-‘Ομηρική ‘Ιθάκη», αφού προηγουμένως απέλπισμένος από τα αποτελέσματα των ανασκαφών στην ‘Ιθάκη πέρασε στη Λευκάδα και με την «‘Οδύσσεια» στο χέρι περιοδεύει το νησί και επαληθεύει τη ταυτότητα της ‘Ομηρικής περιγραφής με τα τοπογραφικά δεδομένα. Το 1901 άρχισε τις ανασκαφές στη Λευκάδα και τις συνέχισε ως το 1913. Στην περιοχή Στενό της πεδιάδας του Νυδριού ανέσκαψε 33 τάφους, που τους ονόμασε βασιλικούς από το περιεχόμενό τους. Στην ίδια περιοχή επισήμανε και τα θεμέλια μεγάλου οικοδομήματος, που το ταύτισε με τα ανάκτορα του ‘Οδυσσέα. Τη θεωρία του για τη Λευκάδα-‘Ιθάκη και τα αποτελέσματα των ανασκαφών κατέγραψε στο βιβλίο του “Alt Ithaka”, που μεταφράστηκε από τον πρότανη του Πολυτεχνείου Βασίλη Φραγκούλη και δημοσιεύτηκε στο Β’ τόμο της ‘Επετηρίδας Λευκαδικών Μελετών το 1972. Και ο Μ.Ι. Finley στο βιβλίο του “Ο κόσμος του ‘Οδυσσέα» στη σελίδα 38 γράφει: «‘Ακόμη και οί τοπογραφικές λεπτομέρειες, που αναφέρονται στην πατρίδα του ‘Οδυσσέα, την ‘Ιθάκη, δημιουργούν σύγχυση, αφού αρκετά βασικά σημεία ταιριάζουν περισσότερο στο γειτονικό νησί, τη Λευκάδα, και δε σχετίζονται καθόλου με την ‘Ιθάκη».

Από τα φοιτητικά μου χρόνια ασχολήθηκα με το πρόβλημα της ‘Ομηρικής ‘Ιθάκης και στο ανέκδοτο βιβλίο μου «Λευκάδα, ή ‘Ομηρική ‘Ιθάκη» κατέγραψα νέα στοιχεία που κατοχυρώνουν την ταυτότητα της Λευκάδας με την ‘Ομηρική ‘Ιθάκη. Και από τούτα τα στοιχεία παραθέτω έδω δύο:

α) ‘Ο ‘Ομηρος τοποθετώντας την πόλη της ‘Ομηρικής ‘Ιθάκης στην πεδιάδα του Νυδριού αναφέρει δυο πηγές: την «Μελάνυδρον» (υ 158), από την οποία ύδρευόντανε τα ανάκτορα, και την άνωνημη «τυκτήν και καλλίροον κρήνην» για την ύδρευση των πολιτών (ρ 206). ‘Ο Νταϊρπφελντ ανασκάφοντας στα δυτικά της πεδιάδας του Νυδριού αποκάλυψε ένα μέρος από τον άγωγό που μετέφερε στο ύδραγωγείο των ανακτόρων το νερό της πηγής Μαυρονέρι. Δεν κατόρθωσε να επισημάνει τη τυκτή και καλλίροο κρήνη και αναγκάστηκε να ταυτίσει τις δυο πηγές παρά τη θέλησή του, γιατί κανένας δεν του υπόδειξε τη πηγή Ρωνιές, που σήμερα ύδρευει το Νυδρι και πρίν δεξαμενοποιηθεί ανταποκρινόντανε στην ‘Ομηρική περιγραφή:

*«κατὰ δὲ ψυχρὸν ῥέειν ὕδωρ
ὕψοθεν ἐκ πέτρης»*

[κι’ ἔτρεχε κρύο τὸ νερὸ
ψηλά ἀπ’ τὸ βράχο·]

(ρ 209-210)

β) Τὸ νοτιοδυτικὸ ἀκρωτήριό τῆς Λευκάδας, ὁ Λευκάτας, εἶναι ἡ «Λευκάδα πέτρη» τοῦ ‘Ομήρου. ‘Ο Νταϊρπφελντ καὶ ὁ γεωλόγος I. Partsch ἀρχικὰ ταλαντεύονται καὶ τελικὰ δὲν παραδέχονται τὸν Λευκάτα ταυτόσημο μετὰ τῇ Λευκάδᾳ πέτρῃ τοῦ ‘Ομήρου, γιατί ὁ στίχος ω ΙΙ τοποθετεῖ τὴν «Λευκάδα πέτρη» πέρα ἀπὸ τὸν ὠκεανό:

«πάρ δ' ἴσαν ὠκεανοῦ τε ῥοὰς καὶ Λευκάδα πέτρην»

Ὁ στίχος ἀναφέρεται στὶς ψυχὲς τῶν μνηστήρων, ποὺ τὶς ὁδηγεῖ ὁ Ἑρμῆς στὸν Ἄδη, καὶ ἐπειδὴ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες πιστεύανε ὅτι σὲ κάθε περιοχὴ ὑπῆρχε καὶ μιὰ κάθοδος γιὰ τὸν Ἄδη, ὅπως στὴν Ἑρμιόνη τῆς Ἀργολίδας, ποὺ τὴ θεωροῦσαν ὡς συντομότερη, στὸν ποταμὸ Ἀχέροντα καὶ τὴ λίμνη Ἀχερουσία στὴ Θεσπρωτία (κ 513-514), στὸ ἀκρωτήριο Ταίναρο τῆς Πελοποννήσου ὑπῆρχε μιὰ κάθοδος λαξεμένη στὸ βράχο, ποὺ ὁ Πίνδαρος τὴν ἀποκαλεῖ «*Ἀῖδα στόμα*» (Πυθ. Δ' 44 ἴδε καὶ Πausanias Γ' 25, 4 5). Ἀπὸ δῶ ὁ Ἡρακλῆς ἀνέβασε καὶ κατέβασε τὸν Κέρβερο πραγματοποιώντας τὸν δωδέκατο ἀθλοῦ του. Στὸν Κολωνὸ ἀπὸ μιὰ τέτοια κάθοδο ἐξαφανίζεται ὁ Οἰδίποδας.

Γιὰ μιὰ τέτοια κάθοδο, ποὺ ὁδηγοῦσε στὸν Ἄδη, οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες διαλέγανε σὲ κάθε περιοχὴ τὸ μέρος ποὺ δημιουργοῦσε τὸ μεγαλύτερο δέος. Καὶ στὴ Λευκάδα δὲν εἶχανε ἄλλη ἐπιλογὴ ἀπὸ τὸν Λευκάτα, ποὺ ὁ βράχος τοῦ τρομαχτικὸς ἀνεβαίνει ἀπὸ τὴν θάλασσα. Κατὰ τὴν παράδοση ἀπὸ δῶ μιὰ φορὰ τὸ χρόνο ρίχνανε στὴ θάλασσα ἕναν κατάδικο, γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ ὁ τόπος ἀπὸ κάθε κακὸ. Ἄν ἐπιζοῦσε, τοῦ χαρίζανε τὴν ζωὴ. Ἀπὸ δῶ ἔπεσε στὴ θάλασσα ὁ Κέφαλος, ὅταν ἀπὸ λάθος σκοτώνει τὴ γυναῖκα τοῦ Πρόκριδα, πέφτει καὶ ἡ ποιήτρια Σαπφώ, ὅταν τὴν ἐγκαταλείπει ὁ Φάονας.

Ὁ στίχος ω 11 βρίσκεται σὲ ἀντιφατικὴ σχέση μὲ τοὺς στίχους ποὺ ἀναφέρονται στὸ ταξίδι τοῦ Ὀδυσσεύα στὸν Ἄδη. Ἡ Κίρκη τὸν συμβουλεῖ:

*«ἀλλ' ὅπῳτ' ἂν δὴ νηὶ δι' Ὀκεανοῖο περήσης,
ἐνθ' ἅκτῃ τε λάχεια καὶ ἄλσεα Περσεφονείης,
μακραί τ' αἶγαιροι καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι,
νῆα μὲν αὐτοῦ κέλσαι ἐπ' Ὀκεανῷ βαθυδίνῃ,
αὐτὸς δ' εἰς Ἀῖδew ἰέναι δόμον εὐρώεντα».*

[Κι' ὅταν μὲ τὸ καράβι σου τὸν Ὀκεανὸ διαβεῖς
καὶ φτάσεις στὸ ἀκρόγιο τῆς Περσεφόνης δάσος
μὲ τὶς ψηλὲς τὶς λεῦκες του, τὶς ἄκαρπες ἰτιές του,
ἄραξε τὸ καράβι σου κεῖ ποὺ ὁ Ὀκεανὸς βαθαίνει
καὶ σὺ στοῦ Ἄδη πῆγαινε τὸν μουχλιασμένο τόπο].

(κ 508-512)

Ἡ Κίρκη δὲν ἀναφέρει τὴν Λευκάδα πέτρην καὶ ὁ Ὀδυσσεύς δὲν τὴν συνάντησε φτάνοντας στὴν ἄκρη τοῦ Ὀκεανοῦ, ὅπου βρίσκεται ἡ πύλη τοῦ Ἄδη καὶ στὰ βορεινὰ τῆς κατοικοῦνε οἱ Κιμέριοι, ἕνας λαὸς μυθικὸς ποὺ ζεῖ σὲ μιὰ ἀτελείωτη νύχτα σκεπασμένη ἀπὸ τὴν ὁμίχλη (λ 1-22). Ἐτοίς ὁ στίχος ω 11 πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ἀντιστρέψιμος, ἐπειδὴ στὴ σημερινή του διατύπωση βρίσκεται, ὅπως εἶπαμε, σὲ ἀντιφατικὴ σχέση μὲ τοὺς στίχους κ 508-512. Ἡ σημερινὴ διατύπωση τοῦ στίχου ω 11 εἶναι ἀπὸ κεῖνες τὶς διατυπώσεις στίχων ποὺ ὀφείλονται σὲ λάθος κάποιου ἀντιγραφέα τῶν Ὀμηρικῶν κειμένων, ἂν ὁ ποιητὴς δὲν τοὺς ἔχει διατυπώσει ἔτσι ἀπὸ τὴν ἀνάγκη τοῦ μέτρου.

Σύμφωνα μὲ τὴ μυθικὴ παράδοση τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων γιὰ τὴν σὲ κάθε περιοχὴ, ποὺ ἀποτελοῦσε μιὰ πληθυσμιακὴ ἐνότητα, μιὰ κάθοδο στὸν Ἄδη, στὴν Λευκάδα μιὰ τέτοια κάθοδος, ὅπως ἀναφέρθηκε καὶ πιὸ πάνω, ἦταν ὁ Λευκάτας, ἡ «Λευκάδα πέτρη» τοῦ Ὀμήρου. Ἄν δὲν θεωροῦντανε κάθοδος, δὲν θὰ ρίχνανε τοὺς κατάδικους στὴ θάλασσα, οὔτε ὁ Κέφαλος καὶ ἡ Σαπφώ θὰ τερματίζανε ἐδῶ τὴ ζωὴ τους.

Καὶ μιὰ ποὺ ἀπὸ τοὺς στίχους κ 508-512 προκύπτει ὅτι ἡ «Λευκάδα πέτρη» τοποθετεῖται πρὶν ἀπὸ τὸν Ὀκεανὸ κι' ὄχι μετὰ ποὺ ἀναφέρεται στὸ στίχο ω 11, γίνεται φανερό ὅτι ὁ Ἑρμῆς παίρνοντας τὶς ψυχὲς τῶν μνηστήρων ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσεύα τὶς ὁδηγεῖ στὴν κάθοδο τοῦ Λευκάτα καὶ ἀπὸ κεῖ, περνώντας τὸν ὠκεανόν, στὸν Ἄδη.

Καὶ τώρα ἂς πᾶμε ξανά στὸ στίχο ω 11, ποὺ πρέπει νὰ θεωρηθεῖ ἀντιστρέψιμος:

*«πάρ δ' ἴσαν Ὀκεανοῦ τε ῥοὰς καὶ Λευκάδα πέτρην»,
[τὸ Ὀκεάνιο ρέμα διάβηκαν καὶ τὴ Λευκὴ τὴ πέτρα]
καὶ ἀντιστρέψιμος*

*«πάρ δ' ἴσαν Λευκάδα πέτρην καὶ Ὀκεανοῦ τε ῥοὰς»
[διάβηκαν τὴ Λευκόπετρα καὶ τὸ Ὀκεάνιο ρέμα].*

Μετὰ τιμῆς
Ἀλέκος Φίλιππας
Πλατύστομα Λευκάδας

Ἡ ἐξουσιαστική ἐπιχείρηση ἐξαθλιώσεως τῶν νέων

Ἀγαπητὲ κύριε Λάμπρου,

Ὁ λόγος ποὺ σᾶς γράφω εἶναι ὠρισμένες παρατηρήσεις μου, ποὺ ἀφοροῦν στὴν ἐμφάνιση τῶν νεαρῶν μας καὶ κάποιες σκέψεις σχετικὲς μὲ αὐτὴν. Συμβαίνουν πράγματα, ποὺ στὴν ἀρχὴ μὲ ξενίζαν. Τώρα ὁμῶς πιστεύω, πῶς κατάλαβα τὸν λόγο ὑπαρξῆς τους.

Ἀρχίζω ἀπὸ τὸ ἐντελῶς κακόγουστο καὶ πλήρους ἔλλειψης τεχνικῆς κούρεμα, τὸ λεγόμενο «καπελλάκι». Ἀπὸ ὅσα μπορῶ νὰ γνωρίζω, κακοκουρεμένα ἦταν τὰ παιδιὰ πρὶν κάποιες δεκαετίες ποὺ δὲν πήγαιναν στὸν κουρέα, ἀλλὰ τὴν φροντίδα ἀνελάμβανε ἡ μάνα τους ἢ κάποιος μεγαλύτερος ἀδελφός. Δὲν τὸ ἔκαναν φυσικὰ ἀκολουθώντας κάποια μόδα τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνέχεια οἰκονομική. Συνεχίζω μὲ τὸ ἀσουλούπωτο ντύσιμο, ἀποτελούμενο ἀπὸ ρούχα δύο, τρία ἢ πέντε νοούμερα μεγαλύτερα. Καὶ δὲν ἀρκεῖ μόνον τὸ ἀσουλούπωτο τοῦ ντυσίματος, ἀλλὰ πολλὲς φορὲς φοροῦν καινούργια ρούχα σχισμένα ἢ μπαλωμένα σὲ ὀρισμένα σημεῖα, λόγῳ μόδας ἢ γιὰ συμπαράσταση, ἴσως, σὲ κάποιους «καταπιεσμένους ἐργάτες» ἢ ἀναξιοπαθοῦντες. Καταλήγουν δὲ σὲ κάτι κακοκατασκευασμένα καὶ ἐντελῶς κακόγουστα χονδροπάπουσα μὲ πέταλα. Εἰλικρινὰ καὶ αὐτὰ μοῦ θυμίζουν τὰ πρῶτα μετακατοχικὰ χρόνια μὲ τὰ ὅχι καὶ τόσο φινετσάτα παπούτσια, ποὺ εἶχαν πέταλα ὅχι ἀκολουθώντας τὴν ὅποια μόδα τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὴν φθειροῦντα εὐκολά. Οἱ λογιῆς ἄλυσίδες, ἄλυσιδίτσες, ταυτότητες κ.λπ. ἀνάλογα «ἄξεσουάρ», ποὺ κοσμοῦν αὐτὴ τὴν ἀπαράδεκτη ἀμφίεση, συμπληρώνουν τὴν εἰκόνα τοῦ μέσου νεαροῦ Ἑλλήνα τῆς πόλης.

Ὅσο κι ἂν μᾶς φαίνεται παράδοξη αὐτὴ ἡ ἐμφάνιση, ὅσο παράξενη κι ἂν εἶναι, ὅσο κι ἂν τὴν θεωροῦμε μόδα, δὲν πρέπει νὰ ἐπαναπαυόμεθα στὸ γνωστὸ «μόδα εἶναι θὰ περάσει». Τώρα δὲν θὰ περάσει. Τώρα δὲν εἶναι μόδα. Τώρα εἶναι τρόπος ζωῆς. Οἱ σκλάβοι δὲν ἦταν ποτὲ καλοκουρεμένοι, καλοντυμένοι, καλοπαπουτσωμένοι. Οἱ βάρβαροι σκλάβοι ποτὲ δὲν ἀκολούθησαν τὰ πρότυπα τῶν ἐλευθέρων. Δὲν κόσμησαν τὴν ἐμφάνισή των, εἰμὴ μόνον μὲ δέρματα, χαλκᾶδες κι ἄλυσίδες. Στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων οἱ σκλάβοι καὶ οἱ σκύλοι εἶχαν πάντα κρεμασμένη πᾶντῶν τους τὴν μεταλλικὴ

τους ταυτότητα. (Οὐδεμία σχέση ἔχει τὸ εἶδος τοῦ μετάλλου). Μήπως ἔφθασε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ ὁ ἐξουσιαστής τοῦ κόσμου δείχνει ἀπροκάλυπτα τὶς προθέσεις καὶ τὶς διαθέσεις του; μήπως οἱ τριγμοὶ ποὺ ἀκούγονται δὲν εἶναι ἄλλο τίποτε παρὰ μόνον οἱ τῶν δοντιῶν του;

Αὐτὰ τὰ πρότυπα περνοῦν στὴν νεολαία μας, ἐνῶ παράλληλα προβάλλονται ἀπ' τὰ τηλεοπτικὰ κανάλια καὶ κάποιες ἄλλες φιγούρες τῆς οἰκονομικῆς ἐλίτ («Ντάλλας» - «Σάντα Μπάρμπαρα» - «Δυναστεία» κ.λπ.), ποὺ δὲν ἔχουν ἐμφανισιακὰ καμμιὰ σχέση μὲ τὴν προαναφερθεῖσα κακογουστία καὶ ποὺ περνοῦν ὁμῶς ἐμμέσως τὸ μήνυμα: «Ἐγὼ εἶμαι διαφορετικὸς καὶ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ εἶμαι ἐμφανίσσιμος καὶ φινετσάτος. Ἐσὺ δὲν πρόκειται ποτὲ νὰ μὲ φθάσεις. Ἐσὺ θὰ εἶσαι μονίμως διαμαρτυρόμενος μὲ κούρεμα καπελλάκι, μὲ ρούχα σχισμένα, μὲ ἄλυσίδες καὶ σκυλίσιες ταυτότητες κρεμασμένες στὸν χυδαῖο λαιμὸ καὶ τὰ χέρια σου. Ἐσὺ θὰ εἶσαι μονίμως διαμαρτυρόμενος. Μονίμως ἐπαναστάτης σὲ μιὰ ἐπανάσταση, ποὺ πάντα θὰ καθοδηγῶ ἐγώ, φτωχὲ καὶ ἀπερίσκεπτε δερματοφορεμένε, ἄλυσοδεμένε, ἀγράμματε, ἀπολίτιστε καὶ ἀνιστόρητε Ἑλληνιστά». Καὶ ἐμεῖς ἀδιαμαρτύρητα τὸ δεχόμαστε. Καὶ ὅχι μόνον τὸ δεχόμαστε, ἀλλὰ καμαρώνουμε ἐπὶ πλέον γιὰ τοὺς νέους, συνειδητοὺς πλέον σκλάβους, ποὺ βγάζουμε στὸ διεθνὲς παζάρι. Τὸ πρωτοχρονιάτικο πρόγραμμα τοῦ αὐτοαποκαλούμενου μεγάλου καναλιοῦ τῆς τηλεοράσεως ἔληξε μὲ τὸ «happy end» καὶ τὸ «happy new year». Ὅταν τὸ εἶδα, συγχύστηκα τόσο, ποὺ φώναξα: «Μέρα ποὺ εἶναι, γιατί μᾶς βρίζουν;» Ὁ δωδεκάχρονος γιός μου, διορθώνοντάς με, μοῦ εἶπε: «Μᾶς εὐχονται, καλὲ μπαμπά, δὲν μᾶς βρίζουν οἱ ἄνθρωποι». «Ἀγόρι μου, στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα οἱ εὐχὲς δίδονται μόνον στὰ ἑλληνικά, αὐτὸ εἶναι ὕβρις καὶ μόνον ὕβρις».

Εὐχομαι νὰ σφάλω. Ποτὲ δὲν ἐπιθύμησα περισσότερο νὰ σφάλω. Ἐλπίζω νὰ διαψευσθῶ, ἂν καὶ οἱ ἐνδείξεις εἶναι μάλλον δυσσιώπες.

Ἀγωνιῶν

Γ.Ν. Καραμολέγκος

Ἀρχιεπιάγου 113

165 62 ΓΛΥΦΑΔΑ

Οἱ «προσωπικότητες» τῶν Μέσων Μαζικῆς Ἐνημερώσεως

Κύριε διευθυντά,
 Ὁ θάνατος τοῦ Ἡλία Τσατσόμοιρου συνεκλόνησε βαθεῖα ὅλους ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν καὶ παρακολουθοῦσαν τὸ τιτάνιο ἔργο του. Ὁ «Δαυλός» ἀφιέρωσε πρὸς τιμὴν του ὁλόκληρο τὸ 122 τεῦχος του καὶ οἱ ἐκλεκτοὶ συνεργάτες του ἀπότισαν φόρον τιμῆς στὸν ἀπελθόντα. Δὲν ἀποτελεῖ σχῆμα λόγου, ἂν προσθέσω κι ἐγὼ πὼς ὁ θάνατός του ἀποτελεῖ ἐθνικὴ ἀπώλεια. Μὲ τὸν αἰμυνηστον ἀπαξ εἶχαμε συναντηθεῖ παλαιότερα. Μὴ γνωρίζοντας τίποτα γιὰ τὴν κατάσταση τῆς ὑγείας του, τοῦ τηλεφώνησα μερικὲς μέρες προτοῦ ἀποβιώσει γιὰ κάποιον ἄρθρο του στὸν «Δ». Μιλῆσαμε ἀρκετὴ ὥρα γιὰ τὸ ἐν λόγω θέμα, πού μὲ ἐνδιέφερε ιδιαίτερα. Στὴ συνέχεια μοῦ ἐξήρε τὸν ἄθλο τοῦ περιοδικοῦ καὶ τῶν συνεργατῶν του, χωρὶς ν' ἀναφέρει τίποτα γιὰ τὴν ὑγεία του. Τοῦτο μοῦ θύμιζε τὸν Σωκράτη, πού, ἐνῶ οἱ μαθητὲς καὶ φίλοι του ὁδύρονταν γιὰ τὸν ἐπερχόμενο αἰδικό θάνατό του, αὐτὸς ἔλαβε τὸ κύπελλο καὶ ἤπια ἀγέρωχος τὸ κώνειο. Δὲν μᾶς ἄφησε μόνο παρακαταθήκη τὸ ἀνεπανάληπτο ἔργο του, ἀλλὰ μᾶς κληροδότησε μὲ τὸν τρόπο του καὶ τὸ μοναδικό στὴ σημερινὴ κοινωνία ἦθος του. Αἰωνία σου ἡ μνήμη, ὑπέροχε ἄνθρωπε Ἡλία Τσατσόμοιρε.

Δὲν μπορῶ ὅμως νὰ μὴν στιγματίσω μετὰ βδελυγμίας τὴν παγερὴ ἀδιαφορία τῆς πολιτείας καὶ τοῦ κράτους γενικώτερα. Καὶ ὅταν λέω κράτος, δὲν ἐννοῶ μόνο τοὺς ἐκαστοτε ἰθύνοντας πολιτικούς, πού ἐμεῖς υποτίθεται πὼς ἐπιλέγουμε γιὰ νὰ μᾶς κυβερνήσουν (κι ὅπως ἀποδεικνύουν μὲ τίς πράξεις τους καὶ τὴν ἀσυγχώρητη ἀδιαφορία τους, ἀντὶ νὰ ἐπιλύουν ἐθνικὰ θέματα, δημιουρ-

γοῦν προβλήματα καὶ συμφορές), ἀλλὰ ψέγω, γιὰ νὰ μὴν μεταχειριστῶ ἄπρεπη λέξη, ὅλους τοὺς «ἐνημερωτάς» μας, δημοσιογράφους, ἐκφωνητάς, ἀνταποκριτάς καὶ προπαντὸς αὐτοὺς πού αὐτάρεσκα αὐτοαποκαλοῦνται ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ δάσκαλοι τοῦ... Ἔθνους. Ὅλους αὐτοὺς δηλαδή, πού πάντοτε συμπορεύονται ἀρμονικὰ μὲ τοὺς ἰθύνοντες. Ἐκφράζουν τὴν θλίψη τους οἱ πατέρες τοῦ Ἔθνους γιὰ κάποιον ἀνθέλληνα ἢ ἀνώμαλο πού ἀπῆλθε, σπεύδουν κι ὅλοι οἱ ἄλλοι πού ἀνέφερα, γιὰ νὰ ἀναγγεῖλουν μὲ ὕφος θλιμμένο τὸ γεγονός. Προχθὲς ἄκουσα, γιὰ παράδειγμα, σὲ τηλεοπτικὸ παιχνίδι ἰδιωτικοῦ καναλιοῦ, πού διατείνεται πὼς εἶναι ἀντικειμενικό καὶ κόπτεται γιὰ τὰ ἐθνικὰ μας θέματα, νὰ ρωτᾷ τὸν καλεσμένο του γιὰ νὰ βρεῖ τὸ ὄνομα κάποιας «προσωπικότητας» — καὶ ξέρετε ποιά ἦταν; Ὁ Ταχτσῆς, παρακαλῶ. Θὰ τὸν θυμᾶσθε βέβαια, ἦταν αὐτὸς πού κυκλοφόρησε κάποιον βιβλίο μὲ θέμα πὼς κατόρθωσε κι ἔγινε ...κίναϊδος, αὐτὸς πού στὴ κηδεῖα του οἱ κατὰπτυστοι ἰθύνοντες ἐξέφρασαν ἐπίσημα τὴν βαθεῖά τους θλίψη. Εἶχα γράψει τότε στὸ «Δαυλό», πὼς αὐτοὶ πού ὁδύρονται γιὰ τὴν ἀπώλεια τέτοιων ὑποκειμένων, ἀσφαλῶς θὰ πάσχουν ἀπ' τὸ σύνδρομο τοῦ Καβάφειου πάθους (συγγνώμη, ἀγαπητὲς ἀναγνώστριες, ἀλλὰ δὲν βρίσκω ἐπιεικέστερη ἐκφραση). Ὅλοι αὐτοὶ δὲν λένε λέξη, ὅταν ἀποβιώσει κάποιος τοῦ ἀναστήματος τοῦ Ἰ. Πασᾶ ἢ ἐνὸς Η. Τσατσόμοιρου.

Μετὰ τιμῆς
 Ἡλίας Γαζῆς
 Ἐρέτρια Εὐβοίας

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἦταν Ἰουδαῖος ἢ Ἀραβ;

Δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς πού... ἀνεκάλυψα τὸν θαυμάσιο «Δαυλό», ἀπὸ τίς σελίδες τοῦ ὁποίου φωτίζονται πολλὲς πλευρὲς τοῦ ἱστορικοῦ μας βίου, καὶ ὁμολογῶ ὅτι μὲ μάγεψε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ. Θεωρῶ τὸν ἐαυτό μου ἀτυχῆ, πού δὲν γνώρισα τὸ περιοδικό σας νωρίτερα. Χαίρω δὲ ιδιαίτερα γιὰ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ «Δαυλός» ἀκολουθεῖ τὸ πολυτονικὸ σύστημα, πού ἄφρονες πολιτικοὶ μὲ ἀπερίγραπτη προχειρότητα κα-

τήρησαν «ἐν μιᾷ νυκτί» καὶ ἔτσι ἀχρήστεψαν τὰ «ἀγκιστρα» τῆς ἐλληνικῆς παραδόσεως, κατὰ τὴν ἐκφραση τοῦ Βρεττάκου.

Ἐκεῖνο ὅμως πού δὲν μὲ βρίσκει σύμφωνο εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι κάποτε οἱ ἀρθρογράφοι σας ἐκφράζουν ἀτεκμηρίωτες ἀπόψεις σὰν ἱστορικὲς ἀλήθειες. Γιὰ παράδειγμα στὸ τεῦχος 118 (Ὀκτ. 1991) ὁ κ. Τσίνας ἰσχυρίζεται (σελ. 6791), ὅτι ὁ Ἀπό-

στολος Παῦλος «δὲν ἦτο Ἰουδαῖος, ὡς τὸν θέλει ὁ Χριστιανισμός, ἀλλὰ Ἄραψ», παρ' ὅλον ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος (Ρωμ. 11, 1, Φίλιπ. 3, 5 κ.λπ.) διακηρύσσει τὴν ἰουδαϊκὴν του καταγωγὴν.

Τελειώνοντας παρακαλῶ, νὰ δεχθεῖτε τὰ

θερμά μου συγχαρητήρια γιὰ τὸν «Δαυλὸ» καὶ τὴν ἔκφραση τῆς ἐξαιρετικῆς μου τιμῆς.

Π. Πανταζόπουλος
Κανάρη 42 ΚΑΛΑΜΑΤΑ

Ὁ κ. Πᾶνος Τσίνας σημειώνει τὰ ἑξῆς:

Ὁ Παῦλος ἀπολογούμενος ἐνώπιον τῶν Ἰουδαίων, τοῦ πλήθους καὶ τῶν Κριτῶν, κατὰ τὴν δευτέραν σύλληψίν του εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι εἶναι Ἰουδαῖος καὶ ὅτι ἐγεννήθη εἰς τὴν Ταρσὸν τῆς Κιλικίας (Πράξ. ΚΒ' 3 ἐπομ.). Ὁ Παῦλος ἔλεγε αὐτὰ ἀπολογούμενος καὶ εἶναι φυσικὸν νὰ προσεπάθει νὰ ἐπηρεάσῃ ὅσον ἦτο δυνατόν τοὺς δικαστάς του, διὰ νὰ ἀποσπάσῃ εὐνοϊκὴν ὑπὲρ αὐτοῦ κρίσιν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εἶπε καὶ πολλὰ ἄλλα κατὰ τὴν ἀπολογία του ἐκείνην, μεταξὺ δὲ τῶν πολλῶν αὐτῶν, ὅτι ἐκεῖνος προσεχώρησε πολὺν καιρὸν πρὶν εἰς τὸ κίνημα τῶν Ζηλωτῶν ἥτοι ἐκείνων πού ἤθελαν τὴν ἐπανάστασιν κατὰ τῆς Ρώμης, δηλαδὴ τῶν Χριστιανῶν, «πρᾶγμα πού ὅλοι σας καθὼς βλέπω ἐκάματε νῦν», εἶπε. Ἦτο τότε, πού ἐπέκειτο ἡ ἑναρξίς τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Ἰουδαίᾳ, ἣτις τελικῶς ἐγίνε καὶ ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μεγάλην καταστροφὴν ὁλοκλήρου τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ περὶ τὸ ἔτος 73.

Ὁ ἱστορικὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὅμως Φλάβιος Ἰωσήφ ἢ Ἰώσηπος, ὅπως ἐπεκράτησε νὰ λέγεται οὗτος, εἰς τὸ ἔργον του «Ἰουδαϊκαὶ Ἀρχαιότητες» ἀναφερόμενος εἰς τὸν Παῦλον λέγει, ὅτι οὗτος ἦτο ἐγγονὸς ἐκ θυγατρὸς, ὀνομαζομένης Κύπρου Β', τοῦ Βασιλέως Ἡρώδου Ἀγρίππα, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς δυναστείας τῶν Ἰδουμαίων. Οἱ Ἰδουμαῖοι, ὡς γνωστόν, ἦσαν Ἀραβες ἐξελληνισθέντες. Ὅταν οἱ Ρωμαῖοι ἔφθασαν εἰς τὴν περιοχὴν ἐκείνην, διώρισαν τὸ ἔτος 37 π. σ.Χ. βασιλέα τῆς ὅλης περιοχῆς Συρίας, Παλαιστίνης καὶ Λιβάνου τὸν Ἡρώδην. Ὡς δὲ λέγει ὁ Ἰώσηπος, ὁ Ἡρώδης ἔπαιξε ρόλον, ὅταν ὁ Ἀντώνιος ἐπῆγε εἰς τὴν Αἴγυπτον, διότι ὁ Ἡρώδης ἦτο γνωστὸς τῆς βασιλείσεως Κλεοπάτρας. Παραθέτω κατωτέρω ἓνα ἀπὸ τὰ σημεῖα, ὅπου ὁ Ἰώσηπος ἀναφέρεται εἰς τὸν Παῦλον:

«Κοστόβαρος δὲ καὶ Σαῦλος αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς μοχθηρὰ πλήθη συνήγον, γένους μὲν ὄντες βασιλικοῦ καὶ διὰ τὴν πρὸς Ἀγρίππαν συγγένειαν εὐνοίας τυγχάνοντες, βίαιοι καὶ ἀρπάζειν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων ἔτοιμοι, ἐξ ἐκείνου μάλιστα τοῦ καιροῦ συνέβη τὴν πόλιν ἡμῶν νοσεῖν, προκοπτόντων πάντων ἐπὶ τὸ χεῖρον».

[Ὁ Κοστόβαρος καὶ (ὁ ἀδελφὸς του) ὁ Σαῦλος εἶχον συγκεντρώσει κοντὰ τοὺς πληθεὺς πολεμιστῶν καὶ με αὐτοὺς τοὺς μοχθηροὺς τὸ ἦθος ἀνθρώπους, ἐπειδὴ οἱ δύο αὐτοί, ὁ Κοστόβαρος καὶ ὁ Σαῦλος, κατάγονταν ἀπὸ βασιλικὴ γενεὰ (ἦσαν ἐγγονοὶ τοῦ Ἡρώδου) καὶ ἐπειδὴ εἶχον καὶ συγγένειαν (ἐξ ἀγχιστείας) πρὸς τὸν Ἀγρίππαν (τὸν νεώτερον, ὅστις εἶχε κληρονομήσει τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως ἀπὸ τὸν πατέρα του, τὸν Ἀγρίππαν τὸν πρῶτον, εἰς τὸ ὅποιον ἐδόθησαν ὅλοι οἱ τίτλοι καὶ αὐτὸς ἀκόμη τοῦ βασιλέως, ἐπειδὴ ἐνίκησε τοὺς Γερμανοὺς). ἦσαν φοβεροὶ καὶ ἔτοιμοι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἀρπάξουν τὰ τῶν ἀσθενεστέρων, ἀπὸ ἐκεῖνον ἀκριβῶς τὸν καιρὸν ἡ πόλις ἡμῶν (ἡ Ἱερουσαλὴμ) συνέβη νὰ νοσῇ καὶ τὰ πράγματα πῆγαιναν ἀπὸ τὸ κακὸ στὸ χειρότερον].

Πᾶνος Τσίνας

Ἡ ἐπισήμανση δὲν φθάνει: Ἄς ἐνεργοποιηθοῦμε

Ἀξιότιμε κύριε διευθυντά,

Παίρνω τὸ θάρρος νὰ γράψω στὸν «Δαυλὸ» μὲ ἀφορμὴ τὸν τρέχοντα προβληματισμό μου ὡς πρὸς τὸ ποῦ ὁδηγεῖται γενικότερα ἡ ἀγέλη μας καὶ εἰδικότερα ἡ παιδεία (ἐκπαίδευση). Ἐρωτήματα: γιατί, ποιοί, πῶς, μὲ τί σκοπούς, πότε, πόσο τὸ κόστος; Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μικρὲς πυγολαμπίδες προσπαθειῶν μὲ λιανοτούφεκο στὸ βαρὺ πυροβολικὸ τῆς TV, τῶν ΜΜΕ, τῆς ὑποκουλτούρας, τῆς ὑπερκατανάλωσης, τῆς ἀπάθειας, τῆς ἄλωσης τῶν ἀξιών, τῆς ὑποκατάστασης τοῦ μέτρου μὲ τὴν ὑπερβολή... Θέσεις, γιατί ἀπὸ θέσεις ἰσχύος ἐκπορεύονται πυρὰ καὶ ἐκπορνεύονται συνειδήσεις ἀπὸ τοὺς ἐξουσιαστές. Ἀντιθέσεις καὶ προσπάθειες ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἐπρεπε νὰ εἶναι οἱ παιδαγωγοί, οἱ ἐκπαιδευτές, ἀλλὰ σὲ χώρους στενοῦς, συχνὰ ἀπρόσιτοι.

Μὰ τὸ μεγάλο πρόβλημα, ὑπαρξιακό, γιατί βλέπει στὸ μέλλον, εἶναι ἡ τοποθέτηση τῶν νέων σὲ βάσεις σωστές. Κι ἐδῶ ἡ ἐκπαίδευση, τὰ εἰδῶλα, ἡ κατανάλωση, τὰ

πρότυπα, τὸ σβήσιμο τῆς φλόγας τῆς γνώσης, ἡ αὐτοκαταστροφή, ἡ γελοιοποίηση, τὰ ὑποκατάστατα ἔχουν πάρει διαστάσεις τραγικές. Καὶ τραγικὴ εἰρωνεία ὁ μιμητισμός, ἡ ὑποβάθμιση, τὸ σπᾶσιμο τῶν προτύπων, ὁ ἀρνησιπατρισμός, ὁ βιασμός τῆς γλώσσας, τὸ θάψιμο τῶν ἐλπίδων, ἡ ἀσέβεια σὲ ὅλα... Τὸ πρόβλημα στοὺς μεγαλύτερους, στοὺς γονεῖς, στοὺς ὑπεύθυνους ἡγέτες, στοὺς σωστοὺς ἐπιστήμονες, στοὺς γνωστικούς ἐρευνητές.

Μιά φωνὴ ἀκόμη ὑψώνεται τώρα κι ἐνώνεται μαζί σας, ἡ δική μου. Καλὲς οἱ προσπάθειες, ἄς δώσουμε λύσεις. Καλὴ ἡ ἀναγνώριση τοῦ προβλήματος, ἄς δώσουμε στόχους. Καλὴ ἡ γνώση, ἄς δώσουμε τρόπους γιὰ ἀπόκτηση. Ἡ ἐπισήμανση δὲ φτάνει γιὰ ἐπίλυση.

Ἄς ἐνεργοποιηθοῦμε!

Μὲ τιμὴ.

Βασίλειος Ἑλευθέριος Σωτηρόπουλος

Ἡλεκτρονικός

Γραβιάς 48, Ἄνω Γλυφάδα, 16561

Ὁ γνώστης τοῦ τονισμοῦ εἶναι γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,

[...] Χωρὶς νὰ εἶμαι εἰδικός, ἀπολαμβάνω μὲ πολλὴν εὐχαρίστηση ὅ,τι ἄρθρα ἀναφέρονται στὸ «γλωσσικὸ μας ζήτημα». Καὶ παρ' ὅτι εἶμαι ἀπὸ... γεννησιμιοῦ μου δημοτικιστῆς, ἐντούτοις δὲν μπορῶ νὰ συνηθίσω (οὔτε καὶ νὰ δεχθῶ) τὸ λεγόμενο «μονοτονικό» σύστημα. Χαίρομαι δὲ καὶ εὐχαριστείμαι, διότι ὁ «Δαυλός» σας ἐξακολουθεῖ νὰ τηρεῖ τὸ πατροπαράδοτο τονικὸ σύστημα. Θεωροῦσα καὶ θεωρῶ, ὅτι ὁ τόνος «στολίζει» τὴν λέξη καὶ ὅτι οἱ κανόνες τοῦ τονισμοῦ εἶναι δηλωτικοὶ τοῦ ὅτι κάποιος ποὺ τονίζει σωστὰ τίς λέξεις εἶναι καὶ γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς. Δὲν ἀνήκω στοὺς φανατικούς. Ἀπὸ χαρα-

κτῆρος εἶμαι μετριοπαθὲς καὶ συμβιβαστικός. Ἀλλὰ σὲ μερικὰ πράγματα, ὅπως αὐτὸ τοῦ τονισμοῦ καλὴ ὥρα, δὲν δέχομαι ὑποχωρήσεις καὶ παραχωρήσεις. Καὶ χαίρομαι, ποὺ ὁ «Δαυλός» εἶναι τὸ μοναδικὸ περιοδικὸ τοῦ εἵδους, τὸ ὁποῖο δὲν ἐνέδωσεν στὴν ἰσοπεδωτικὴ «συμμετοχὴ» μας στὸν λεγόμενο «ἐκσυγχρονισμό», ποὺ μᾶς κάνει νὰ ξεχνᾶμε τὴν γλώσσα μας. Συγχαρητήρια, λοιπόν, γιὰ τὴν ὥραία ὕλη τοῦ πρᾶγματι ἀξιολογώτατου περιοδικοῦ σας.

Μεθ' ὑπολήψεως

Ἀνδρέας Ἑλ. Ταταρίδης

Νικ. Κολυβά 75

Ζάκυνθος - Τ.Κ. 29 100

Τηλ. 22-510

Παρανόηση γιὰ τὴν ἀναλογία τῶν διαστάσεων τοῦ Ἑκατομπέδου

Κύριε διευθυντά,
Ἐπὶ τοῦ ἄρθρου τοῦ «Δαυλοῦ» ἀρ. τεύχους 120 -σελ. 6895 ἐπιτρέψατέ μου τὰ ἀκόλουθα: α) Ἄν εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἑκατομπέδου ὑπάρχουν 6 καὶ 12 κίονες, τότε ἡ σχέσις πλάτους πρὸς μῆκος δὲν εἶναι 1:2, ὥς ὁ συγγραφεὺς ὑποθέτει, ἀλλὰ 5:11 (ὅσα καὶ τὰ διαστήματα), ἤτοι 1:2,2 καὶ συνεπῶς ἡ διαγώνιος $AG = \sqrt{5,84}$ καὶ ὅχι $\sqrt{5}$. Τούτου δοθέντος, ὅλοι οἱ ἀκολουθοῦντες ὑπολογισμοὶ καὶ «ἀποσυμβολισμοὶ» εἶναι ἐσφαλμένοι. β) Οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀριθμῶν Φ, ε, π διαθέτει ὑπερφυσικὲς ιδιότητες καὶ οἱ χαρακτηρισμοὶ «*ἱερός*», «*κοσμικός*» κ.λπ. εἶναι αὐθαίρετοι μὴ ἔχοντες οὐδεμίαν σχέσιν μετὰ τὴν ἐπιστήμην. γ) Ὁ ὁ-

ρος «*συμπαντικὰ μέτρα*», τὰ ὅποια δῆθεν διέθετον οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι, δὲν προκύπτει ἐκ τοῦ ἄρθρου.

Ἐν κατακλείδι θὰ παρατηρήσω, κ. διευθυντά, ὅτι ἡ καθ' ὅλα ἐπαινετὴ προσπάθεια τοῦ «Δαυλοῦ» νὰ ὑπογραμμίσῃ τὸ τί ὀφείλει τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ ὁ πολιτισμὸς τὸν ὁποῖον τοῦτο ἐδημιούργησεν ἐπὶ τῆς Γῆς, εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, ἂν γίνεταί μετ' ἄρθρα περιέχοντα παιδαριώδη σφάλματα ὀδηγεῖ εἰς τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς ἀποτελεσμα.

Μετὰ τιμῆς
Ζίγκορην Πεντρίδης

Διπλ. Μηχανολόγος-Ἡλεκτρολόγος Ε.Μ.Π.
Ἑρμοῦ 8. Βούλα

Ὁ κ. Ἱπποκράτης Δάκογλου, ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁποῖου ἐτέθη ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ τοῦ ἀναγνώστη, γράφει τὰ ἑξῆς:

Ἐπειδὴ στὴν πρώτη παράγραφο τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Ζ.Π. ἀναφέρονται συγκεκριμέναι ἀντιρρήσεις πού χρῆζον ἀπαντήσεων, παρακάμπτω τοὺς ἀπρεπεῖς χαρακτηρισμοὺς καθὼς καὶ τὸ ἀπαράδεκτο ὕψος τῆς ἐπιστολῆς καὶ ἐπεξηγῶ τὰ κάτωθι:

*Οἱ διαστάσεις τῶν πλευρῶν τοῦ τροποποιημένου Ἑκατομπέδου ἔχουν μετρηθῇ ἐπὶ τῶν σωζομένων θεμελίων τοῦ ναοῦ καὶ ἀναγράφονται σὲ ὅλα τὰ σχετικὰ συγγράμματα καὶ ἐγκυκλοπαίδειες («Ἡλίου», «Παύρου» κ.λπ.) στὶς ὑπάρχουσες ἀρχιτεκτονικὰς κατόψεις, σὲ ἀναλογία πλευρῶν 1/2 καὶ οὐδαμοῦ ἀναγράφεται ὅτι ὑπολογίσθησαν ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσα ἀναλογία τοῦ πλήθους τῶν κιόνων ἢ τῶν μεταξὺ τῶν διαστημάτων τῶν δύο πλευρῶν. Εἶναι δὲ ἡ ἀναλογία αὕτη πράγματι 6/12. Ἡ προσπάθεια τοῦ ἐπιστολογράφου νὰ ὑπολογίσῃ αὐθαίρετως τὶς διαστάσεις τῶν πλευρῶν τοῦ ναοῦ ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα διαστήματα τῶν κιόνων τοῦ εἶναι εὔρημα ἐγκεφαλικὸ δικό του, πλὴν ὅμως, καὶ ἔτσι πού τὸ ἐφαρμόζει, εἶναι ἀπολύτως λανθασμένο καὶ πολὺ ἀπλοϊκὸ κι' αὐτό, γιὰ νὰ μὴ μεταχειρισθῶ τὸν αὐτὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ ἐπιστολογράφου («*παιδαριώδης*»).*

Ἐνας σωστὸς τρόπος εὐρέσεως τῶν διαστάσεων ἐνὸς ναοῦ μετὰ τὴν βοήθεια τῶν διαστημάτων τῶν κιόνων θὰ ἦτο ὁ κάτωθι: Καλῶς Δ_1 καὶ Δ_2 τὰ ἀντίστοιχα ἐλεύθερα ἀνοίγματα τῶν διαστημάτων τῶν κιόνων στὴν μικρὴ καὶ τὴν μεγάλη πλευρὰ τῆς κατόψεως τοῦ ναοῦ. Ἐστω ἐπίσης ὅτι δ εἶναι ἡ κοινὴ διάμετρος τῶν κιόνων καὶ ϵ τὸ μῆκος τοῦ ἐξέχοντος τμήματος τῆς βάσεως ἀπὸ τοὺς ἀκραίους κίονες. Μὲ τοὺς ἄνω συμβολισμοὺς τὰ μήκη τῶν πλευρῶν θὰ εἶναι:

$$\text{Μικρὴ πλευρὰ} = 5 \cdot \Delta_1 + 6 \cdot \delta + 2\epsilon$$

$$\text{Μεγάλῃ πλευρὰ} = 11 \Delta_2 + 12\delta + 2\epsilon,$$

ὁπότε ὁ λόγος τῶν πλευρῶν θὰ εἶναι

$$\frac{5 \cdot \Delta_1 + 6 \cdot \delta + 2\varepsilon}{11\Delta_2 + 12\delta + 2\varepsilon}$$

Ἄραγε ὁ κ. Ζ.Π. ἔχει μετρήσει ἐπιτοπίως καὶ γνωρίζει τὶς ἀκριβεῖς τιμὲς τῶν Δ_1 , Δ_2 , δ καὶ ε , γιὰ νὰ δηλώνη ὅτι ὑπολογίζει τὴν ἄνω ἀναλογία σὲ τιμὴ $5/11$;... Φανερό λοιπὸν εἶναι τὸ λάθος τῆς προϋποθέσεώς του καὶ ἡ ἀντίρρησί του εἶναι ἐσφαλμένη.

Ἀκολουθῶς ὁ κ. Ζ.Π. ὑποστηρίζει ὅτι οἱ ἀριθμοὶ Φ (χρυσοῦς ἀριθμός), π καὶ ε δὲν διαθέτουν ὑπερφυσικὲς ιδιότητες. Προφανῶς ὁ ἐπιστολογράφος συγχέει τὶς ἔννοιες τῶν λέξεων ὑπερ-φυσικός καὶ μετα-φυσικός. Οἱ ἄνω ἀριθμοὶ πράγματι ἔχουν περίεργες καὶ ἀφύσικες ιδιότητες τελείως διάφορες ἀπὸ τὶς φυσικὲς ιδιότητες τῶν ἄλλων ἀριθμῶν. Σχετικὰ παραπέμπω τὸν κ. Ζ.Π. στὸ ὑπ' ἀρ. 116-117/91 τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ» (μὲ διορθώσεις τυπογραφικῶν σφαλμάτων στὸ τεῦχος 118) στὸ σχετικὸ ἄρθρο μου μὲ τὸν τίτλο «Οἱ περίεργες καὶ ὑπερ-φυσικὲς ιδιότητες τοῦ χρυσοῦ ἀριθμοῦ Φ », ὅπου ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ ἄνω ἀριθμοὶ ἔχουν περίεργες ἀφύσικες ιδιότητες ποὺ ξεπερνοῦν τὶς φυσικὲς ιδιότητες τῶν ἀπλῶν ἀριθμῶν.

Τέλος ὁ κ. Ζ.Π. διαφωνεῖ μὲ τὶς ὀνομασίες ποὺ δίδω στὰ εἰδικὰ μέτρα, δηλαδή στοὺς ὅρους **συμπαντικά**, **κοσμικά** ἢ **ιερά** τοιαῦτα, ὥς μὴ ἐπιστημονικοῦς. Πληροφορῶ τὸν ἐπιστολογράφο, ὅτι οἱ ὀνομασίες αὐτὲς εἶναι ἀπολύτως ἐπιτυχημένες καὶ ἐπιστημονικὰ καταξιωμένες, γιὰ τοὺς κατωτέρω λόγους: Ὁ ἀείμνηστος ἐρευνητὴς Θ. Μανιᾶς χρησιμοποιοῖ τὸν ὅρο «**ιερά μέτρα**», διότι αὐτὰ χρησιμοποιοῦνται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὰ ἱερατεῖα τοῦ Μαντείου τῶν Δελφῶν εἰς ἐφαρμογὴν τοῦ γνωστοῦ «**ἱεροῦ νόμου**», μὲ τὸν ὁποῖον εἶχε ἐξουσιοδοτηθεῖ τὸ μαντεῖο γιὰ τὴν κατασκευὴ καὶ τοποθέτηση τῶν διαφόρων ναῶν καὶ νέων πόλεων. Οἱ ὅροι δὲ «**κοσμικά**» καὶ «**συμπαντικά μέτρα**» προέρχονται ἀπὸ τὶς πρόσφατες ἀποκαλύψεις, ἀνακαλύψεις τοῦ μεγάλου Πυθαγορείου Σχεδίου τῆς Ἄρμονίας τῶν Οὐρανίων Σφαιρῶν (Συμπάντων) καθὼς καὶ τοῦ ὁλοκληρωμένου Κοσμογονικοῦ καὶ Κοσμολογικοῦ «μοντέλου» τῶν Πλανητικῶν Συγκροτημάτων τοῦ Πυθαγόρειου Φιλόλαου, τὰ ὁποῖα ἐμπεριέχουν τὶς ἄνω κοσμικὲς ἢ συμπαντικὲς μονάδες μήκους. Γιὰ περισσότερες πληροφορίες παραπέμπω τὸν κ. Ζ.Π. στὴν σχετικὴ ἐπιστημονικὴ ἀνακοίνωσή μου στὸ 3ο Διεθνὲς Συνέδριο τῆς Πυθαγόρειας Φιλοσοφίας ποὺ ἔγινε πρόσφατα στὸ Πυθαγόρειο τῆς Σάμου καὶ στὸν δεῦτερο τόμο τοῦ βιβλίου μου «Ὁ Μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα καὶ ἡ ἀποκρυπτογράφησι τῆς διδασκαλίας του».

Ἱπποκράτης Π. Δάκογλου

Διπλωματοῦχος Πολιτικὸς Μηχανικὸς Ε.Μ.Π.

Ὁδὸς Ἀετιδέων 19, 155 61 Χολαργὸς

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

Τὸ θαυμάσιο ἄλμα τοῦ Ἑλλήνος νέου

Μακαρίζω τὸν Ἑλληνα νέο. Εἶναι ἀφάνταστα ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Ἑλληνα μεσήλικα.

Πρὶν ἀπὸ λίγες δεκαετίες ὁ Ἑλληνας «ἐμνεῖτο» στὶς «ἰδεολογίες» καὶ τὶς πίστευε. Ἄκουε τοὺς πολιτικούς καὶ τοὺς ἐμπιστευόταν. Σκεπτόταν τὴν Εὐρώπη, τὴν Ἀμερική, τὸν Ἀνατολικὸ Κόσμο, τὸν Τρίτο Κόσμο καὶ τοὺς θαύμαζε· καὶ προσδοκοῦσε ἀπ' αὐτοὺς τὰ πάντα. Ἦκροατο τοῦ Κλήρου καὶ τὸν ἐσέβετο. Πήγαινε στὸ σχολεῖο καὶ νόμιζε ὅτι ἐκεῖ προμηθεύεται τὸ πενταπόσταγμα τῆς ἀλήθειας. Διάβαζε τὶς ἐφημερίδες καὶ ἔπαιρνε τὰ «μηνύματά» τους τοῖς μετρητοῖς. Τὸν δίδασκαν «ἱστορία» καὶ ἔτρωγε ἀμάσητη τὴ διαστρέβλωση. Τὸν καθοδηγοῦσαν οἱ γονεῖς του καὶ δεχόταν τὴν περὶ ζωῆς καὶ κόσμου (εὐτελέστατη) θεωρία τους.

Σήμερα ὁ νέος ἀκούει γιὰ «ἰδεολογίες» καὶ γελά. Τοῦ μιλᾶνε οἱ πολιτικοὶ καὶ διασκεδάζει. Σκέπτεται τὴν Εὐρώπη κ.λπ. καὶ ξέρεي ὅτι ὅλοι εἶναι βάρβαροι, ἐχθροί. Ὁ Κλῆρος τοῦ εἶναι ἀνυπόληπτος. Στὰ σχολικὰ βιβλία τοῦ ἀξίζει ἡ πυρά. Τὰ ΜΜΕ εἶναι πλυντήρια τοῦ ἐγκεφάλου του. Ὁλόκληρη ἡ διδασκόμενη ἐπίσημη «ἱστορία» εἶναι μιὰ τεράστια ἀπάτη εἰς βάρος του. Καὶ οἱ «σοφὲς συμβουλές» τῶν γονέων του γιὰ τὴ ζωὴ εἶναι ἐξυπνάδες πειναλέων οἰκονομιστῶν ποὺ δὲν χόρτασαν ποτέ.

Τεράστια ἡ ὑπεροχὴ τοῦ Ἑλλήνος νέου σὲ σύγκριση μὲ τὸν μεσήλικα: Ὁ δεύτερος, ἂν ποτε κατῴρθωνε νὰ πιάσει κάποιο μίτο ποὺ θὰ τὸν ὠδηγοῦσε στὴν ἀλήθεια, θὰ ἔπρεπε προηγουμένως νὰ ἔχη ξοδέψει τὴν μισή του ζωὴ, γιὰ ν' ἀποτινάξῃ ἀπὸ πάνω του τὸν ὄγκο τῆς κοπριάς τοῦ ψεύδους, τῆς ὑ-

ποκρισίας, τῆς ἀπάτης, κάτω ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶχαν θάψει τὴν σκέψη του ἀπὸ τὰ πρῶτα του βήματα στὴ ζωὴ. Ὁ σημερινὸς νέος δὲν χρειάζεται νὰ κατασπαταλήσῃ χρόνο καὶ φαῖα οὐσία, γιὰ ν' ἀρχίσῃ νὰ ψάχνεται. Ξεκινᾷ ἀμέσως στὸ θετικό, στὴν ἀναζήτησιν τοῦ ἀληθινοῦ, χωρὶς νὰ πελαγοδρομῇ στὸν στεῖρο ἀγῶνα τῆς ἀπορρίψεως τοῦ ψεύτικου.

Σίγουρα ὁ σημερινὸς νέος δὲν ξέρει τί εἶναι ἀληθινό. Ξέρει ὅμως πολὺ καλά, ὅτι ὅλοι γύρω του τοῦ λένε ψέμματα. Ξέρει ὅτι γεννήθηκε καὶ ζῇ σ' ἓνα κόσμος, ὅπου τὸ κυνῆγι τῶν φαντασμάτων, ἡ καθολικὴ αὐτὴ παγκόσμια παράκρουση, τῶν φαντασμάτων τοῦ οἰκονομισμοῦ, τοῦ ἐξουσιασμοῦ, τῆς προβολῆς, τῆς διακρίσεως, τοῦ παραλογισμοῦ, εἶναι ὁ μόνος ἰσχύων τρόπος ἀντιλήψεως τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου. Καὶ ξέρει πολὺ καλά, ὅτι τὸ κυνῆγι αὐτὸ εἶναι χίμαιρα τῆς Παράνοιας, ποὺ δὲν ὀδηγεῖ πουθενά — καὶ συνεπῶς δὲν τὸν ἀφορᾷ.

Δὲν μπορεῖ νὰ ξέρῃ κανεὶς μὲ βεβαιότητα, ἂν ἡ διαπίστωση τοῦ ψεύδους θὰ ὀδηγήσῃ στὴν ἐπανασύνδεση μὲ τὴν ἀλήθεια. Ὅμως εἶναι μαθηματικῶς βέβαιον, ὅτι προϋπόθεση τοῦ ἀληθινοῦ εἶναι ἡ ἄρση τοῦ ψεύδους. Ὁ Ἑλλήν νέος ἔχει κατακτήσει πιά αὐτὴ τὴν θαυμάσια προϋπόθεση. Ἐνα βῆμα τὸν χωρίζει ἀπὸ τὸ πέρασμά του στὸν εὐδαίμονα κόσμος τοῦ Λόγου. Αὐτὸν τὸν ὑπέροχο κόσμος, ποὺ τόσο ἄδικα, τόσο τραγικά, τόσο βασανιστικά στερήθηκαν — τοὺς ἀφαιρέθηκε ἐσκεμμένα — οἱ προηγούμενες γενεές τῶν Ἑλλήνων (καὶ τῆς ἀνθρωπότητας γενικῶς).

Μετέωρος

 ΔΑΦΝΙΣ

Η ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ

Ἀνέκδοτα
Ποιήματα

1991/Ζ'

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ 8ης ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ

‘Η

ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ

τοῦ «Δαυλοῦ» ἔχει γίνει πιά θεσμός στήν πνευματική ζωή τῆς σύγχρονης Ἑλλάδος, ὡς ἡ **μόνη, μέ τήν πραγματική ἔννοια τοῦ ὅρου, ἀνθολογία** ποῦ κυκλοφορεῖ στήν χώρα.

Στήν

ΕΤΗΣΙΑ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ

τοῦ «Δαυλοῦ»:

- **θὰ ἀπορριφθῆς ὅπωςδῆποτε**, ὅσο προβεβλημένος κι ἂν εἶσαι, ἂν τὰ ποιήματα ποῦ ὑπέβαλες πρὸς ἀνθολόγησιν ὑστεροῦν ποιοτικῶς (**καὶ μόνον**) ἔναντι τῶν ἀνθολογουμένων·
- **θὰ ἀνθολογηθῆς ὅπωςδῆποτε**, ὅσο ἄγνωστος κι ἂν εἶσαι, ἂν τὰ ποιήματα ποῦ ὑπέβαλες πρὸς ἀνθολόγησιν εἶναι ποιοτικῶς (**καὶ μόνον**) ἀνώτερα τῶν ἀπορριπτομένων.
- Οἱ ἐπτὰ ἐτήσιοι τόμοι τῆς

ΕΤΗΣΙΑΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΑΤΟ

τοῦ «Δαυλοῦ» **βοοῦν** γιὰ τὴν ἀπόλυτη ἀξιοκρατία καὶ ἀπροσωποληψία, ποῦ ἰσχύουν στὰ κριτήρια ἀνθολογήσεως.

“Ἀν γράφης ποίηση, μὴ διστάσης καθόλου, εἴτε εἶσαι γνωστὸς καὶ καταξιωμένος εἴτε ἄγνωστος καὶ νέος, νὰ ἐμπιστευθῆς τὸν «Δαυλὸ» καὶ νὰ συμμετάσχης στήν 8η κρίση τοῦ 1992.

○ **Ὁ 8ος τόμος θὰ κυκλοφορήσῃ τὴν 1 Δεκεμβρίου 1992.**

ΟΡΟΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ:

- 1) Ἀνώτερος ἀριθμὸς ὑποβαλλομένων ποιημάτων: Τρία (3).
- 2) Ὑπεύθυνη δήλωση τοῦ ποιητῆ, ὅτι τὰ ποιήματά του δὲν ἔχουν δημοσιευθῆ καὶ δὲν θὰ δημοσιευθοῦν μέχρι τέλους τοῦ 1991.
- 3) Σύντομο αὐτοβιογραφικὸ σημείωμα, ὄχι μεγαλύτερο τῶν 5 γραμμῶν γραφομηχανῆς, γραμμένο σὲ α’ πρόσωπο.

Ὁ «Δαυλὸς» δέχεται ἀπὸ τώρα συμμετοχές.

Τὰ ποιήματα, οἱ δηλώσεις καὶ τὰ αὐτοβιογραφικά νὰ ταχυδρομοῦνται στὴ διεύθυνση:

Δημ. Ι. Λάμπρου, Ἀχιλλέως-Μουσῶν 51
175 62 ΠΑΛΑΙΟ ΦΑΛΗΡΟ, μέ τὴν ἔνδειξη
«Γιὰ τὴν Ἀνθολογία τοῦ ΔΑΥΛΟΥ»

Πρὸς τὸν νέον Ντουῖτσε

«Κάτω τὴν λόγχην, Ἴταλοί, δὲν εἶναι ἰδική σας...»

[Ἄχιλλεὺς Παράσχος]

Ἀγαπητὲ κύριε Ντὲ Μικέλις,

Θὰ συμφωνήσετε καὶ Σεῖς, ὅτι τὸ ἀνάγλυφον τῆς Βαλκανικῆς ἀπέχει πόρρω ἀπὸ τὸ ἀνάγλυφον τῆς μέσης κοινῆς Ἰταλίδος. Καὶ ἂν μὲν Σεῖς ἐφορμᾶτε λαῦρος ὡς Λατῖνος ἐραστὴς εἰς κυρίας μὲ πλουσίας καμπύλας, θὰ ἔδει νὰ γνωρίζετε ὅτι αἱ συναισθηματικαὶ ἐπιτυχίαι καὶ αἱ δάφναι τῶν δισκοθηκῶν δὲν συνεπάγονται κατ' ἀνάγκην καὶ διπλωματικούς θριάμβους. Ἐκτὸς ἂν πιστεύετε, ὅτι τὸ *imperiū* καὶ τὸ *mare nostrum* διέρχονται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὰ πάρτυ τῆς Βενετίας...

Βεβαίως ἡμεῖς ἐδῶ εἰς τὴν γείτονα γνωρίζομεν τὰ ἀνέκαθεν φιλικὰ αἰσθήματα τῆς χώρας Σας πρὸς ἡμᾶς. Ἰδίως κατὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς Συνθήκης τῶν Σεβρῶν, ὅπου ἡ φιλότατη χώρα Σας ἐκίνησε γῆν καὶ οὐρανόν, προκειμένου νὰ μὴ γίνῃ ἀποδεκτὴ καμμία ἐδαφικὴ ἀξίωσις τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ εὐλόγως δὲν δυνάμεθα νὰ λησμονήσωμεν τὴν ὄντως φιλικὴν συμπεριφορὰν τῆς Ἰταλίας κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν ἐκστρατείαν, καθ' ἣν ἐξοπλίζατε καὶ παρείχατε ἄσυλον εἰς τοὺς Τούρκους ἀτάκτους εἰς τὸν τομέα κατοχῆς Σας.

Ἀλλὰ, ὦ θεσπέσιε, καὶ τὸ *imperiū* θέλει ἐπιδέξια σκέλη. Τὸ ὁποῖον μεταφράζεται εἰς εὐψυχίαν, σθένος καὶ τόλμην. Ἐντάξει· συνετρίψατε τὴν Τουρκίαν τοῦ καταρρέοντος Χαμητικοῦ καθεστῶτος, ὅμως στὸ Καπορέτο ἀκόμη Σᾶς κυνηγοῦν οἱ Αὐστριακοί. Κατηγάγατε ὑπερήφανον νίκην ἐπὶ τῶν ξυπολύτων καὶ ἀόπλων Αἰθιοπῶν καὶ κατελάβατε τὴν Ἀλβανίαν τοῦ ἀειμνήστου Ζώγου, χωρὶς νὰ ἀνοίξῃ μύτη. Ὅμως ἡ Πίνδος ἀπεδείχθη ἐξαιρετικῶς τραχεῖα διὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς Ἰταλοὺς στρατιώτας, οἱ ὅποιοι μερικὰ ἔτη πρὶν εἶχον βομβαρδίσει ὑπερηφάνως καὶ ἡρωικῶς τὰ γυναικόπαιδα τῆς ἀνοχυρώτου Κερκύρας. Τέλος δὲ γεμᾶτοι ἀπὸ ἐθνικὴν ἔξαρσιν ἐγλείφατε τίς μπόττες τοῦ Ἀδόλφου ἐκείνου, μήπως καὶ Σᾶς ρίψῃ κανένα κόκκαλο ἀπὸ τὸ ἐθνοφάγον δειπνόν του. Μετὰ δὲ ταῦτα εἴσθε ἔτοιμοι νὰ βαδίσετε πρὸς νέους ρωμαϊκοὺς θριάμβους.

Ἀλλὰ, ἀγαπητέ μου, τὸ νὰ ὀνειρεύεταί τις προτεκτοράτα ἀπαιτεῖ ἀποφασιστικότητα καὶ ἀνάλογον στρατιωτικὴν δρᾶσιν. Ἐφόσον δηλώνης ἰμπεριαλιστής, ἀποστέλλεις εἰς τὸν πρὸς κατάληψιν τόπον εἴκοσι μεραρχίας· καὶ ἂν τὰ καταφέρουν, ἄξιος ὁ μισθός των. Ἀπόκτησις πάντως προτεκτοράτου (ὅπως αὐτὸ τὸ ὁποῖον ὀρέγεσθε εἰς τὴν Ἀλβανίαν) μὲ μακαρόνια, παρμεζάνα, λουκάνικα καὶ φασόλια δὲν ἔχει ξανασυμβῇ καὶ ἀποτελεῖ παγκόσμιον πατένταν! Ὅσον δὲ διὰ τὸν ξαφνικόν Σας ἔρωτα πρὸς τὰ Σκόπια, μᾶλλον τὰ ἔχετε κάνει θάλασσα. Ἄλλο ἢ σεξουαλικὴ διαστροφή καὶ ἄλλο ἢ διαστροφή τῆς ἱστορίας. Ἡμεῖς ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐσχатиὰν τῆς Βαλκανικῆς θὰ Σᾶς συνεβουλεύαμε νὰ συνεχίσετε τίς ἐπιδόσεις Σας μετὰ τῶν εὐειδῶν καὶ εὐχύμων κυριῶν, καθόσον τοιουτοτρόπως διασύρεσθε ὀλιγώτερον ἀπὸ τοῦ νὰ κάμετε δηλώσεις αἱ ὁποῖαι ἐλάχιστα διαφέρουν ἀπὸ «τοῦβλα».

Γιῶργος Πετρόπουλος

‘Ο μεσαίωνας τοῦ διωγμοῦ τοῦ Λόγου

α’ Πάνω ἀπὸ τὴν λογικὴ καὶ τὶς λογομαχίες, τοὺς διαλογισμοὺς, τὰ σιδηρᾶ οἰκουμενικὰ τράστ, τὰ προγράμματα εἰρήνης, πολέμου καὶ ἀφοπλισμοῦ, τὴν διάχυτὴ σύγκεχυμένη κατάστασις στὰ πολιτικὰ καὶ πολιτιστικά, ‘Ιδεῶν, Τέχνης καὶ Λόγου, πέρα ἀπὸ τόσες ἀντιφατικὲς καὶ ὀξύμωρες θέσεις, τὴν χρεωκοπία τῶν ἰδανικῶν, τὴν κρίσιν τῶν ἀξιῶν τῶρα ἓνα πνεῦμα ἀόρατο ὑποβόσκει στὴν οἰκουμένη, ὠριμάζει, πλαταίνει δίκην πελώριου σφαλαγκιοῦ, θεριεύει καὶ πνίγει τὸν κόσμον. Τίποτα πίσω τοῦ δὲν θὰ γλυτώσει. Σὲ λίγο θὰ ἐπιβάλλει τὸν ΕΝΑ ἅγιό του, γιὰ νὰ συντελεστεῖ τὸ τυραννικὸ καθεστῶς τοῦ με ἰδρωτὰ, πλάνη καὶ πόνος.

β’ Μιὰ νέα θρησκεία μεσσιανικῆς λύτρωσις γεννιέται με τὰ ἴδια χαρακτηριστικά, με τὴν ἴδια ἀπάτη καὶ πλάνη. ‘Ο μυστικισμὸς θὰ θεριέψῃ καὶ τὰ θαύματα καὶ οἱ προφητεῖες θὰ πλημμυρίσουν τὴν γῆν.

γ’ Τώρα ἐγκαταλείπεται ἡ εὐδαιμονία τοῦ συνόλου καὶ κάθε ἔννοια πανανθρωπισμοῦ, καὶ τὴν θέσιν τοὺς παίρνει τὸ ἀποκομμένο ἄτομον. Τὸ ἄτομον δὲν αἰσθάνεται νὰ εἶναι δεμένο με τὸ κράτος, τὸν πολιτισμό, τοὺς θεσμοὺς καὶ τὴν ἱστορία του· ἀμβλύνεται ἡ ἀτομικὴ προστασία του, νιώθει τὴν ἐκμηδένισιν καὶ ἐξαφάνισιν του μέσα στὸ ἀγελαιο σύνολο, κλείνεται στὸν περίγυρον τοῦ ἑαυτοῦ καὶ μοιάζει νὰ ἔχει ἀφεθεῖ στὴν δική του ἀτομικὴ μοῖρα, στὴν ἀπὸ θεοῦ βοήθεια τῆς σωτηρίας του.

δ’ Ἔτσι κάθε ὥραϊον ἄνθρωπον, ἰδανικὸν ἑραστή, κάθε στοχαστὴ καὶ γνήσιον ποιητὴ, κάθε ἅγιον, τὸ πνεῦμα αὐτὸ τοῦ καταναγκασμοῦ, τῆς βαρβαρότητας, θὰ τὸν ἀπομονώσῃ καὶ θὰ τὸν κλείσῃ σὲ τείχη, καὶ θὰ διέλθῃ ὅλη του τὴ ζωὴ στὸ «Λάθε βιώσας» τῶν ἐπικουρείων· καὶ μάταια θὰ ψάχνουν οἱ «ἐκλεκτοὶ» τῆς γῆς νὰ βροῦν μιὰ νέα δικαιολογία τῆς ἐποχῆς τοῖς, μιὰ ζωντανὴ κραυγὴ, γιὰ νὰ σωθεῖ ὁ πολιτισμὸς. Τὸ πνεῦμα αὐτὸ δὲν ἀκούει, δὲν βλέπει, δὲν ἔχει λαλιά.

ε’ Σήμερα ἡ ἀνθρωπότητα διέρχεται τὴν ἐποχὴ τῆς ἀ-ταξίας, τῆς «σιδηρᾶς ἐξουσίας», ποὺ εἶναι τὸ σταμάτημα τῆς ἱστορικῆς τῆς διαδρομῆς, ἡ καλὺτέρα τῆς θείας πορείας, καὶ ζεῖ τὴν ἐπινοημένη ὀλοκληρωτικὴ φυσικὴ καταστροφή. Τὸ ἀνθρώπινον γένος πουλάει τὰ «ἱερὰ σκεύη» τῆς ἐλευθερίας, τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ κάλλους ἀντὶ πινακίου φακῆς.

ζ’ Τὸ πνεῦμα τῆς παραφροσύνης καὶ τοῦ παραλόγου ἔρχεται νὰ δηλώσῃ τὰ πάντα· καὶ θὰ δημιουργηθεῖ μιὰ θεμελίωσις τῆς ἀμάθειας καὶ τοῦ σκοταδισμοῦ, ὅπου τὸ καταπονημένο κομμάτι τῆς ἐλεύθερης σκέψης θὰ ἐκδιωχθεῖ καὶ τὴν θέσιν του θὰ πάρει ἡ δεισιδαιμονία, ἡ μαγεία καὶ ἡ ἀγριότητα τῶν ἀνθρωπόμορφων θεῶν. Καὶ ὅλα θὰ εἶναι θλιβερά καὶ σὰν καταφυγὴ, ὅλα θὰ ἐπαφίενται «στὴν περιφρόνησιν τῶν πάντων» τῶν Κυνικῶν καὶ στὴ «μοῖρα» τῶν Στωικῶν· στὴν δικαιολογία γιὰ τὴν ἀπὸ θεοῦ δοσμένη ἔνδεικα καὶ ἐξαθλίωσις ἐδῶ. ‘Η ζωὴ θὰ εἶναι τιμωρία καὶ ἡ γῆ μας λειβάδι τῆς συμφορᾶς.

η' Θὰ κατοικήσουν τὴν γῆν ἄμετρα, ἄπειρα ἔμψυχα ὄργανα, ἀνθρώπο-
λαλα ἐργαλεῖα, δοῦλοι καὶ σκλάβοι · καὶ τοῦτο γιὰ τὴν ἀνάγκη τάχα τῆς
κοινωνικῆς συνοχῆς, τὴν δόξα τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἀρετῆς, τὴν ἀνύψωση τοῦ
πολιτισμοῦ, ὅλα σάπια ὁμορφιά σὲ πορφυροῦς τόνους, δόλιο φῶς, χλωμὸ
πυροτέχνημα στὸ ἐπερχόμενο λυκόφως τοῦ κόσμου. Τὸ τραγούδι τῶν ἐρα-
στῶν τῆς ἀφθαρτῆς ιδέας θὰ πνίγεται στὴν κατασκότεινη νύχτα. Σκοταδι-
στές, λαοπλάνοι καὶ ἀγύρτες θὰ πλημμυρίσουν τὴν γῆν.

θ' Ἐκατομμύρια ψυχὲς θὰ θυσιαστοῦν σὲ μία Βαβέλ ἀλληλοσυγκρουό-
μενης μάζας, καὶ τὸ γρήγορο ξέφτισμα τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ πνεύματος σὲ
νίκη τοῦ παραλόγου ἔρχεται. Τὸ παράλογο μπαίνει στὰ σπλάγχνα τῆς ὑ-
παρξῆς μὲ πολλὲς μορφές, μὰ πιὸ πολὺ τὴ μορφὴ τοῦ τεχνολογικοῦ πολε-
μικοῦ τέρατος· καὶ θὰ ἰσοπεδωθοῦν τὰ πάντα. Θὰ εἶναι ἡ χειρότερη ἐπο-
χὴ, ἡ πιὸ μεγάλη συμφορὰ στὴν ἱστορία τοῦ κόσμου· καὶ θὰ γνωρίσει ὁ ἄν-
θρωπος τὴν πιὸ τρομερὴ τυραννία ποὺ ἔγινε ποτέ. Καὶ τότε ἀντίο σκέψη,
ἐλευθερία, ἰδανικά. Καμμιά φαντασία δὲν θὰ μπορεῖ νὰ συλλάβει τὴν κα-
ταδυναστευση τῆς λογικῆς. Νέα μορφὴ ἐφιαλτικῆς φεουδαρχίας καὶ δου-
λείας θὰ ἔλθει. Δυνάμεις τῆς καταπίεσης καὶ τοῦ σκότους θὰ ἐπικρατή-
σουν. Δέκα μεσαίωνες μαζί. Ἡ ἐλευθερία τοῦ Λόγου θὰ κτυπηθεῖ καίρια.
Τὰ βιβλία θὰ καοῦν (ἢ δὲν θὰ διαβάζονται). Ἡ βία, ἡ ὑποκρισία, ἡ λη-
στεία καὶ τὸ ἐγκλημα θὰ εἶναι νομοθετημένη κατάσταση. Οἱ συνειδήσεις
θὰ ἀμβλυνθοῦν καὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ μετατραποῦν σὲ χαφιέδες· καὶ οἱ χαφιέ-
δες θὰ πλεονάζουν τῶν πολιτῶν. Διαβολικὰ μηχανήματα θὰ κατασκο-
πεύουν, θὰ ἐπιστατοῦν, θὰ ἐλέγχουν καὶ θὰ κατευθύνουν ὄχι μόνο κινήσεις
καὶ ἐνέργειες, ἀλλὰ καὶ τὶς σκέψεις τῶν πολιτῶν. Μηχανήματα ρομπὸτ θὰ
τσακίζουν κάθε τυχὸν ἐπαναστατικὴ ἐστία. Καὶ τόση θὰ εἶναι ἡ κατάντια
τῆς ἀνθρωπότητος, ποὺ οἱ ἄνθρωποι θὰ προτιμᾶνε τὸν ἐπανερχομὸ τους
καὶ τὸν συναγελισμό μὲ τ' ἄγρια θηρία.

ι' Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί: Τὸ πνεῦμα αὐτό, τοῦ πελώριου σφαλαγκιοῦ,
τοῦ δόγματος καὶ τῆς ἐξουσίας, ὁδηγεῖ τὴν ἀνθρωπότητα στὴν ἐξαφάνιση
καὶ τὴν γῆν στὴν ἐρήμωση.

Γρηγορεῖτε.

Γιῶργος Κ. Παππᾶς

Δὲν ὑπάρχει παρὸν καὶ μέλλον γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἂν
δὲν ξέρη τὸ παρελθόν της. Ὁ «Δαυλὸς» ἀγωνίζεται νὰ τὸ ἀ-
νασύρη κάτω ἀπὸ τὸν ὄγκο τοῦ ψεύδους καὶ τῆς λησμονιάς καὶ
νὰ τὸ ἀναστηλώσῃ. Ἀξίζει καὶ εἶναι συμφέρον τοῦ καθενός,
Ἕλληνας ἢ μὴ, νὰ συμπαρασταθῇ στὸν σκληρὸν αὐτὸν ἀγῶνα.

“Όσο υπάρχουν Έλληνες...

Φόβος. Είσαγωγή στην λογική. Περιορισμός των ανθρώπινων δυνατοτήτων. Φόβος: όπως φίμωτρο. Αυτόαρνηση της έσωτερικής ελευθερίας. Το δόγμα της εποχής μας: «Φοβάμαι, άρα υπάρχω». Νοιώθω «άνθρωπος», συνεπώς κινούμαι μέσα στα προκαθορισμένα πλαίσια που αποδεικνύουν την ύπαρξή μου. Δεν έχω ξεφύγει, και μέσα σ’ αυτά μπορώ να απολαύσω την τεχνητή ευδαιμονία μου. Οί πράξεις μου καθημερινά όλο και περισσότερο καθοδηγούνται απ’ αυτόν, το συναίσθημα του φόβου.

‘Η ιστορία ξεκινά από πολύ παλιά. ‘Από τότε που είμαστε παιδιά. Μαθαίνουμε να φοβόμαστε τους ξένους, τα κακά αντικείμενα, τις κακές λέξεις και τις κακές συνήθειες. ‘Ο διαχωρισμός συντελείται από τα πρώτα βήματά μας στην ζωή. Έφηβοι πιά περνάμε στο στάδιο του ανταγωνισμού. Ένός ανταγωνισμού, που έχοντας άγνοήσει ολοκληρωτικά το άρχέτυπο της εύγενους άμιλλας δημιουργεί καταστρέφοντας χαρκτήρες.

Έκδηλώνεται στο σχολείο, στον άθλητισμό, στην σχέση μας με το άλλο φύλο και γενικότερα στον κοινωνικό στίβο. ‘Ο φόβος κυρίαρχο στοιχείο του. Φοβόμαστε, μην ύποσκελιστούμε. Μην χάσουμε την κοινωνική αναγνώριση. Το σύνδρομο της «κοινωνικής κατακραυγής» θα μās συνοδεύει, έως ότου κλείσει και το τελευταίο παράθυρο στον όρατό μας κόσμο. Έως τον θάνατο...

Και έρχεται ή ένηλικίωσις. Τα προβλήματα αυξάνουν, μαζί και οί φοβίες μας. Αρχίζουμε να συνειδητοποιούμε τον φόβο του θανάτου. Χάνουμε όλοένα και περισσότερα αγαπημένα μας πρόσωπα. Αναρωτιόμαστε, πότε θα είναι ή σειρά μας. Στον χώρο της εργασίας το ίδιο σκηνικό. Φοβόμαστε τον διευθυντή μας, τον άλλο που μπορεί να μās πάρει την θέση, την καριέρα μας.

Έρωτευόμαστε και έδω και πάλι ξεπροβάλλει ως λογικό επακόλουθο το συναίσθημα του φόβου. Άνελέητα «μήπως» και «γιατί» έπηρεάζουν τίς φυσικές όρμες του ανθρώπου, έγκλωβίζοντάς τον σε τεχνητά σχήματα και έκδηλώσεις.

Κατά τα άλλα είμαστε ελεύθεροι άνθρωποι... και περνούν τα χρόνια, κάνουμε παιδιά, τα ανατρέφουμε με γνώμονα τίς ήθικες αξίες και τα προσωπικά μας βιώματα. Τα μαθαίνουμε να φοβούνται, να ντρέπονται, να υπακούουν και να ύποκλίνονται στην μεγαλειότητα κάποιου «θεού», να άρνούνται την ίδια τους την ελεύθερη βούληση. Να μην τολμούν!!

‘Ο κύκλος κλείνει έδω. Κάνετε το καθήκον σας. Δημιουργήσατε άξιους απογόνους της δικής σας πνευματικής και ύλικής όντότητας. Άποδείξατε στον ύπόλοιπο κόσμο, ότι τα δικά σας παιδιά μπορούν να φοβούνται περισσότερο, άρα και να άντιδρούν καλύτερα από τα παιδιά του διπλανού σας. Κλείνονται καλύτερα στο καβούκι τους, άρα αυτά θα είναι και οί νικητές της ζωής. Έρωτας, άγάπη, φιλία, συντροφικότητα: άπορρίπτονται. Τί σημασία έχουν άλλωστε μπροστά στην έπιτυχία... Φο-

βᾶμαι, ὅτι θὰ κλονίσουν τὸ ἤδη κλονισμένο ἐγὼ μου καὶ τὰ ἀπομακρύνω. Ἐνα τέλειο ἀνθρωποειδές, ποὺ τρέφεται μὲ φυσικὲς τροφές καὶ φοβίες. Εἶναι ἀνάγκη νὰ προσπαθοῦμε γιὰ τὴν τέλεια μηχανή, ποὺ θὰ ὑποκαθιστᾷ τὸν ἄνθρωπο; Ἀφοῦ τὴν ἔχουμε μπροστὰ μας. Δῶστε του φόβους, γιὰ νὰ πιστέψει καὶ δημιουργήσατε τὸ πιὸ ἐγωκεντρικὸ καὶ ἀνέγγιχτο σὲ εὐαισθησίες ὄργανισμὸ τοῦ σύμπαντος. Καὶ ἄλλοι μιᾶνε ἀκόμα γιὰ ρομπότ...

Κύριοι, κάνετε τὸ καθήκον σας πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα. Τὰ παιδιὰ σας θὰ συνεχίσουν τὸ ἔργο σας. Ὁ κόσμος θὰ βαδίζει πάνω στὶς δικές σας ἀξίες καὶ φοβίες. Ἔως πότε ὅμως; Ἔως πότε ὁ ἄνθρωπος θὰ λέει ὄχι στὶς παρορμήσεις του; Ἔως πότε θὰ κλείνει τὰ μάτια στὶς κοινωνικὲς ἀδικίες; Ἔως πότε θὰ χαμηλώνει τὸ βλέμμα, γιὰ νὰ μὴν χάσει τὴν θέση του; Ἔως πότε θὰ φοβᾶται νὰ πεθάνει;

Ἔως ὅτου θὰ ἐμφανισθοῦν καὶ πάλι οἱ Ἕλληνες. Αὐτοί, ποὺ μέχρι σήμερα καὶ ἐδῶ καὶ αἰῶνες τώρα διάσπαρτοι στοὺς γαλαξίες τῶν φοβιῶν σας ἔμεναν αὐτόφωτοι προσπαθώντας νὰ ρίξουν τὸ δικό τους φῶς τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας πάνω στὶς σκιὲς τῶν ψευτοδιλημμάτων σας. Πάνω στὶς σκιὲς τῶν ἀνησυχιῶν καὶ τῆς δουλοφροσύνης σας. Καὶ περιμένουν... Δὲν ἔχει πιά γι' αὐτοὺς σημασία τὸ μέγεθος τοῦ χρόνου, ἀλλὰ τὸ μέγεθος τῆς ντροπῆς, ποὺ ὀλοένα αὐξάνει. Ἀντλοῦν δυνάμεις ἀπ' τὴν δικιά σας ἀναποφασιστικότητα καὶ ἀτολμία. Καὶ συνάμα θυμοῦνται... Θυμοῦνται τὴν ἀρχή. Τότε ποὺ ὁ πρῶτος φώτισε τοὺς γαλαξίες τοῦ φόβου. Αὐτὸς ποὺ ἔσπασε γιὰ πάντα τὶς ἀλυσίδες τῆς ἐξάρτησης καὶ τῆς ὑποταγῆς. Ὁ «οἰκιστής». Τὸ ὄνομά του: Προμηθεΐας.

Ὁ μεσσίας-τιμωρὸς εἶναι ἀποκλειστικὰ δικό σας κατασκεύασμα, καὶ σὰς ἀνήκει ὀλοκληρωτικὰ. Στοὺς γαλαξίες τῶν φοβιῶν σας ὅμως οἱ Ἕλληνες ἀκόμα περιμένουν καὶ θυμοῦνται... Ἀλλὰ κάποια στιγμή θὰ σταματήσει ἡ ἀναπόληση. Κάποια στιγμή θὰ ἀψουν νὰ σκέφτονται καὶ θὰ ἀρχίσουν νὰ πράττουν. Καὶ τότε θὰ ἔρθει ἡ ὥρα γιὰ τὴν δική μας ἀποκάλυψη, τὴν Ἑλληνική.

Καὶ τότε δὲν θάναί οἱ ἀπανταχοῦ «περιούσιοι» ποὺ θὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τοὺς τάφους τοὺς οὔτε ἡ «οὐράνια Ἱερουσαλήμ» ποὺ θὰ ὑψωθεῖ, ἀλλὰ τὸ ἐλληνικὸ πνεῦμα καὶ οἱ ιδέες ποὺ θὰ φωτίσουν ὀλόκληρη τὴν οἰκουμένη διώχνοντας τὰ σκοτάδια, ποὺ γιὰ αἰῶνες καταδικάσατε τὸν κόσμο νὰ ζεῖ μέσα τους.

Θὰ εἶναι τότε, ποὺ σὲ μιὰ ἔκρηξη κορεσμοῦ αὐτὲς οἱ ιδέες-ψυχές, ποὺ καρτερικὰ περίμεναν τὴν στιγμή, θὰ ἐνωθοῦν σὲ ἓνα τεράστιο φῶς, μιὰ ἀποκάλυψη ιδεῶν καὶ συναισθημάτων, ἓνα χεῖμαρρο ἀπὸ ἀνθρώπινη λάβα, ποὺ θὰ τρᾶντάξει συθέμελα καὶ θὰ γκρεμίσει γιὰ πάντα ἀπὸ τὸν θρόνο του τὸν φόβο. Ὁ αἰῶνας τῆς ἐλευθέρωσης ἔρχεται. Καὶ τὰ σημάδια του εἶναι μόνο ἐλληνικά.

Ἐσεῖς εἰστε ἀρκετὰ Ἕλληνες, γιὰ νὰ τὸν δεχθεῖτε;

Νέμεσις

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Κ. ΓΑΤΣΙΑΣ

Λατινικά: Ἡ ἀρχαιότερη γνωστὴ κακοποίηση τῆς Ἑλληνίδος Φωνῆς

1. Τί εἶναι τὰ «λατινικά»;

Σὲ μιὰ σειρά ἄρθρων μου στὸν «Δαυλὸ» (τεύχη 100, 103, 113, 116-117, 120) κατ' ἐπανάληψιν ἔθιξα τὸ γεγονός ὅτι στὴν πραγματικότητα ἡ γλῶσσα τῆς γῆς εἶναι μία, τὰ ἑλληνικά. Καὶ ὅλες οἱ γλῶσσες ὅλων τῶν ἐποχῶν δὲν εἶναι παρὰ παραφθορές, κακοποιήσεις τῆς ἑλληνικῆς. Συνεπῶς ἡ βάση τοῦ λεξιλογίου ὅποιασδήποτε γλώσσας μπορεῖ νὰ ἐτυμολογηθῇ πραγματικά μόνο μετὰ βάση τὸ ἑλληνικὸ λεξιλόγιον.

Γενικά γίνεται ἀποδεκτό, ὅτι οἱ γλῶσσες τῶν «προοδευμένων» λαῶν πῆραν πολλές λέξεις ἀπ' τὰ ἑλληνικά, γιὰ νὰ σχηματίσουν φιλοσοφικούς, τεχνολογικούς, ἐπιστημονικούς, ἱατρικούς κ.λπ. ὅρους· ἀλλὰ θεωρεῖται ὅτι μεγάλη «τιμὴ» ἀνήκει καὶ στὴ «λατινική», καθ' ὅτι καὶ ἀπ' αὐτὴν πάρθηκαν λέξεις, οὕτως ὥστε καὶ τὰ λατινικά συνέβαλαν στὸν σχηματισμὸ τῶν ἄλλων γλωσσῶν, στὴν ἐπιστήμη κ.ο.κ.

Τί εἶναι τὰ «λατινικά»; Λέγω εὐθέως καὶ τὸ τονίζω: Οἱ πρόγονοί μας θεωροῦσαν τὰ «λατινικά» ἀπλῶς σὰν μιὰ ἐκβαρβαρισμένη ἑλληνικὴ διάλεκτο, στὴν ὁποία μάλιστα ἔβλεπαν μεγάλη «συγγένεια» ἢ ταύτιση μετὰ τὰ αἰολικά καὶ τὰ αἰολοδωρικά. Εἶναι γνωστὸ ἐπίσης, ὅτι «Ἕλληνες πρόγονοί μας «καλούπωσαν» τὸ πρωτόγονο ἴδιωμα τῶν λατίνων καὶ τοῦ ἔδωσαν τὴν μορφὴν «γλώσσας». Ἕλληνες συνέγραψαν τὴν πρώτη γραμματικὴ τῆς λατινικῆς. Καὶ Ἕλληνες ἔγραψαν πρῶτοι κείμενα στὰ λατινικά.

Θὰ ἦταν εὐκόλο καὶ μάλιστα καθόλου εὐκαταφρόνητο, ἀλλὰ ἐνδεικτικὸ καὶ διασαφηνιστικὸ, νὰ παραθέσῃ κανεὶς πλῆθος ἱστορικῶν μαρτυριῶν ποὺ ἐπιβεβαιώνουν τοῦ λόγου τὸ ἀληθές. Νοιάζομαι ὅμως ἐδῶ γιὰ κάτι βαθύτερο. Ψάχνοντας κανεὶς στὴν καταγεγραμμένη «λατινική» (τὸ τονίζω: ἄλλη εἶναι ἡ καταγεγραμμένη καὶ ἄλλη ἦταν ἡ ὁμιλουμένη, ἡ ὁποία χάθηκε) μπορεῖ νὰ δῇ πλῆθος ἀπὸ τρόπους, μετὰ τοὺς ὁποίους κακοποιήθηκαν ἑλληνικὲς λέξεις, ὥστε νὰ σχηματισθῇ ἀπὸ αὐτὲς αὐτὸ ποὺ λέμε «λεξιλόγιον» τῆς καταγεγραμμένης γλώσσας, γνωστῆς ὡς λατινικά.

2. Τρόποι ἐκλατινισμοῦ ἑλληνικῶν λέξεων

Χρησιμοποιῶ ὅποια λεξικά λατινικῶν βρίσκονται κοντά μου: τοῦ Στ. Κουμανούδη, τοῦ Τσακαλώτου, τοῦ Ἑρῖχ Οὐλριχ καὶ «θησαυροῦς» συναγωγῆς λατινικῶν λέξεων. Παρακολουθήστε μαζί μου μερικοὺς ἀπὸ τοὺς τρόπους μετὰ τοὺς ὁποίους (ὅπως εἶδαμε καὶ στίς ἄλλες «γλώσσες») ἔγινε ἀπὸ τοὺς λατίνους ὁ ἐκλατινισμὸς ἑλληνικῶν λέξεων.

Ἀρχίζω μετὰ τὰ «εὐκόλα» καὶ ἐμφανῆ δείγματα. Ἐὰν πάρετε τὴν ἑλλ. λ. τέσσερα (= 4) καὶ τὴν κάνετε* τέσσελλα ἢ * τέσσαλα, τοῦτο εἶναι ἐκβαρβαρίσις. Ὁ Κουμανούδης (ἀπὸ δῶ καὶ πέρα γιὰ συντομία, Κ), σελ. 459, ἀναφέρει: «*tessala, tessalarius, ταῦτά τοῖς tessella, tessellarius*». Γιὰ τὸ *tessella*, αε, θ., ὁ ἴδιος σημειώνει: «*ὑπόκορ. τοῦ tessera*». Στὸ *tessera*, αε θ., ἀναγκάζεται νὰ παραδεχθῇ: «*ἐκ τοῦ Ἰωνικοῦ τέσσερα*». Ἀπ' αὐτὸ τὸ ἑλληνικὸ τέσσερα οἱ λατῖνοι ἔκαναν τὸ ρῆμα: *tes-*

sello, avi, are ἀριθμητικά ἐπίθετα: *tessaracoste, es* θ. = τεσσαρακοστή ἐπιρρήματα: *tessellatium* οὐσιαστικά: *tessellator, oris, tessellatum (pavimentum), tessellaria, -ae* ἐπίθετα: *tessellatus, a, um, - tesserarius, a, um* (εἶναι καὶ οὐσιαστικό: *tesserarius, ii*), *tesseratus, a, um* ὑποκοριστικά: *tesserula, ae*, φυσικά μὲ διαφορές ὅλ' αὐτὰ καὶ ἄλλα παρόμοια «σημασίες».

[Ἐπαναλαμβάνω, ὅτι δὲν νοιαζόμαστε ἐδῶ γιὰ τὸν ἐκβαρβαρισμὸ τῶν «σημασιῶν», ἀλλὰ γιὰ τὸν ἐκβαρβαρισμὸ αὐτῶν καθ' αὐτῶν τῶν ἐλληνικῶν λέξεων, ποὺ εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὸ πρᾶγμα. Ἔτσι κι ἄλλιῶς ἐκβαρβαρισμὸς σημασιῶν ἐγίνε καὶ γίνεται ἀκατάσχετα ἀπ' ὅλους καὶ πάντα. Πάρτε γιὰ παράδειγμα τὴν «σημασία» τῆς λ. «δημοκρατία» καὶ κυττάξτε πῶς τὴν στρέβλωσαν. Κομμουνιστές, σοσιαλιστές, χριστιανο- καὶ σοσιαλ-δημοκράτες, φασίστες καὶ ἀναρχικοὶ τὴν πῆραν, τὴν κόψαν καὶ τὴν ῥάψαν στὰ μέτρα τους. Ὁ ἐκβαρβαρισμὸς τῶν ἐλληνικῶν σημασιῶν εἶναι θέμα μιᾶς ἄλλης μελέτης, τὸ πῶς δηλαδὴ λατῖνοι, φράγκοι, ἐβραῖοι, ἄραβες, σλαῦοι, Ἰνδοὶ κ.τ.λ. πῆραν δικές μας ἐννοίες καὶ τοὺς ἄλλαξαν τὸ περιεχόμενο].

Συχνὰ μιὰ ὁμόρριζή ομάδα «λατινικῶν» λέξεων, ποὺ ἐκτείνεται σ' ἓνα μεγάλο φάσμα ὅλων σχεδὸν τῶν εἰδῶν τοῦ λόγου, σχηματίζεται μὲ τὴν παραφθορὰ μιᾶς καὶ μόνο ἐλληνικῆς λέξεως. Συχνὰ μάλιστα, ὅταν συμβαίνει ἡ ἐλλ. λ. νὰ εἶναι σύνθετη ἔχοντας πρῶτο συνθετικὸ τῆς κάποια πρόθεση, οἱ λατῖνοι βάζουν ἄλλη πρόθεση στὴν θέση τῆς συγκεκριμένης πρόθεσης ποὺ ἔχει ἡ δική μας. Παράδειγμα ἡ ἐλλ. λ. ἐγκλίνω (= ἐν-κλίνω, «κάμπτω τι», δὲς K 216) γίνεται στὰ λατινικά *proclino*. Βάλανε δηλαδὴ τὴν πρόθεση «πρό» ἀντὶ τῆς «ἐν». Ἐκλατινισμένο ἔπειτα στὸν γενικότερο σχηματισμὸ τοῦ τὸ ρ. *proclino* ἔχει ἀρχικοὺς χρόνους: -avi, atum, -are. Κι ἐνῶ βλέπουμε τὴν ἐλληνικὴ ρίζα ἐδῶ νὰ εἶναι πολὺ εὐκαμπτη (πρβλ. ἐπί-κλισις, ἐπι-κλινές, ἔγ-κλιμα, προ-κλίνεσθαι, ἐκ-κλίνεσθαι κ.τ.λ., ὅπου ἔχουμε προθέσεις ἐπί, ἐν, πρό, ἐκ), ἡ ὁμόλογη ομάδα τῶν λατ. λ. μοιάζει νὰ πάσχη ἀπὸ δυσκαμψία: *proclinatio, onis - proclinari - proclinatus, a, um - proclive - proclivis, e - proclivus -per proclive - proclivitas, atis - procliviter - proclivium, ii - proclivus, a, um* κ.τ.λ.

Πολλὲς φορές οἱ λατῖνοι ἐνώνουν σὲ μία περισσότερες ἀπὸ δύο ἐλλ. λ., φτιάχνοντας ἔτσι τὴν «δική» τους. Πρβλ. K 229: *disdiapason* = δις διὰ πασῶν. Τὸ «στάναρντι» τῆς κακοποίησης ὅμως εἶναι πολὺ ἀπλό: τρέπουν τὸ «ο» τῆς ἐλλ. καταλ. -ος σὲ «u» ὅπως π.χ. *discus, i* = δίσκος καὶ τὸ «η» τὸ δικό μας σὲ ψιλὸν «e» π.χ. *disemus, a, um* = δίσσημος. Ὅπως φαίνεται ἐδῶ ἀπ' τὸ οὐδ. *disemum* = δίσσημον ἀλλοιώνουν καὶ τὸ «ν» τῆς ἐλλ. κατ. -ον μὲ τὸ ἄλλο ἐνρινο, τὸ «μ», στὸν σχηματισμὸ -um. Τέτοιου εἶδους κακοποιήσεις εἶναι ὅχι μόνον πολὺ ἀπλές, ἀλλὰ καὶ εὐδιάκριτες καὶ γνωστὲς στοὺς ἔχοντας στοιχειώδεις γνώσεις τῶν λατινικῶν.

3. Κακοποιήσεις εὐδιάκριτη καὶ δυσδιάκριτη

Μελετώντας μοῦ δημιουργήθηκε μιὰ ἀπορία: Ἄν ἀφαιρέσουμε ἀπὸ ἓνα «λατινικὸ» λεξικὸ ὅλες τὶς εὐδιάκριτες, ἀκόμα καὶ σ' ἓναν μαθητὴ τοῦ ξεχαρβαλωμένου σημερινοῦ ἐλληνικοῦ λυκείου, «λατινικὲς» λ. ποὺ σχηματίστηκαν μὲ ὀφθαλμοφανῆ κακοποιήσεις γνωστῶν ἐλληνικῶν λ., τί ἀπομένει σ' αὐτό; [Ἐννοῶ λ. ὅπως: *spongos, spongi, zoster, trieteris, zoster, zona, zelus, zephyrus, zethus, ymnus, pello* (= πάλλω), *pasco* (= βόσχω), *murmuro* (= μορμύρω, μουρμουράω), *her* (= χεῖρ), *hepaticus, a, um* (= ἡπατικός), *hemitheus, entasis, coluri* (οἱ κόλουροι-κύκλοι), *chaos, character, charisticon* (= δῶρο, «χαριστικόν»), *Chimaera, butyrum, burgus* (πύργος), *bunias* (βουνιάς), *cacozelus* (καχόζηλος), *cadus* κ.τ.λ.

κ.τ.λ.]. Τί ἀπομένει ἀπὸ τὸ «λατινικὸ» λεξικό; Ἴσως κάτι πολὺ λιγότερο τοῦ 50%. Δοκιμάστε. Ὑστερα ἀφαιρέστε τίς λ. ποὺ ἀνήκουν σὲ ὀνόματα ἀνθρώπων ἢ τοπωνύμια: θὰ βγῇ καὶ τὸ μισὸ τοῦ ὑπόλοιπου μισοῦ, ὥστε λιγότερο ἀπὸ 25% τοῦ συνόλου ἐνὸς λατινικοῦ λεξικοῦ εἶναι δυσδιάκριτη κακοποίησης ἐλληνικῶν λέξεων.

Ὅμως ἂς δοῦμε τώρα καὶ δείγματα ἡμι-ευδιάκριτης κακοποίησης (ἐκλατινισμού):

Παίρνουμε τὸ ἐλληνικὸ «χ» καὶ τὸ κάνουμε «φ». Δὲς K 303: *fel, fellis* = χολή. Πῶς ἔγινε ἡ ἐλλ. λ. χολή *fel*; Ἡ γνώμη μου εἶναι, ὅτι τὸν κύριο ρόλο ὄχι μόνον σ' αὐτὴ τὴν περίπτωση ἀλλὰ σ' ὅλες ἀνεξαιρέτως τίς κακοποιήσεις τὸν ἔπαιξε ὁ παρατονισμός, ποὺ εἶναι «ἀρρώστια» τῶν λατίνων. Δίνω ἐδῶ τὴν ἐξήγηση, γιατί ἐκτὸς ἀπὸ τίς μονοσύλλαβες οὐδεμία «λατινική» δισύλλαβη ἢ πολυσύλλαβη λέξη τὸνίζεται στὴν λήγουσα. [Μὲ ἄλλα λόγια στὴν κακοποίηση τῆς ἐλληνικῆς οἱ λατῖνοι ἀκολούθησαν τὸν ἐκ διαμέτρου ἀντίθετο δρόμο ἀπὸ κεῖνον ποὺ πῆραν οἱ ἐβραῖοι. Ὡς γνωστόν, κακοποιημένα καὶ ἐκβαρβαρισμένα ἐλληνικά εἶναι καὶ τὰ ἐβραϊκά (δὲς Ἰωσήφ Γιεχούντα: «*Hebrew is Greek*», ἐκδ. Πανεπ. Ὁξφόρδης, 1982). Οἱ ἐβραῖοι δείχνουν ἰδιαίτερη προτίμηση στὸ νὰ τονίζουν ὅλες τίς λέξεις στὴν λήγουσα. Αὐτὸ δηλ. ἀκριβῶς, ποὺ οἱ λατῖνοι ἀποφεύγουν. Καὶ παρακάτω θὰ δώσω περισσότερες ἐξηγήσεις ἐπ' αὐτοῦ]. Πῶς λοιπὸν ἡ ἐλλ. λ. χολή-ἡ ἔγινε στοὺς λατίνους *fel*; Πρῶτα παρατόνισαν τὴν λέξη, καὶ ἀπὸ χολή ἔγινε χόλη. Κατόπιν ἀφομοίωσαν τὸ φωνῆεν τῆς παραλήγουσας μὲ τὸ φωνῆεν τῆς λήγουσας, ὥστε τὸ βραχὺ ο νὰ γίνη η-μακρόν, γιὰ νὰ δεχθῇ τὸν τόνο ἀδιαμαρτύρητα. Ἔχουμε *χήλη. Λατίτισαν ἐν συνεχείᾳ τὰ η (= e), *χέλε καὶ πέταξαν τὸ καταληκτικὸ -ε, *χέλ. Τέλος, τρέψανε τὸ χ σὲ φ, καὶ ἔχουμε τὸ λατ. φέλ ἢ *fel* = χολή.

Δὲν εἶναι μόνο τὸ ἐλλ. «χ», ποὺ ἐναλλάσσουν οἱ λατῖνοι μὲ τὸ «φ». Καὶ τὸ τρίτο τῶν δασέων, τὸ «θ», ἐναλλάσσεται στοὺς λατίνους μὲ τὸ «φ». Παράδειγμα ἡ λ. θηλάζω (δὲς K 303) εἶναι στὰ λατ. *fello*. Ἐξηγῶ: Πρῶτα μετέθεσαν τὸν τόνο ἀπ' τὴν παραλήγουσα εἰς τὴν προ-παραλήγουσα, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ βραχὺ -α στὸ μακρόν -η καὶ ἔγινε: *θήλαζω. Κατόπιν τὸ ἄτονο πιά καὶ βραχὺ -α τὸ πέταξαν τελείως, *θήλζω. Λατίτισαν τὸ η (= e) *θέλζω, ἀφομοίωσαν τὸ ζ ὡς πρὸς τὸ προηγούμενόν του «λ» καὶ γι' αὐτὸ ἡ λ. *fello* ἔχει διπλοῦν -λλ, (*θέλλω) καὶ τελικῶς μὲ τὴν τροπὴ τοῦ θ σὲ φ ἔχουμε τὴν λατινικὴ λ. *fello*. Σημειῶνω ἐδῶ, ὅτι τὴν «συνθήειαν» αὐτῇ τῶν λατίνων, νὰ τρέπουν συχνὰ τὸ θ σὲ φ, τὴν ἔχουν σὲ μεγάλο βαθμὸ οἱ ρῶσσοι. Στους ρῶσσους βλέπουμε ἀκόμα καὶ τὴν Ἀθήνα νὰ γίνεταί Ἀφήνα, τὴν Θήβα νὰ γίνεταί Φήβα καὶ τὸν Θόδωρο, Φιοντόρο.

Τὸ μάτι μου πέφτει τυχαῖα καὶ στὴν ἀπέναντι σελίδα (K 302), ὅπου τὸ λεξικὸ λέει: «*febris, συγγενὲς τοῦ ferreo καὶ τοῦ Δωρικοῦ θιβρός = θερμός, πυρετός...*». Πράγματι σκέφτεσαι, πῶς μπορεῖ μιὰ τόσο φανερὴ κακοποίησις ν' ἀφήνῃ τοὺς ἐπιστήμονες (μίσθαρνους-ἀντιγραφεῖς), ποὺ λένε ὅτι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γλωσσικὴ ἐπιστήμη, ἀδιάφορους...

4. Ἡ ἐκτροπὴ τοῦ «Ἰνδοευρωπαϊκοῦ» φαντάσματος

Τὸ φάντασμα τῆς ἰνδο-εὐρωπαϊκῆς εἶναι ἡ προσφορώτερη ἐξήγηση (γι' αὐτοὺς ποὺ πιστεύουν στὰ φαντάσματα!) γιὰ τὸ ὅτι δὲν λένε αὐτὸ ποὺ βλέπουν, ὅπου κι ἂν στρέφουν τὸ μάτι. Νὰ ποῦν: Ἐδῶ ἔχουμε τὴν «τάδε» δωρικὴ λέξη (ἐλληνικὴ) ποὺ παρεφθάρη, ἔγινε, εἶναι, στοὺς λατίνους ὡς «τάδε». Στὴν παγίδα τῶν ἰνδοευρωπαϊστῶν ἔπεσαν πολλοὶ ἐπιφανεῖς συμπατριῶτες μας καὶ μεταξὺ ἄλλων ὁ μεγάλος «εἰσαγωγεὺς» τοῦ ἰνδοευρωπαϊκοῦ μιάσματος στὴν πατρίδα μας, ὁ πολὺς Γ. Χατζιδάκις. Ὁ Χατζιδάκις τὸ ὁμολογεῖ (δὲς πρόλογο, σελίδα 1 στὰ «Ἀναγνώσματα

περί τῶν γενικῶν ἀρχῶν τῆς Συγκριτικῆς Γλωσσικῆς ὑπὸ Whitney καὶ Jolly, μετερ-
 ρυθμισμένα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπὸ Γ.Ν. Χατζιδάκι, Ἀθῆναι 1898). Λέει:
 «...Προκειμένου ἄρα νὰ δοθῇ τῷ Ἑλληνικῷ κοινῷ βιβλίον τι περί τῶν γλωσσικῶν
 ἀρχῶν, δὲν μοι ἐφάνη σύμφορον νὰ ἐκλέξω τὸ τοῦ Paul ἢ τὸ τοῦ Steinthal, ἀλλὰ τὸ
 τοῦ Ἀμερικανοῦ Whitney...». Τοῦτος ὁ ἐκγερμανιστής (;) Jolly, τὸν ὅποιον θαυμά-
 ζει ὁ δικός μας Χατζιδάκις (ἐπίσης ἐκγερμανισμένος), «...ἐκρίνε προσῆκον οὐχὶ νὰ
 δικαιολογήσῃ (;) τὸ ἐπιχειρήμα αὐτοῦ τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἀπορίαν
 αὐτοῦ, διατί τὸ βιβλίον δὲν μετεφράσθη εἰς τὴν Γερμανικὴν πολὺ πρότερον» (!).

Κι ἐδῶ εἶναι ποὺ ὁ Χατζιδάκις «παθαίνει ψυχικὸ τραλαλά». Δέστε τί λέει:
 «...Ἄν δὲ ἐν Γερμανίᾳ τῇ πατρίδι (;) τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης, ἡδύνατο νὰ λε-
 χθῶσι ταῦτα, νομίζω ὅτι πολὺ δικαιότερον (;) δύνανται καὶ ἐν Ἑλλάδι...»! Ἐτσι
 λοιπόν, ἐν Ἑλλάδι, εἰσῆχθη τοῦτο τὸ ἐκγερμανισμένο (;) βιβλίον τοῦ Ἰνδοευρωπαϊ-
 στῆ Whitney ἀπὸ τὸν Χατζιδάκι, ποὺ πολὺ μᾶς ἐνδιαφέρει στὴν μελέτη ποὺ κά-
 νουμε τώρα. Δὲν θέλω νὰ ταλαιπωρήσω τὸν ἀναγνώστη, ἀλλὰ ἔστω ἐλάχιστα ἐπ'
 αὐτοῦ πρέπει νὰ λεχθῶν, ὥστε νὰ χυθῇ ἅπλετο φῶς στὴν συνωμοσίαν τῶν νεότερων
 ψευδοεπιστημῶν, οἱ ὅποιοι ἐπνίξαν μὲ ἀπίστευτο μῖσος τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἀλήθειαν
 ποὺ γινώριζαν ὅλοι οἱ ἑλληνιστὲς μέχρι τότε, ὅτι ἡ λατινικὴ ἔχει παραχθῆ ἐκ τῆς
 ἑλληνικῆς καὶ εἶναι διάλεκτος κακοποιημένη ἑλληνικὴ καὶ τίποτ' ἄλλο.

Παρακαλῶ τὸν ἀναγνώστη, νὰ δώσῃ μεγάλη προσοχὴ στὰ λόγια τοῦ Whitney,
 ποὺ θ' ἀναφέρω, διότι οἱ ἀπόψεις του στὸ θέμα ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρει ἐπηρέασαν ἀρ-
 νητικὰ ὅλο τὸ «κύκλωμα» τῶν γλωσσολόγων. Λέει, σελ. 359: «...ἔτι δὲ στρεβλότε-
 ραι καὶ αὐτόχρονα τερατολόγοι (;) εἶναι αἱ ἀπόπειραι, ἵνα ἡ Λατινικὴ παραχθῇ ἐκ
 τῆς Ἑλληνικῆς...». Νὰ προσέξῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι «στρέβλωμα» καὶ «τερατολό-
 γημα» (!) χαρακτηρίζει τοὺτος ὁ ἐσμός τῶν πιστῶν τοῦ Ἰνδοευρωπαϊκοῦ φαντάσμα-
 τος τὴν ἀλήθειαν, ἃν καὶ παραδέχονται, ὅπως θὰ δοῦμε ἀμέσως, ὅτι μέχρι τότε
 (1870 περίπου) αὐτὴ ἦταν καθολικῶς παραδεκτὴ. Λέει, σελ. 359: «...εἰ καὶ δὲν εἴ-
 ναι μακρὰν οἱ χρόνοι, ὅτε ἡ παραγωγή αὐτῆς (= τῆς Λατινικῆς) ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς
 ἦν καθολικῶς διαδεδομένη καὶ προθύμως πιστευομένη δοξασία...».

Τί συνέβη λοιπόν καὶ τὰ πράγματα ἄλλαξαν; Κάτι, ποὺ μέχρι τότε ἦταν ὀφθαλ-
 μοφανές, προθύμως πιστευόμενο καὶ καθολικῶς παραδεκτό, ἀντιμετωπίσθηκε μὲ ἀ-
 ξιοπρόσεκτο μῖσος ὡς «οἱ κατ' ἐξοχὴν στρεβλότερες καὶ τερατολόγες ἀπόπειρες»
 ἀπ' τὸ κλάμπ τῶν μισελλήνων (θὰ τὸ δοῦμε καὶ παρακάτω αὐτὸ) Ἰνδοσκοταδιστῶν
 ἢ Ἰνδοευρωπαϊστῶν ἢ ὅπως ἀλλιῶς εἶναι γνωστοί. Τοῦτοι «καπέλλωσαν» τὴν ἐπι-
 στήμην καὶ ἐπέβαλαν παντοῦ τὸ δόγμα τους, ὥστε μὲ κομπασμὸ νὰ λένε (δὲς πάλι,
 σελ. 359) «...Σήμερον δ' ὁμῶς ὑπ' οὐδενὸς ἀξίου προσοχῆς (;) γλωσσολόγου πιστεύ-
 εται ἡ ἐκδοχὴ αὕτη...». Δὲν θέλω νὰ πῶ ἐγὼ πολλὰ, ἀλλὰ τὸν μισελληνισμό αὐτοῦ
 τοῦ Whitney καὶ τῶν ὁμοίων του Ἰνδογερμανιστῶν καὶ ἐκγερμανισθέντων (Jolly,
 Paul, κ.τ.λ.) δὲν τὸν ἄντεξε οὔτε κι αὐτὸ ἀκόμα τὸ μέγα θῦμα τους, ὁ Χατζιδάκις.
 Στὴν σελ. 265, ὅταν ὁ μεγάλος σοφὸς Whitney ἐπιτίθεται ἐναντίον τῆς Μεγάλης
 Ἑλλάδος λέγοντας ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα κι ἐκεῖ ἔσβησε (!), ὁ Χατζιδάκις αὐτός,
 δέστε ὅτι δὲν τὸ ἀντέχει: «...Τὸ ὑπὸ τοῦ συγγραφέως λεγόμενον περί τῆς ἐξαφανί-
 σσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐκ τῆς Ἰταλίας δὲν φαίνεται ὅλως ἀκριβές...» (παρα-
 θέτει μαρτυρίες γερμανῶν). Καὶ συνεχίζει στὴν σημείωση: «...διότι καὶ σήμερον ἔτι
 σώζεται κατὰ συνεχῆ ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος παράδοσιν ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἐν Ἰ-
 ταλίᾳ...».

Ἐκπλήσσομαι προσωπικά, πῶς ὁ Χατζιδάκις ὡς Ἕλληνας δὲν «πῆρε χαμπάρι»
 τίς σκοπιμότητες ὧν αὐτῶν, καὶ γιὰ τὴν προώθησιν τῶν ἄθλιων ιδεῶν τους ἐργά-
 σθηκε στὴν Ἑλλάδα... Πόσοι ἄραγε εἶναι σήμερον οἱ τῶν γλωσσολογικῶν ἐδρῶν
 στὰ πανεπιστήμιά μας, οἱ ὅποιοι ἀντιγράφουν καὶ ἀναμασοῦν, προωθοῦν καὶ προ-

παγανδίζουν τις βλακείες τῶν ξένων στήν πατρίδα μας; "Ενας ἀπ' αὐτοὺς πρόσφατα ἔκανε τὸν «κουφὸ» σὲ καταπληκτικὴ σὲ πρόσωπα, χρόνο καὶ ὄγκο συζήτηση γιὰ τὸ 'Αλφάβητο ποὺ ὠργάνωσε ὁ «Δαυλὸς» στὸν «Παρνασσὸ» — κι ὁ ἀναγνώστης ποὺ θέλει νὰ κλάψῃ καὶ νὰ γελάσῃ μαζί θὰ βρῇ τυπωμένη ὅλη τὴν μάχη στὰ περασμένα τεύχη τοῦ «Δαυλοῦ», ἀλλὰ καὶ σὲ χωριστὸ βιβλίο τοῦ ἑντιμου καὶ ἄξιου ἐρευνητῇ Κώστα Πλεύρη ἐναντίον ἐνὸς δειλοῦ καὶ σάπιου κατεστημένου, ποὺ ἀκόμα καὶ σήμερα προπαγανδίζει τὴν ὕβρι ὅτι —λέει— οἱ "Ελληνες ἤρθαν στήν 'Ελλάδα ἀπ' τὴς πεδιάδες τῆς Οὐγγαρίας!

Τί νὰ πρωτοπιάσῃς; τί νὰ πρωτο-ἀνασκειάσῃς; Κάθε τι τὸ «ἐλληνικὸ» χτυπιέται μὲ μῖσος, ὑποβαθμίζεται, διαστρεβλώνεται. Τελευταῖα κάποιος 'Εβραῖος ἔγραψε τὴν «Μαύρη 'Αθηνᾶ», σὲ ἓνα σωρὸ ἐγκυκλοπαιδεῖες πέρασε ἡ σκοπιανὴ προπαγάνδα γιὰ τὸ «μακεδονικὸ» μὲ τὴς ὑψηλὲς εὐλογίες τοῦ Βατικανοῦ, τὸ ὁποῖο δὲν παραλείπει οὔτε μιὰ εὐκαιρία, γιὰ νὰ «εὐχηθῇ» στήν «μακεδονικὴ» γλῶσσα (;). 'Η προδοσία, μέσα καὶ ἔξω, ἀπίστευτη. 'Υβρίζεται ὁ «Δαυλὸς» ἀπὸ ἓναν πρᾶκτορα, ὁ ὁποῖος ἔξωθεῖ τοὺς Ἕλληνες νὰ ...ιουδαίσουν, γίνεται δίκη, ὁ πράκτορας μὲ ἀπόφαση τῆς «ἐλληνικῆς» Δικαιοσύνης, μάλιστα, ἀθῶος!

[“Ἄς μὲ συγχωρήσῃ ὁ ἀναγνώστης, ὅτι δὲν εἶμαι «συστηματικὸς» κι οὔτε γράφω «ἐγκεφαλικά». Κάνω μεγάλες παρενθέσεις, καθ' ὅτι ἡ καρδιά μου πονᾷ καὶ δὲν μπορῶ νὰ ἀντιμετωπίζω ψυχρὰ ἓνα φλέγον θέμα. "Εχω τὴν ἐλπίδα, ὅτι καὶ ἡ καρδιά τοῦ κάθε ἀναγνώστη βρίσκεται συντονισμένη, ὡς πρὸς τοὺς κτύπους, μὲ τὴν δική μου. Αὐτοὶ λοιπόν, ποὺ ἡ καρδιά τους χτυπᾷ στὸν ἴδιο ρυθμὸ, αἰσθάνονται ὅτι ὑπάρχει μιὰ ἐνότητα πίσω ἀπὸ ἐπὶ μέρους θέματα, τὰ ὁποῖα ἐκ πρώτης ὄψεως δὲν φαίνεται νὰ ἔχουν φανερὴ καὶ ἄμεση σχέση. 'Η κατάντια τῶν πανεπιστημίων μας, τῶν πολιτικῶν μας, τῶν οἰκονομικῶν μας... ἡ μισελληνικὴ στάση ὅχι μόνον τοῦ Βατικανοῦ... τὸ μῖσος τῶν ἰνδοευρωπαϊστῶν καὶ ἡ κυριαρχία τοῦ Φοινικισμοῦ, τὸ πνίξιμο τῆς ἀλήθειας, οἱ προτροπές (!) γιὰ ἐξιουδαϊσμὸ ἀλλὰ καὶ φραγκισμὸ..., τὰ ἐμετικὰ δόγματα «ἀνήκομεν εἰς τὴν Δύσιν», ὁ ὡχαδερφισμός... ὅλα αὐτὰ ἔχουν τὸν συντονισμὸ καὶ τὴν σκοπιμότητά τους].

«Τὰ λατινικὰ εἶναι ἐλληνικά». "Ετσι ἐπιγράφεται τὸ βιβλίο τοῦ Ross: *Italiker und Graeken; Latinisch ist Griechisch. Zweite Bearbeitung, Halle, 1859*. «Τὰ 'Εβραϊκὰ εἶναι ἐλληνικά». "Ετσι ἐπιγράφεται τὸ ἐπίσης συγκλονιστικὸ βιβλίο τοῦ Joseph Yehuda, *Hebrew is Greek*, ἔκδ. Πανεπιστημίου 'Οξφόρδης 1982. 'Η γλῶσσα τῶν ἀμερικανῶν 'Αζτέκων εἶναι καθαρῶτα ἐλληνικά, σύμφωνα μὲ τὴν δήλωση τοῦ γνωστοῦ μελετητῇ τῶν γλωσσῶν 'Αλεξάνδρου Φὸν Χοῦμπολντ. Παραθέτω αὐτολεξεῖ τὴν ἀναφορὰ αὐτὴ ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Δρος A. Wadler, *Urgemeinschaft der Sprachen*, Basel, 1935, ὅπου στὴν σελ. 79, λέει: «...Als Alexander von Humboldt nach Amerika kam, stiess er in Mexiko auf einem seltsamen alten Namen für Tempel: TEO-CALLI. Er forschte nach und stellte fest, dass, bei den Azteken TEO "Gott" und CALLI "Haus" bedeutete, und er sagte sich verblüfft: dies ist reinstes Griechisch, auch in der Sprache Homers würde θεοῦ καλιὰ (Gottes Haus), einen Tempel bezeichnen. Kalìa ist ein altgriechischer Name für Holzhaus...». 'Ο Κ. Τσιούλκας, πρῶην γυμνασιάρχης ἐν Μοναστηρίῳ, μὲ τὸ συγκλονιστικὸ βιβλίο του «Συμβολαὶ εἰς τὴν διγλωσσίαν τῶν Μακεδόνων ἐκ συγκρίσεως τῆς σλαβοφانوῦς μακεδονικῆς γλώσσης πρὸς τὴν ἐλληνικὴν», 'Αθήναις 1907, ἀποδεικνύει μὲ ἀτράνταχτα ἐπιχειρήματα ὅτι πρόκειται ἐδῶ γιὰ κακοποιημένα ἐλληνικά. Στὸ βιβλίο τοῦ ἀγαπητοῦ μου φίλου κ. Χαράλαμπου Συμεωνίδη, καθηγητῇ γλωσσολογίας στὸ Α.Π.Θ., *Der Vokalismus der griechischen Lehnwörter im Türkischen*, Θεσσαλονίκη 1976, καταδεικνύεται ὁλόκληρη ἡ πλεκτάνη τοῦ ἐκτουρκισμοῦ (ἐκβαρβαρισμοῦ) γνωστῶν ἐλληνικῶν λέξεων. Στούς δύο τόμους τοῦ

Carlo de Simone *“Die griechischen entlehnungen im Etruskischen”*, Βισμπάντεν 1968, βλέπει καθαρά ὁ ἀναγνώστης ὅτι ὄχι μόνο καὶ τὰ δῆθεν «ἄγνωστα» ἔτρουσικά ἐῖναι μιὰ ἐκβαρβαρισμένη ἐλληνικὴ διάλεκτος, ἀλλὰ καὶ τὸ πιὸ σημαντικό: τὸν τρόπο κακοποιήσεως ἐλληνικῶν ὀνομάτων καὶ λέξεων. Στὸ βιβλίο τοῦ ἱερέως Δημητρίου Ἑλιόπουλου *«Ἡ μητρικὴ γλῶσσα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ»*, Ἀθήναις 1961, παρέχονται σαφέστατα τεκμήρια καὶ βιβλιογραφία γιὰ τοῦ λόγου τὸ ἀληθές: Ἡ γλῶσσα τοῦ Ἰησοῦ ἦταν τὰ ἐλληνικά καὶ τίποτ' ἄλλο.

Θὰ μπορούσε ὁ κατάλογος αὐτὸς νὰ εἶναι ἀτέλειωτος. Καὶ ὄντως εἶναι. Πλήθος ἀληθινῶν ἐρευνητῶν (κι ὄχι μίσθαρνων ἰνδο-εὐρωπαϊστῶν) καὶ στὸ χθές καὶ στὸ σήμερον εἶδαν καὶ βλέπουν τὴν ἀλήθεια. Δὲν θὰ συνεχίσω τὸν κατάλογο, ἀναφέροντας τὸ συγχλονιστικὸ ἔργο τοῦ Ι. Θωμόπουλου *«Πελασγικά»*, ἢ τοῦ Λ. Μπέλλου *«Ἀλβανικά ἢ αἱ τρεῖς ζῶσαι διάλεκτοι τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης»*, 2 τόμοι, ἢ τὴν μεγάλην σειρά τῶν ἔργων *«Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων»* καὶ *«Φῶς ἀπὸ τὰ βάθη τῶν υδάτων»* τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηναγόρα... καὶ πολλῶν-πολλῶν ἄλλων, ἀπλῶς καὶ μόνο ἀπὸ οἰκονομία στὸν χρόνο τόσο τοῦ ἀναγνώστη ὅσο καὶ στὸν χώρο τῆς δικῆς μου ἐρευνας.

5. «...Ἵνα μὴ δις ταῦτὸν ὄνομα ἐκτυπούμενον...»

Ἀς ἐπανεέλθουμε στὰ «λατινικά»:

acuo, ui, utum, ere = ἀκονῶ, ἀσκῶ: Πῆραν τὴν ἐλλ. λ. *ἀσκῶ* ἢ *ἀσκέω*, πέταξαν τὸ σ, *ἀκέω, τρέψαν τὸ ψιλὸν -ε σὲ ψιλὸν -υ, *ἀκύω, *ἄκυο, *acuo*.

ἄχυρον. Πέταξαν τὴν κατάληξιν -ον, ἔμενε: *ἄχυρ. Πέταξαν καὶ τὸ ρ, ἔμεινε: *ἄχυ. Τέλος, τὸ χ σκλήρυνε σὲ κ, *ἄκυ καὶ προσελήφθη κατ' ἀναλογίαν ἓνα καταληκτικὸ -ς, *ἄκυσ ἢ λατινιστῇ: *acus -eris*, τὸ *ἄχυρον*. Ἰδια γράφεται καὶ ἡ *ἀκίς* (βελοδόνα) = *acus, us*.

Στὸ K-298 λατ. *resina, ae* ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸ ῥετσίνα, ῥητίνη. Δὲς K-179 *corusco, avi atum, are* = κορύσσω, K-181 *crepida* = κρηπίς, K-180 *crapula, ae* = κραιπάλη...

Τί νὰ πρωτοδείξῃ κανεὶς! Ἀκόμα κι ὁ ἴδιος ὁ Κουμανούδης βαρέθηκε στὸ λεξικό του νὰ γράφῃ σὲ κάθε περίπτωσιν τὸ ὀφθαλμοφανές αὐτὸ γεγονός καὶ γι' αὐτὸ ἐπενόησε ἓναν τρόπο, τὰ ἄραια γράμματα, γιὰ νὰ ξεχωρίζεται μέσα ἀπ' τὸ πλήθος τῶν σημασιῶν ποὺ ἔλαβε στοὺς λατίνους ἢ κάθε κακοποιημένη ἐλληνικὴ λέξις, ποιὸ εἶναι τὸ ἔτυμόν της. Κι ἐπειδὴ οἱ ξένοι πολλὰς φορὰς αὐτὸ τὸ ...παρέλειπαν, ὁ Κουμανούδης πρόσεχε νὰ τὸ προσθέτῃ. Λέει στὴν εἰσαγωγὴ τοῦ λεξικοῦ: *«...Μετά τοῦτο τοῖς ἐτύμοις προσέσχον τὸν νοῦν, προσθεῖς ταῦτα ἐνθα παρελείπειτο...»*. Εἶναι πράγματι συγκινητικὴ ἢ εὐαίσθησις καὶ ἀξιέπαινος ὁ τρόπος ἐργασίας τοῦ Κουμανούδη. Οἱ ξένοι ἄφηναν (ἐπίτηδες;) πολλὰς λέξεις (ἀπὸ ἄγνοια;) ἀνετυμολόγητες: *«...πολλὰ δ' ἦσαν αἱ ἀνετυμολόγητοι μείνασαι λέξεις...»*.

Κι ὅμως προ-αισθάνεται, ὅτι θὰ τὸν κατηγορήσουν **κάποιοι** γι' αὐτό. Γι' αὐτό, σπεύδει νὰ δικαιολογηθῇ: *«...Οὐδεὶς δ' οἶμαι, τοῦτο τοῦ ἔργου τὸ μέρος (τὸ ἐτυμολογικὸν ἐκ τῆς ἐλληνικῆς δηλαδὴ) περιττὸν ἡγήσεται, ἐνθυμηθεῖς, ὅτι τοῖς Ἑλλήσι μάλιστα ἢ τοιαύτῃ περιεργίᾳ οἰκεία συμβαίνει εἶναι, ἀσμένως, ὡς ἐγὼ πέπεικα ἐμαυτόν, καταμαθάνουσι παρ' ἑκάστου τῶν ὀνομάτων τὴν πολλὴν ἐκατέρων τῶν γλωσσῶν (ἐλληνικῆς καὶ λατινικῆς) ὁμοιότητα καὶ συγγένειαν, καὶ τούτου προθυμούμενοι ἐξακριβοῦν μᾶλλον τὰ κατ' αὐτάς...»*.

Πῶς νὰ σημειώσῃ ὁ Κουμανούδης ὅμως ὅλα τὰ ἔτυμα; Χάριν οἰκονομίας ἀποφασίζει νὰ δείξῃ **μόνον** τὰ πολὺ-πολὺ ἐξακριβωμένα, ἀφήνοντας ἐκεῖνα ποὺ χρειάζονται κοπιαστικές, ἐνδελεχεῖς ἀποδείξεις ἀσημεῖωτα γιὰ πρακτικὸς λόγους. Λέει:

«...Οὐ μὴν ἀλλ' ἐδόκει μοι, στοχαζομένῳ τοῦ μετρίου καὶ τῆς συντομίας, μὴ πάνθ' ἐξῆς τὰ ἔτυμα ἀναγράφειν, ἀλλ' ὅσ' ἂν, βέβαια ἢ πιθανώτατα ὄντα, πρὸς τοῦτω ἔχοιεν καὶ τὸ βραχέως ἂν δηλωθῆναι. Τὰ τοίνυν μακροτέρας χρήζοντα ἀποδείξεως ἢ ἐρμηνείας, τοῖς διεξοδικωτέροις τῶν λεξικῶν ἀποκριτέα ἡγησάμενος, ὅλως παρέλειψα...».

Ἄς δοῦν ἐδῶ ἥθος ἐλληνικὸ καὶ ἐπιστημονικὸ οἱ σημερινοὶ προχειρολόγοι κατασκευαστὲς ἄχρηστων λεξικῶν τῆς γλώσσας μας. Πρὶν ἀπὸ ἐνάμισυ αἰῶνα ὁ Κουμανούδης τοὺς βάζει τὰ γυαλιά: «... Ἰστέον δέ, ὅτι ἐνθα ἄραιοις γράμμασι λέξεις Ἑλληνικὴ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τετύπεται, τοῦτο τὴν μετὰ τῆς Λατινικῆς λέξεως ἐτυμολογικὴν συγγένειαν ἢ καὶ ταυτότητα σημαίνειν βούλεται. Πλειστάκις δὲ τοῦτ' ἐπετηδευσάμεν, οἰκονομίας χάριν τυπογραφικῆς, ἵνα δὴ μὴ δις ταῦτο ὄνομα ἐκτυπούμενον, καὶ τοῦ ἐτύμου δηλαδὴ καὶ τῆς ἐρμηνείας ἕνεκα, τὸν τόπον καταργοίη...».

[Συνεχίζεται]

ΔΙΑΛΕΧΤΗ ΖΕΥΓΩΛΗ-ΓΛΕΖΟΥ

Ἡ ἀπειλὴ

Μαχαίρια δίκωπα κραδαίνονται
πάνω ἀπ' τὸ ζαλισμένο μας κεφάλι,
στ' αὐτί μας φτάνει ὁ κραδασμὸς
σκληρὸν ἀτσάλι.

Ξυπνήστε, πατριῶτες, ἀπ' τὸν ὕπνο σας
κι' ἀπὸ τὴν ζάλη,
τ' ἀτσαλένια μαχαίρια, πὺ κραδαίνονται,
τσακίστε πάλι.

Τὰ μαχαίρια, πὺ γιὰ σφαγὴ τροχίζονται,
τ' ἀτσαλένια μαχαίρια, πὺ φανερά ἀπειλοῦνε,
πάρτε στὰ χέρια σας,
τὰ παιδιὰ σας λυπηθῆτε
καὶ τ' ἀδέλφια σας.

Τὴν πατρίδα του ὅποιος χάσει
τὸν παίρνει ὁ ἄνεμος
κι' ὄρμος δὲν ὑπάρχει, γιὰ ν' ἀράξει
ἀπάνεμος.

ΟΙ ΔΕΚΑ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ «ΔΑΥΛΟΥ»

Βιβλιοδετημένοι πολυτελῶς (μαυρόδετοι με χρυσοτυπία) οί δέκα ἐτήσιοι τόμοι τοῦ «Δαυλοῦ» (Ἰανουάριος 1982 — Δεκέμβριος 1991) περιλαμβάνουν στίς 6.962 σελίδες τους:

- τὶς μεγάλες καὶ ριζοσπαστικὲς ἔρευνες γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ Γραφή, ποὺ ἀνέτρεψαν τὰ ἱστορικὰ ψεύδη αἰώνων καὶ γίνονται ἤδη καταλύτης στὰ ἰσχύοντα ἐπιστημονικὰ δόγματα διεθνῶς·
- τὶς μεγάλες καὶ πρωτοποριακὲς ἔρευνες γιὰ τὴν ἄγνωστη ἕως τώρα ἐπιστημονικὴ, μαθηματικὴ καὶ ὄντολογικὴ σκέψη τῶν Ἑλλήνων — σκέψη ποὺ ξεπερνᾷ κάθε ἐπιστημονικὴ κατάρκτηση τοῦ καιροῦ μας·
- τὴν ἐπιστημονικὴ ἀποκατάσταση τοῦ Μεγάλου Χαμένου Πολιτισμοῦ τῆς προκατακλυσμιαίας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, ποὺ ἕως τώρα παρέμενε ἄγνωστος, θαμμένος κάτω ἀπὸ τὴν λάσπη τῆς Καταστροφῆς καὶ τὸν ὄγκο τοῦ Ἱστορικοῦ Ψεύδους καὶ τῆς Ἱστορικῆς Συκοφαντίας·
- τὴν γενικὴ καὶ ἐποπτικὴ δημιουργικὴ κατανόηση τοῦ ἀληθινοῦ παρελθόντος ὡς ὁδηγοῦ γιὰ τὸ παραπαῖον παρὸν καὶ τὸ ζοφερὸ ἀβέβαιο μέλλον τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητας·
- πληθώρα μελετῶν, ἀναλύσεων, σχολίων καὶ παντός εἶδους ριζοσπαστικῶν κειμένων, ποὺ ἀνατέμνουν τὴν κοσμοϊστορικὴ καμπὴ τοῦ καιροῦ μας καὶ διατυπώνουν ἔλλογην ἐπιστημονικὴ πρόβλεψη γιὰ τὰ ἐπερχόμενα.

• Ὁ «Δαυλὸς» ἐπαληθεύθηκε πλήρως σ' ὅλες τὶς ἐκτιμήσεις καὶ προβλέψεις ποὺ διετύπωσε ἀπὸ τὸ 1982 γιὰ τὰ μεγάλα γεγονότα τῶν ἡμερῶν μας.

Οἱ δέκα τόμοι τοῦ «Δαυλοῦ» ἀποτελοῦν ἓνα **corpus** ὑπερχρονικῆς καὶ ὑπερτοπικῆς σκέψεως καὶ ἓναν ἀσφαλῆ ὁδηγὸ γιὰ τὴν κατανόηση τῶν συμβάντων τοῦ παρελθόντος, τὴν ἐρμηνεία τῶν συμβαινόντων τοῦ παρόντος καὶ τὴν ἔλλογην προσέγγιση τῶν συμβησομένων τοῦ μέλλοντος.

• Διατίθενται μόνο στὰ Γραφεῖα τοῦ Περιοδικοῦ.

• Ἀποστέλλονται καὶ ταχυδρομικῶς κατόπιν τηλεφωνήματος (τηλ. 3223957, 9841655).

ΤΙΜΗ ΔΕΜΕΝΟΥ ΕΤΗΣΙΟΥ ΤΟΜΟΥ: Δρχ. 7.000.

• Μὴ γεμίζετε τὶς βιβλιοθῆκες σας μὲ ἄχρηστο τυπωμένο χαρτί. Βάλτε στὰ ράφια τοὺς δέκα τόμους τοῦ «Δαυλοῦ» ἐξασφαλίζοντας ἔτσι σὲ σᾶς καὶ τοὺς ἀπογόνους σας ἓνα ὑπερχρονικὸ δείκτη γιὰ τὴν κατανόηση καὶ ἐρμηνεία τῆς ἱστορικῆς καὶ πολιτικῆς πραγματικότη-
τας.

Ἡ γιαγιά μου καὶ οἱ ὄβριοι

Φωτιές μᾶς ἄναψε ὁ κ. Κ. Πλεύρης («Δαυλός» τ. 121 σελ. 6977) μὲ τὰ ἐλληνικά, τὰ χριστιανικά καὶ τὰ ἀλαλοῦμ ἐλληνοχριστιανικά μας! Πα-
σχίζοντας κι ἐγὼ μιὰ ζωὴ νὰ συνταιριάσω τὰ δξύμωρα καὶ ἀντιφατικά,
νὰ ἰσοροπήσω ἀνάμεσα στὶς ἐλξεις καὶ τὶς ἀπωθήσεις ἔχασα τὴν οὐ-
σία. Γι' αὐτὸ κάθε φορὰ πὺν ὀρθώνονται μπροστά μου οἱ Ἐρινύες, θυ-
μᾶμαι τὴ γιαγιά μου, πὺν τὰ τριακόσια σήμαντρα κι' οἱ ἐξηνταδυὸ κα-
μπάνες τὴν εἶχαν τόσο κουφάνει, πὺν ἔβγαине στὸ χαγιάτι μὲ τὶς ἀστρο-
φεγγιές καὶ φέρνοντας ἐναγύρω τὸ βλέμμα στὸ βόρειο ἡμισφαίριο ρω-
τοῦσε τ' ἀστέρια γιὰ τὸν Μαρμαρωμένο Βασιλιᾶ. Κι' ἐγὼ, πὺν στὸ αἷμα
μου βοῦιζε καὶ γελοῦσε ἡ θάλασσα, τῆς μιλοῦσα γιὰ τὴ γοργόνα — Ζῆ ὁ
βασιλιᾶς Ἀλέξανδρος; — Πάλι μὲ χρόνια μὲ καιροῦς, πάλι δικὰ μας θά-
ναι. Τὰ ποῖα; Τ' εἶχαμε καὶ τὸ χάσαμε;

Μὰ ἐκεῖνη, μακαρία μέσα στὴν κουφαμάρα της, ὄνειρολογοῦσε ἀ-
πτότη: «Κάθε καμπάνα καὶ παπᾶς, κάθε παπᾶς καὶ διάκος». Καὶ τότε
στύλωναι τὰ μάτια στὰ σπλάγχνα τῆς νύχτας, μήπως καὶ διακρίνω τὸ λα-
μπερὸ ἐλπιδοφόρο ἀστέρι, μὰ βλέποντας μονάχα σκιές ἀπαίσιες, τοὺς
μελανοχίτωνες ροπαλοφόρους ν' ἀκολασταίνουιν οὐρλιάζοντας, ζητοῦ-
σα καταφυγὴ στὸ ζεστό της στόμα, κι ἄς ἤξερα πὺς ἦταν κι ὅλας φευγά-
τη. «Νενικήκὰ σε, Σολομών», ἀχνοψιθύριζε μέσα στὴν ἐκστασή της κι ἔ-
παιρνε βαθεῖες βουτιές στ' ἀνοιχτὰ τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν.

Κι ἔτσι τὸ πηγαίναμε μέχρι τὴ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, πὺν τιμημένη
μυροφόρα πάνω στὰ ὕψη τοῦ Γολγοθᾶ δὲ μιλοῦσε, δὲν ἔτρωγε, ἔπινε μό-
νο ξύδι καὶ μυριολογοῦσε ὀλημερίς, βρίζοντας καὶ ἀναθεματίζοντας τοὺς
«ἄνομους ἐβραίους». «Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαῦρῃ μέρα»,
θρηνολογοῦσε κι ἐγὼ εὐφραινόμουνα μὲ τὰ λαμπριάτικα κουλουράκια,
πὺν μοσχοβολοῦσαν μέσα στὰ κόκκινα πανεράκια τους. Γιατὶ μὲ εἶχε
ταράξει στὴ νηστεία καὶ ἡ εὐκαιρία ἦταν μοναδική. Ἐτσι λογάριζα
χωρὶς τὸν ξενοδόχο, κι ὅταν μὲ πῆρε εἶδηση, ποιὸς εἶδε τὸ χάροντα καὶ
δὲν τὸν ἐφοβήθη. Παρατάει τὸ μυριολογὶ σύξυλο, ἀρπάζει τὴ μασιὰ καὶ
μὲ παίρνει στὸ κυνήγι. «Ὀβριά, Τούρκα. Μᾶς ἔκαψες. Μπᾶ, γρουσου-
ζιά, χρονιάρᾳ μέρα, κι εἶναι καὶ σαββατογεννημένη π' ἀνάθεμά τη», ξε-
σῆκωνε τὸ σπῖτι μὲ τὶς φωνές της, ἀλλὰ ἐγὼ, ἀσφαλισμένη πᾶ στὸ ὑπό-
γειο πίσω ἀπὸ τὰ μεγάλα κρασοβάρελα, ἀπολάμβανα τὰ κουλουράκια,
πὺν εἶχα προλάβει νὰ πάρω στὸ φευγιό μου.

Ἡ γιαγιά ὅμως, πὺν δὲ χωράτενε μὲ τοὺς ὄβριους, τὶς νηστεῖες καὶ τὰ
σαββατογεννήματα, ἦταν ἓνα κομμάτι μάλαμα. Καὶ τὴν ἄλλῃ μέρα τὸ
πρωί, πρὶν ἀκόμα φέξει καλὰ-καλὰ, ἐνοιῶσα ἓνα χέρι νὰ μοῦ χαϊδεύει τὰ
μαλλιά καὶ τὴν πιὸ γλυκεῖᾳ φωνῇ τοῦ κόσμου νὰ μοῦ λέει: «Ξύπνα, βαί-
ζούλα μου. Σήκω, κοριτσάκι μου. Πᾶμε νὰ σπάσουμε τὴ στάμνα στὴν
πομπή τῶν Ἰουδαίων. Πρώτῃ Ἀνάστασις σήμερα!». Ἐψαξε κι ἐβρῆκε
μιὰν ἄχρηστη ραγισμένη στάμνα κι ἔβγαλε τὸ ἄχτι της γιὰ τοὺς ὀ-
βριοῦς, κἀνοντάς τὴν χίλια κομμάτια. «— Νά, σταυρωτῆδες! — Οἱ ὀ-
βριοί, γιαγιά, εἶναι κακοί; — Οὐ, τὰ σκυλιά! — Ὁ προφήτης Ἡλίας ἦ-
ταν καλός; — Μεγάλος ἅγιος! — Ὅμως ὄβριός ἦτανε καὶ εἶχε σφάζει
κόσμο καὶ κοσμάκη. — Χριστός καὶ Παναγιά!.. Ὅχι, βρὲ χαζό... Μὲ κᾶ-
ποιον ἄλλον τὸν μεπερδεύεις. Ἐλα τώρα, πᾶμε ν' ἀσπρίσουμε τὰ ποδαρά-

κία γιὰ τὴ μαγειρίτσα». Κι ἐγὼ ἀκολουθοῦσα ξοπίσω της, χωρὶς νὰ βγάλω πιά τοιμουδιά, γιατί τὴν ἀγαποῦσα πολὺ.

Κι ἦτανε τότε, πού παντρεύαμε τὴ θεία μου κι ἔλαμπε ἡ ἐκκλησιά κι ἔλαμπε ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός κι ἔλαμπε κι ἡ γιαγιά καὶ καμάρωνε καὶ σταυροκοπιόταν συνέχεια, ὅταν σὲ κάποια στιγμή γυρίζει καὶ μὲ ρωτάει: — Ἡ Σάρα ἦταν μεγάλη ἀγία; — Ὁχι ἀκριβῶς... Ἦταν μιὰ ὁμορφὴ ὀβριά, πού εἶχε παντρευτεῖ τὸν ἀδερφό της τὸν Ἀβραάμ, ὄβριό κι ἐκεῖνο, πού μερικὲς φορὲς τὴν εἶχε πασάρει σ' ἄλλους, προκειμένου νὰ γλυτώσει τὸ κεφάλι του. Ὅταν πέθανε, ὁ Ἀβραάμ πού εἶχε πρὸ πολλοῦ περάσει τὰ ἑκατό, ξαναπαντρεύτηκε. Εἶχε ὅμως κι ἓνα σωρὸ ἄλλες φιλενάδες, σπιτωμένες, γιατί τὸν βρόνταγε τὸν παρᾶ.

Πιάστε τη καὶ δέστετε τη τὴ γιαγιά. Ἄναψε καὶ κόρωσε κι ἄρχισε νὰ βρυχιέται στὰ μουγγὰ σὰν τὴν Αἴτνα, ὅταν κατατυραννιέται νὰ ξεγεννήσει τὴ φωτιά πού λυσομανάει στὰ σπλάγχνα της. Καὶ μὲ τὸ πού τελειώνει τὸ μυστήριό, μὲ πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι καὶ γραμμὴ γιὰ τὸν παπᾶ. — Δὲ μοῦ λές, παπούλη μου, αὐτοὺς τοὺς παναθεματισμένους τοὺς ὄβριους, τοὺς αἰμομίχτες, τοὺς μπερμπάντηδες, τί τοὺς ἤθελες στὸ μυστήριό τοῦ παιδιοῦ μου; — Γιὰ ποιούς μιλάς, κυρά; — Γιὰ τὸν Ἀβραάμ, τὴ Σάρα, τὴ μᾶρα καὶ τὸ κακὸ συναπάντημα, πού μοῦ γρουσουζέψανε τὸ γάμο. Ὡραῖο παράδειγμα ἔδωσες στὸ γαμπρό μου! — Δὲ μπορῶ νὰ καταλάβω, γιατί τοὺς βρίζεις. — Νὰ ρωτήσεις τὴν ἐγγονή μου, πού ξέρει γράμματα.

Ὁ ἱερέας ἔρριξε μιὰ ματιὰ πρὸς τὸ μέρος μου, ἀπόμεινε γιὰ λίγο σκεφτικός, κι ὕστερα εἶπε σὲ τόνο αὐστηρό, ὑψώνοντας τὴ φωνή του. «Τὰ γράμματα πού ξέρει ἡ ἐγγονή σου θέλουν πέταμα, γιατί εἰσάγουν καινὰ δαιμόνια». Ἡ γιαγιά δὲν κατάλαβε τί ἐννοοῦσε ὁ ἱερέας, πιάστηκε ὅμως ἀπὸ τὴν τελευταία λέξη, γιὰ νὰ ἐξαπολύσει καινούργια ἐπίθεση. «Τὰ δαιμόνια, παπᾶ μου, ἐσὺ μᾶς τᾶφες. Πού ἀκούστηκε, οἱ ὄβριοι τουρλοῦ-τουρλοῦ μὲ τοὺς χριστιανούς;! Θέλεις διάβασμα, μοῦ φαίνεται». Ἄναψε ὅμως τότε καὶ ὁ παπᾶς, μπήξανε καὶ οἱ δύο τίς φωνὲς κι ὁ γαμπρός παράτησε τὴν κάτωχρη νύφη καὶ ἦρθε νὰ μαζέψει τὴν πεθερά του.

Ἀνάλογο ἐπεισόδιο δημιούργησε ἀργότερα καὶ σὲ κάποιο μνημόσυνο, σὰν ἄκουσε τὴ φράση «ὑπὲρ τῶν προπατόρων ἡμῶν Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ». Ἀπείλησε τὸν παπᾶ, πὼς θὰ τὸν καταγγεῖλει στὸ Δεσπότη, ἐκεῖνος τὴν εἶπε θεόμουρλη κ.τ.λ., κ.τ.λ.

Καὶ μιὰ μέρα, πού ἦταν πιά γιὰ μένα Μεγάλη Παρασκευή, ἔφυγε ἡ γιαγιά παίρνοντας μαζί της ἓναν ὀλόκληρο κόσμο. Ἐναν κόσμο, πού τοῦ ὀφείλω μόνο σύγχυση καὶ ἀπώλειες. Κι ὅμως, τὰ ξημερώματα κάθε Μεγάλου Σαββάτου ἓνα χέρι μοῦ χαϊδεύει τὰ μαλλιά καὶ μιὰ γλυκειὰ φωνή μοῦ λέει — Ξύπνα, βαϊζούλα μου. Σήκω, κοριτσάκι μου. Πᾶμε νὰ σπᾶσουμε τὴ στάμνα στὴν πομπὴ τῶν Ἰουδαίων. — Γιαγιούλα, τώρα πιά θαρρῶ πὼς ἡ σπασμένη στάμνα εἶμαι ἐγώ.

Μὲ κυττάζει λυπημένη καὶ χάνεται μαζί μὲ τὸ ὄνειρο.

Οὐρανία Πρίγκουρη

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΜΠΕΞΗΣ

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ*

ΜΕΡΟΣ Β'

Προχώρησα ακόμα μέσ' στη Δερβιτσάνα. Τώρα, μετά την αποχώρηση των έπισήμων, όλα φάνταζαν τόσο διαφορετικά... 'Η εὐτυχία τῆς στιγμῆς δὲν μπόρεσε νὰ σβήσει τὴν δυστυχία τοῦ πάντοτε. Αὐτοὶ μπορεῖ νὰ ἔφυγαν, ἡ φτώχεια ὅμως παρέμεινε ἐκεῖ ζωντανή. Τὴν ἔβλεπες παντοῦ, στὰ σπασμένα τζάμια τῶν σπιτιῶν, στοὺς χαλικιόστρωτους δρόμους, στὰ ἄχρωμα πρόσωπα τῶν κατοίκων. Μιὰ δυστυχία, ποὺ ἀγκάλιαζε τὴν κάθε γωνία τοῦ ἀπόμακρου αὐτοῦ ἑλληνικοῦ χωριοῦ τῆς 'Αλβανίας.

Οἱ ἄνθρωποι ὅμως μέσα σ' αὐτὴν τὴν δυστυχία μπορούσαν καὶ ἤθελαν ἀκόμα νὰ ἐλπίζουν. Μποροῦσαν καὶ ἤθελαν ἀκόμα νὰ γελᾶνε. Δὲν ἦταν λογικό, ὅμως συνέβαινε. Εἶχαν ἀγγίξει τὰ ἔσχατα ὅρια τῆς ἀνθρώπινης ἀντοχῆς στὴν παραφροσύνη καὶ εἶχαν ἐπιστρέψει στὴν ἀρχή. Καὶ κάθε μέρα ἐκτελοῦσαν ἀνελλιπῶς τὸ ἴδιο δρομολόγιο λογικῆς-παραφροσύνης. Ὅμως ἤλπιζαν ἀκόμα.

Τοὺς μιλοῦσες γιὰ τὴν ἑλληνικὴ βοήθεια καὶ οἱ ἀπαντήσεις τοὺς ἐποίκιλλαν: «Κάτι γίνεται, προσπαθοῦμε νὰ περάσουμε, εὐχαριστοῦμε, οἱ ἀνάγκες εἶναι πολλές...» καὶ ἄλλα τέτοια. Ὅμως μιὰ λέξη ξεχώριζες σὲ ὅλες τὶς συζητήσεις, μιὰ λέξη βροντοφώναζαν τὰ σκληρὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τους, μιὰ λέξη ἔβγαινε μέσα ἀπ' τὸ πῆγμα τῆς ματιᾶς τους: «'Ελπίζουμε...». Αὐτὴ ἡ ἐλπίδα εἶναι, ποὺ τοὺς κρατάει ἀκόμα ζωντανούς καὶ δυνατούς, αὐτὴ ἡ ἐλπίδα, ποὺ θεριεύει τὴν ἀποφασιστικότητά τους. Αὐτὴ ἡ ἐλπίδα, ποὺ μετὰ ἀπὸ χρόνια φυλακῆς καὶ ξυλοδαρμῶν τοὺς κάνει νὰ λένε 'Ελλάδα καὶ νὰ δακρῦζουν...

Σουρουύπωνε. Τὰ βήματά μου, πιὸ ἀργὰ ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα, μὲ ὀδήγησαν στὸ καφενεῖο καὶ ταυτόχρονα ἐστιατόριο τοῦ χωριοῦ. 'Ανέβηκα τὶς πέτρινες σκάλες. Μιὰ μεγάλη αἶθουσα γεμάτη ἀπὸ ἑλληνικὲς ὁμιλίες μὲ ὑποδέχθηκε. 'Εδῶ μαζεῦονταν τὰ βράδυα τὸ χωριό, γιὰ νὰ μιλήσει, νὰ ἀκούσει, νὰ τραγουδήσει 'Ελληνικά. 'Εδῶ ἦταν ὁ τόπος ποὺ παίρνονταν οἱ μεγάλες ἀποφάσεις, ἐδῶ ποὺ συζητιόνταν τὰ ἐθνικὰ θέματα. Μιὰ ἀρχαία 'Ελληνικὴ ἀγορὰ ξαναζοῦσε μπροστὰ μου στὴν καρδιὰ τῆς Βορείου 'Ηπείρου.

'Εδῶ ἄκουσα γιὰ πρώτη φορὰ καὶ γιὰ τὶς ἑλληνικὲς ἀρχαιοῦτες τῆς περιοχῆς. Μοῦ μίλησαν συγκεκριμένα γιὰ ἓνα ἀρχαῖο ἑλληνικὸ θέατρο στὴν τοποθεσία Σοφράτες, ποὺ σώζεται σὲ πολὺ καλὴ κατάσταση. Στὴν συνέχεια γιὰ μιὰ ὁλόκληρη ἀρχαία ἑλληνικὴ πολιτεία, τὴν 'Αντιγοναία, ὅπως τὴν λένε οἱ ντόπιοι. Μιὰ πόλη, ποὺ ἀκόμα καὶ σήμερα ἀποπνέει ἑλληνισμό. Κίονες, ναοί, θέατρο καὶ διάφορα ἄλλα ἑλληνικὰ ἀρχιτεκτονικὰ ἔργα δηλώνουν ὅτι καὶ ἀπὸ ἐδῶ πέρασαν οἱ 'Ελληνες.

Τὸ σπουδαιότερο ἀπ' ὅλα νομίζω ὅμως, πῶς ἦταν ἡ ἀναφορὰ ποὺ ἔγινε ἀπὸ με-

* Τὸ πρῶτο μέρος τῆς ἀνταποκρίσεως εἶχε δημοσιευθῇ στὸ 123 τεῦχος (Μάρτιος 1992).

ρικούς χωριανούς για την ανάκαλυψη πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια καὶ πάλι στὴν τοποθεσία Σοφράτες ἐλληνικῶν ἐπιγραφῶν. Οἱ πλάκες, ποὺ ἐπάνω τους ἦταν χαραγμένα τὰ γράμματα, ἀπὸ τότε ἀγνοοῦνται καὶ λίγοι βεβαιώνουν ὅτι καταστράφηκαν ἐπὶ τόπου.

Ἡ ὥρα περνοῦσε καὶ ἀφοῦ ἄκουσα καὶ διάφορα ἄλλα γιὰ τὴν κατάσταση ποὺ ἐπικρατοῦσε στὰ χωριὰ τῆς μειονότητας, πῆρα τὸν δρόμο γιὰ τὸ σπίτι. Λίγη ξεκούραση χρειαζόταν μετὰ ἀπὸ τὴν ἔνταση τῆς ἡμέρας. Ὁφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἦταν ἀπὸ τίς λίγες φορὲς στὴν ζωὴ μου ποὺ δέχτηκα ἓνα τόσο ἰσχυρὸ κλονισμό. Ἐνα τόσο ἰσχυρὸ χτύπημα στὰ πιστεύω μου γιὰ ἀνθρωπιὰ καὶ ἀλτρουισμό. Ὅλα ἔμοιαζαν νὰ καταρρέουν, καθὼς ἔβλεπα τὴν ἀπάθεια τῶν κρατούντων καὶ πολλὲς φορὲς τὸν φαρισαϊσμό τους μπροστὰ σὲ προβλήματα ὑπαρκτά, προβλήματα ποὺ εἶχαν γίνε- ναι ἓνα μὲ τὴν καθημερινότητα γι' αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ πολιτεία μας ὅμως δυστυχῶς πιστεύει, πῶς ἔχει νὰ κάνει μὲ ὑποανάπτυκτους καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ σκεπτικὸ τῆς βοήθειάς της -, μὲ ἀνθρώπους τρίτης κατηγορίας, χωρὶς ἀξιοπρέπεια καὶ εὐαισθησία. Ὅταν ὁ κάθε Ἕλληνας, ἐπώνυμος ἢ ὄχι, πάει ἐκεῖ γιὰ νὰ προσφέρει βοήθεια, πρέπει νὰ ἀποβάλλει ἀπὸ μέσα του τὴν ψυχολογία τοῦ ἀφέντη, τοῦ ἀποικιοκράτη, τοῦ ἀνώτερου, ποὺ θὰ πάει γιὰ νὰ ἐντυπωσιάσει τοὺς ἰθαγενεῖς ξυπόλυτους μὲ τίς «ἀπλόχερες» προσφορὲς του. Πρέπει πρῶτα ἀπ' ὅλα νὰ τοὺς συναναστραφεῖ καὶ μαζί τους νὰ συναναστραφεῖ τὴν ἀπλότητα, τὴν εἰλικρίνεια, τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν περηφάνεια. Ἰδανικὰ ποὺ ἐμεῖς ἐδῶ κάτω φαίνεται νὰ ἔχουμε ξεχάσει ἐδῶ καὶ πολὺ καιρὸ, ἀπὸ τότε ποὺ ἡ πνευματικὴ καὶ ὑλική μας ἀλλοτρίωση ἀπὸ τὸν δυτικὸ πολιτισμὸ καὶ ἀξίες ἔγινε πραγματικότητα. Ἀπὸ τότε ποὺ χάσαμε τὴν ταυτότητά μας... Πνιγίκαμε ἀπὸ τεχνητὲς εὐθύνες, ἀναζητήσαμε καὶ ἀναζητοῦμε ὅτιδήποτε στὴν ζωὴ μας χωρὶς μέτρο, ἐπιλεκτικότητα καὶ εὐθύνη τῆς τεράστιας κληρονομιάς μας, τὸ χρῆμα, ἡ ψευτιά καὶ ἡ ὑποκρισία κυριάρχησαν στὶς μεταξύ μας σχέσεις. Καὶ ἐρχόμαστε σήμερα ἐμεῖς οἱ ἀλλοτριωμένοι ἐδῶ, γιὰ νὰ προσφέρουμε βοήθεια. Θέλουμε νὰ τονώσουμε τὴν ἐγωπάθειά μας καὶ ταυτόχρονα νὰ βεβαιωθοῦμε ὅτι τὸ μοντέλο ποὺ διαλέξαμε ἦταν τὸ σωστό. Ἐχουμε ἀνέσεις καὶ χρήματα, ἄρα εἴμαστε ἐπιτυχημένοι, ἀλλὰ θέλουμε καὶ κάποιον ἄλλο, γιὰ νὰ μᾶς τὸ ἐπιβεβαιώσει. Ἐναν ἰθαγενῆ...

Τὸ βλέπεις ὅμως στὰ πρόσωπά τους, ὅταν γυρίζουν γιὰ νὰ φύγουν, καθαρὰ. Τὸ βλέπεις στὰ ἀπλανῆ βλέμματά τους. Ἐνα συναίσθημα κυριαρχεῖ: Ἡ ἀπορία. Πῶς εἶναι δυνατόν αὐτοὶ οἱ ἀνθρώποι χωρὶς λεφτά, χωρὶς ψωμὶ καὶ ροῦχα, χωρὶς θέρμανση καὶ ἀνέσεις νὰ ἔχουν κάτι ποὺ ἐμεῖς ἐδῶ καὶ καιρὸ ἔχουμε χάσει, τὴν αὐθεντικότητα; Νὰ μένουν ἀγνοὶ καὶ νὰ θυμίζουν ἄλλες ἐποχές, ποὺ ἐμεῖς μόνο σὲ βιβλία μπορούμε νὰ ἀναζητήσουμε; Νὰ πιστεύουν σὲ ἰδανικά, ποὺ ἐμεῖς οἱ «γνήσιοι Ἕλληνες» ἔχουμε ἀποποιηθεῖ στὴν πλειονότητά μας; Φιλία, συντροφικότητα, λόγος, φιλοξενία, ἀπλότητα. Καὶ ἤρθαν οἱ «μπάσταρδοι», γιὰ νὰ μᾶς θυμίσουν ὅτι κάποτε αὐτὰ ὑπῆρχαν καὶ στὴν Ἑλλάδα. Κάποτε... Αὐτὸ εἶναι ποὺ μᾶς θίγει, αὐτὸ εἶναι ποὺ μᾶς πονᾷ. Αὐτὸ εἶναι ποὺ μᾶς ὠθεῖ νὰ βοηθήσουμε. Οἱ τύψεις γιὰ τὴν χαμένη μας ταυτότητα, οἱ ἐρινύες ποὺ δὲν θὰ πᾶσουν νὰ μᾶς καταδιώκουν. Ἐρχόμαστε ἐδῶ γιὰ νὰ ἐξιλεωθοῦμε. Γιὰ νὰ ἐκπληρώσουμε τὸ χρέος...

Τὴν ἄλλη μέρα ξεκινήσαμε ἀπὸ νωρὶς γιὰ τὸ ἀρχαῖο θέατρο τῶν Σοφράτων. Ἀφοῦ σταματήσαμε τὸ ἀμάξι λίγο πιὸ μακριά, λόγῳ τῆς ἀσχημῆς κατάστασης τοῦ ὁδοστρώματος, προχωρήσαμε μὲ τὰ πόδια ἀνάμεσα στοὺς ἀγρούς. Μετὰ ἀπὸ

Ἑλληνικὲς ἐπιγραφές, ναοὶ καὶ θέατρα, τὰ κορινθιακὰ, ἰωνικὰ καὶ δωρικὰ κιονόκρανα βρίσκονται διάσπαρτα στὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας. Γιὰ τὰ ὄργανα τοῦ ἀλβανικοῦ κράτους, οἱ ἀρχαιότητες αὐτὲς εἶναι κληρονομιά τῶν «θρυλικῶν ἡλνυρι-
 ᾶν»

δέκα λεπτά ό σκοϋρος όγκος που είχαμε άρχικά διακρίνει άρχισε νά γίνεται πιό συγκεκριμένος στά μάτια μας. "Ένα άρχαίο έλληνικό θέατρο βρισκόταν μπροστά μας!! "Η σκηνή του σωζόταν σέ πολύ καλή κατάσταση, τό ίδιο και τό πρώτο διάζωμα. Είχαν γίνει και μερικές προσπάθειες άναστηλώσεως πρίν από χρόνια. "Ο λόγος; Νά άποδείξουν, ότι κι αυτό τό θέατρο, όπως και οί υπόλοιπες έλληνικές άρχαιότητες, ήταν έργο τών «θρυλικών "Ιλλυριών», ένός λαού που δέν ήταν έλληνικός, αλλά μιλούσε και έγραφε ελληνικά!!! Δηλαδή οί κάτοικοι τής Πελοποννήσου δέν είναι "Έλληνες αλλά Πελοποννησιακοί... Κάπως έτσι, για νά καταλάβετε.

"Αλλά δυστυχώς υπάρχουν και στήν χώρα μας «έπιστήμονες» που διαδίδουν τόν μύθο, μιλάνε κι αυτοί για "Ιλλυριούς και "Ιλλυρικό πολιτισμό, προσπαθώντας νά φανούν «άντικειμενικοί» στά όμματα τών εύρωπαίων και βαλκανίων συναδέλφων τους. "Ας κάνουν μιá βόλτα στήν "Αλβανία τώρα, που άνοιξαν τά σύνορα και, αν οί έλληνικές έπιγραφές, ναοί και θέατρα, τά κορινθιακά, ιωνικά και δωρικά κιονόκρανα που βρίσκονται διάσπαρτα στό έδαφος τής σημερινής "Αλβανίας είναι "Ιλλυρικά, τότε κι αυτοί θα είναι άπόγονοι Κινέζων... Κοντόθωροι διανοούμενοι τής δεκάρας, άφήστε τίς καρεκλίτσες σας και κάντε ένα ταξίδι στήν "Ελληνίδα γή τής "Αλβανίας (αν τά κιλά σας τό έπιτρέπουν...).

"Επόμενος σταθμός μας θα ήταν ή "Αντιγόνα, όμως οί καιρικές συνθήκες δέν μάς τό επέτρεψαν, καθώς ό χωματένιος δρόμος είχε σέ πολλά σημεία καταρρεύσει. Μé τά πόδια θα κάναμε γύρω στίς 3 ώρες και έτσι τό αναβάλαμε για τήν επόμενη φορά.

"Η επόμενη στάση μας ήταν στό "Αργυρόκαστρο. Μία πόλη, όπου κι έδω τό ελληνικό στοιχείο ήταν έντονο. Στους δρόμους άκουγες ελληνικές φωνές, στá καταστήματα πουλούσαν ελληνικά προϊόντα, στá καφενεία σέρβιραν ελληνικό καφέ και ούζο. "Ανεβήκαμε και στό κάστρο. "Η μεγάλη κεντρική σιδερένια είσοδος έκοσμείτο με μιá μονή σειρά... «"Ιλλυρικών» μαιάνδρων. "Από ψηλά μπορούσαμε νά δούμε καλύτερα τήν πόλη. Τό άριστερό της τμήμα, που ήταν και τό παλιότερο, ήταν γεμάτο από παλιά ελληνικά άρχοντικά —δείγμα κι αυτό τής πάλαι ποτέ άνθηρής ελληνικής κοινότητας. "Η νέα πόλη άπλωνόταν στá δεξιά μας με καινούργιες κατασκευές και εργατικές κατοικίες. Κάποια μνημεία του προηγούμενου καθεστώτος συνέχιζαν νά υπάρχουν ως χώροι, με τήν άπουσία όμως τών άγαλμάτων και τών συμβόλων που τά κοσμούσαν.

Στήν συνέχεια κατεβαίνοντας από τό κάστρο έπισκεφθήκαμε τό νοσοκομείο τής πόλεως. Εικόνα τραγική. Τζάμια σπασμένα, πόρτες όρθάνοικτες, τοίχοι γκρεμισμένοι, τό προαύλιο και οί γύρω χώροι γεμάτοι χαλίκια και άπορρίμματα. Προχωρήσαμε περισσότερο. Ζητήσαμε πληροφορίες για τήν κατάσταση τών έσωτερικών χώρων και για τήν περίθαλψη. Οί άπαντήσεις τό ίδιο άπογοητευτικές και συνάμα τραγικές. Οί θερμοκοιτίδες λειτουργούν ούσιαστικά χωρίς θέρμανση, έφ' όσον οί συνθήκες θερμοκρασίας βρίσκονται μόλις στους 8° C. "Αποτέλεσμα, ή παιδική θνησιμότητ' έκατά τήν γνώμη τών εκεί γιατρών νά άνέρχεται στό 25%. Οί έγχειρήσεις γίνονται όλες χωρίς θέρμανση και με ό,τι εργαλεία τους έχουν άπομείνει. Οί άσθενείς κατά τήν νοσηλεία τους φέρνουν μαζί τους, αν έχουν, κάποιο θερμαντικό σώμα, διαφορετικά θα πρέπει νά περάσουν τό διάστημα άποθεραπείας τους μέσα στό κρύο. "Ωράριο ιατρών; Συνεχές και τό έννοούμε, καθώς οί γιατροί είναι έλάχιστοι και οί άνάγκες τεράστιες. Φάρμακα; Μηδαμινές ποσότητες περιμένουν τήν συνδρο-

μὴ τοῦ Ἑρυθροῦ Σταυροῦ, ὅταν ἔρχεται. Ἀμοιβή; 8.000 δρχ. τὸν μῆνα...

Μεγαλογιατροὶ τῆς Ἑλλάδας, κάντε κι ἐσεῖς, ἂν θυμηθεῖτε, μιὰ βολτίτσα στὴν Ἀλβανία. Δὲν εἶναι καὶ τόσο μακριά. Ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι ἀγνοοῦν, ἂν ὑπάρχει ἱατρικὴ σχολὴ στὴν Ἑλλάδα ἢ ἀκόμα γιατροί. Δὲν ἔχουν δεῖ οὔτε ἓνα ἀντιπροσωπευτικὸ δεῖγμα ἀπ' αὐτὸ τὸ εἶδος καὶ φοβοῦνται, μήπως ἔχει ἐκλείψει πλέον καὶ στὴν χώρα μας. Ὅχι, ἀγαπητοί μου, δυστυχῶς ὑπάρχει ἀκόμα. **Homo-Megaloiatrus**. Σπανιώτατο εἶδος συναντῶμενο σήμερον μόνον ἐν Ἑλλάδι. Δὲν ἐξέρχεται τοῦ γραφείου του καὶ δὲν ἀποχωρίζεται ποτὲ τοὺς δερμάτινους καναπέδες καὶ τὰ φακελλάκια του, παρὰ μόνον ἐὰν πρόκειται ἔτσι νὰ ἀποκτήσει περισσότερους δερμάτινους καναπέδες καὶ φακελλάκια.

Τροφή; Οἱ ἀνησυχίες καὶ οἱ φόβοι τῶν μισθοσυντηρητῶν. Αἰσθήματα; Ἀγνοεῖται ἡ τύχη των. Πατέρας; τῶν γιατρῶν ὁ Ἱπποκράτης· τοῦ **Megaloiatrus** τὸ συμφέρον. Ποιὰ ἡ γνώμη σας γιὰ τὸν Ἑλληνισμό τῆς Ἀλβανίας ποὺ πεθαίνει ἀπὸ ἑλλειψή φαρμάκων καὶ περιθάλψεως; Ὁὐδὲν σχόλιον. Καὶ ἡ ἀδιαφορία ἐδῶ εἶναι χειρότερη ἀπὸ τὴν θέση!!

Εἶναι ὅμως καὶ ἡ ἐκκλησίᾳ μας ποὺ βοηθᾷ. Καὶ στέλνει εἰκονίτσες, ἀγίες γραφές, βίους ἀγίων καὶ ἄλλα πολλὰ τέτοια. Καλὰ ὅλα αὐτά, βρὲ παιδιὰ, ἀλλὰ δὲν τρώγονται οὔτε φοριοῦνται... Καὶ ἡ πνευματικὴ σας τροφή δυστυχῶς δὲν γεμίζει τὸ στομάχι.

Ἀλλὰ κόντεψα νὰ ξεχάσω καὶ τὶς κυρίες τῶν διαφόρων φιλοπτῶχων ταμείων. Βέβαια εἶναι κι αὐτές, ποὺ ἀφοῦ μαζέψουν τὰ διάφορα ρούχα καὶ παπούτσια, τὰ στέλνουν στοὺς «δυστυχεῖς» γιὰ νὰ καλύψουν τὶς ἀνάγκες τους. Ὅχι, μὴν φανταστεῖτε πὼς μιᾶμε γιὰ τὶς ἀνάγκες τῶν Ἑλλήνων τῆς Ἀλβανίας. Γιὰ τὶς δικές τους ἀνάγκες μιᾶμε. Γιὰ τὴν δική τους αὐτοπροβολὴ καὶ ἐπίδειξη. Γιὰ νὰ καθήσουν τὸ ἀπογευματάκι μὲ τὶς φίλες τους στὸ τσάι καὶ νὰ τσακωθοῦν γιὰ τὸ ποιὰ ἔστειλε τὰ περισσότερα. Γιὰ τὸ ποιὰ βοήθησε περισσότερο τοὺς ξυπόλυτους.

Πάρτε κι ἐσεῖς, κυρίες μου, τὰ ρουχαλάκια σας, κι ἐσεῖς, ἀρχαιολόγοι, τὰ βιβλία σας, κι ἐσεῖς, παπᾶδες μου, τὶς εἰκονίτσες σας, πάρτε κι ἐσεῖς, μεγαλογιατροί μου, τὰ ἀκουστικά σας κι ἄντε ὅλοι μαζί μιὰ βόλτα στὴν Ἀλβανία — τὰ σύνορα εἶναι ἀνοικτά, σᾶς τὸ διαβεβαιῶνω — νὰ ἀκροαστεῖτε τὸν καημό, τὸν πόνο καὶ τὴν ἀπογοήτευση ἐνὸς λαοῦ Ἑλληνικοῦ, ποὺ καθημερινὰ τὸν φτύνουν κατὰμουτρα τόσο, οἱ Ἀλβανοὶ ὅσο καὶ ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία καὶ κράτος. Κάντε τὸν κόπο, μιλήστε καὶ φᾶτε μαζί τους, κοιμηθῆτε ἐκεῖ, ξυπνήστε τὸ πρωὶ καὶ ζῆστε ἀνάμεσά τους. Ἐτσι μόνον θὰ μπορέσετε πραγματικὰ νὰ τοὺς καταλάβετε βαθειὰ καὶ ἀνθρώπινα. Ἐτσι μόνον θὰ ξυπνήσουν μέσα σας συναισθήματα, ποὺ ἴσως ἀγνοεῖτε ἀκόμη καὶ τὴν ἀμυδρότατη παρουσία τους...

Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πάρα πολλὰ ἀκόμα. Θὰ μπορούσαμε νὰ γεμίσουμε σελίδες καὶ σελίδες. Ἡ κατάσταση ὅμως ἐκεῖ θὰ παρέμενε ἡ ἴδια. Θὰ ὑπάρχει ἀκόμα τὸ ἐλληνικὸ θέατρο στὶς Σοφοράτες, ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ πόλη Ἀντιγοναία χαμένη στὰ βουνά, τὸ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ θέατρο τῆς Ἐπιδάμνου στὸ Δυρράχιο, ποὺ κι αὐτὸ τὸ ἐπισκεφτήκαμε. (Κι' αὐτὸ δημιούργημα τῶν Ἰλλυριῶν κατὰ τὸν φύλακα. Στὴν ἐρώτησή μας ποιοὶ ἦταν αὐτοὶ οἱ Ἰλλυριοί, σταμάτησε νὰ μιλάει. Ἑλληνες κατ' αὐτὸν δὲν εἶχαν περάσει ποτὲ ἀπ' τὴν περιοχὴ! Μόνον Βυζαντινοὶ καὶ Ρωμαῖοι...).

Χρειάζεται κάτι πιὸ δυνατὸ ἀπὸ ἓνα κείμενο, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ σώσει κανεὶς

έναν 'Ελληνισμό που πάει να ἔχει τὴν μοῖρα καὶ ὅλων τῶν ὑπολοίπων. Χρειάζεται κάτι πιὸ δυνατὸ ἀπὸ δυὸ ἀράδες λέξεις καὶ δυὸ φωτογραφίες. Χρειάζεται ἔργο.

Νοιῶστε ὅτι ἡ 'Ελλάδα δὲν εἶναι τὸ παχύσαρκο καὶ βραδυκίνητο κράτος. Νοιῶστε ὅτι 'Ελλάδα εἶστε ἐσεῖς, τὸ ἐλληνικὸ ἔθνος καὶ ἀντιδράστε. 'Ενῶστε τὶς φωνές διαμαρτυρίας στὴν συρρίκνωση τοῦ 'Ελληνισμοῦ στὸ μίζερο αὐτὸ κομμάτι γῆς ποὺ μᾶς ἀπέμεινε. 'Ενῶστε τὶς φωνές σας καὶ βοηθήστε. Μὴν περιμένετε μπράβο καὶ ἐπαίνους. Εἶναι ἓνα διαχρονικὸ σας χρέος καὶ καθήκον. Πρὸς τὴν 'Ελλάδα τῶν ἰδεῶν, τὴν μητέρα ὅλων μας. Οἱ «ξυπόλυτοι» θεοὶ τῆς 'Ελλάδας θὰ σᾶς εὐγνωμονοῦν γιὰ πάντα.

ΠΑΝΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Γιέ μου

Γιέ!..

Γιέ μου!..

Γιέ τοῦ κόσμου... γιέ τοῦ παντός... γιέ τοῦ ἡλίου...

τοῦ φωτός... τῆς αὐγῆς... τῆς ἡμέρας...

Γιέ τοῦ κρίνου, ποὺ ἀσφοδέλια σκληρὰ τότε ζώνουν,
δὸς τὸ χέρι... τὸν καρπό... νὰ πιαστῶ.

Εἶμαι ἀνήμερος.

Εἶμαι ἀνήμερος, γιατί...

...γιατί βλέπω τὴ μορφή τοῦ 'Εφιάλτη
νὰ γελᾷ μπροστὰ στὰ ἀργύρια τοῦ Ξέρξη.

Κι οἱ τριακόσιοι...

ὦ, οἱ τριακόσιοι... μιὰ ψυχὴ κι ἓνα πνεῦμα
ἀνεβαίνουν τὸν ἄβατο Γολγοθᾶ τῆς ἀξίας.

Δὸς τὸ χέρι... τὸν καρπό... νὰ πιαστῶ,
τὸ μπορείς... δὸς τὸ χέρι.

Τί προσμένεις;

'Ιανὸς ἡ ἀλήθεια, ποὺ προσφέρεται σκέψου·
νά, τὸ δίλημμα.

'Εφιάλτης μὲ ξύλινα χέρια
τὴν ὁδὸ προσμετρώντας στὸ χρῆμα τοῦ Ξέρξη
κι' ἀπ' τὴν ἄλλῃ αἰτὸς Θεσπιανὸς
ἀκροπατώντας στὶς πλαγιές τοῦ 'Ολύμπου
μὲ τὸν Ἰακχο ἀντάμα
τὸν πυρίχιο χορεύει.

Γιέ μου... Γιέ...

τοῦ παντός, τοῦ φωτός, τῆς αὐγῆς, τῆς ἡμέρας
δὸς τὸ χέρι... τὸ μπορείς...

Τὸ θρονὶ καρτεράει
στοὺς τριακόσιους ἀνάμεσα.

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

‘Ο Βάγκνερ, οί Έλληνες και οί Έβραίοι

‘Ο Ριχάρδος Βάγκνερ (1813-1883) είχε αποκλεισθή από τα μουσικά προγράμματα του ‘Ισραήλ, διότι έθεωρείτο, και πράγματι ήταν, ό αγαπημένος συνθέτης του Χίτλερ και κατ’ επέκτασιν του Ναζισμού: «Τό 1974 ή φιλαρμονική του ‘Ισραήλ είχε αποφασίσει νά έρμηνεύσει τόν Βάγκνερ, αλλά έκανε πίσω προβλέποντας τις αντίδράσεις των ‘Ισραηλινών. Τό 1981 ό Μέτα έπεχείρησε νά διευθύνει τήν εισαγωγή τής όπερας “Τριστάνος και ‘Ιζόλδη”, τό έγχείρημα όδήγησε σέ κραυγές και άποδοκιμασίες από τό άκροατήριο, άκόμη και σέ χειροδικίες... ό ‘Αβραάμ Μελαμέντ τάσσεται άνοικτά κατά τής επανεισαγωγής του Βάγκνερ στο ρεπερτόριο τής φιλαρμονικής του ‘Ισραήλ...» («Νέα» 18-12-91).

Τελικά δέν μάθαμε, άν παίχθηκαν στο ‘Ισραήλ έργα του Βάγκνερ, πού άποτελεϊ «πολιτιστικό πρότυπο των ναζί». Με τήν εύκαιρία αύτή παρουσιάζουμε τις γνώμες του Βάγκνερ για “Έλληνες και Έβραίους από τό έργο του «Τέχνη και Έπανάσταση» (‘Ελλ. έκδ., «Έλεύθερη Σκέψις», ‘Αθ. 1985):

«Δέν μπορούμε νά κάνωμε βήμα στην μελέτη τής τέχνης μας, δίχως νά παραδεχθώμε τήν συνάφειά της με τήν τέχνη των Έλλήνων. Στην πραγματικότητα ή σύγχρονη τέχνη μας είναι μονάχα ένας κρίκος στην άλυσίδα τής καλλιτεχνικής εξέλιξης όλόκληρης τής Εύρώπης. ή όποία έχει ως άφετηρία της τους “Έλληνες [...]».

«Τόν ‘Απόλλωνα δέν πρέπει νά τόν θυμόμαστε, από τήν περίοδο τής άκμής του έλληνικού πνεύματος, μόνον ως τόν λεπτεπίλεπτο χορευτή των Μουσών, όπως μάς τόν διέσωσε ή μεταγενέστερη πλουσιοπάροχη γλυπτική τέχνη. Είναι, με τα χαρακτηριστικά μιās εύθυμης σοβαρότητας, ώραιος αλλά και ισχυρός, πού πρέπει νά τόν θυμόμαστε, όπως μάς τόν παρουσίασε ό μεγάλος τραγικός Αίσχύλος. Έτσι τόν γνώρισε ή σπαρτιατική νεολαία [...]».

«Αυτό ήταν τό έλληνικό άριστούργημα. Αυτός ήταν ό ‘Απόλλων, μετουσιωμένος σέ άληθινή, ζώσα Τέχνη. Αυτός ήταν ό έλληνικός λαός στην άνώτατη άλήθεια και όμορφιά του. Κάθε μέλος αυτού του λαού, κάθε του προσωπικότητα, ήταν πλούσια σέ άτομικότητα, ιδιοφυΐα και άκούραστη δραστηριότητα. Στην περάτωση κάθε επιχειρήσεως του διέκρινε μονάχα τήν άφετηρία μιās άλλης επιχειρήσεως. Εύρίσκοτο κάτω από μία μόνημ αναζήτηση καθημερινώς μεταβαλλομένων συμμαχιών, και ξεκινούσε καθημερινώς νέους άγώνες [...]».

«Στους μεγάλους χώρους του άμφιθεάτρου συνενυρίσκοτο κατά τήν διάρκεια των παραστάσεων όλόκληρος ό λαός. Στα έπίσημα θέατρά μας όμως έμφανίζεται μόνον ή προνομιοϋχος τάξις. Τα καλλιτεχνικά εργαλεία του ό “Έλληνας τα άντλούσε από τα άποτελέσματα άνώτατης κοινωνικής μορφώσεως, ενώ έμεις τα άντλούμε από τήν βαθύτατη κοινωνική μας βαρβαρότητα. ‘Η άνατροφή του “Έλληνα τόν προώριζε, από τήν πρώτη του νεότητα κι όλας, για άντικείμενο καλλιτεχνικής έπεξεργασίας και φυσικών και πνευματικών απολαύσεων. ‘Η ήλίθια άνατροφή μας μάς προορίζει μόνον για τόν μέλλοντα βιομηχανικό βιοπορισμό.»

» Ένώ ό “Έλληνας καλλιτέχνης, εκτός από τήν άπόλαυση του καλλιτεχνήματος, άμειβόταν με τήν έπιτυχία και τήν δημόσια άναγνώριση, ό σύγχρονος καλλιτέ-

χνης προσλαμβάνεται καὶ πληρώνεται. Ἔτσι φτάσαμε στὸ σταθερὸ καὶ ἔντονο χαρακτηριστικὸ τῆς οὐσιαστικῆς διαφορᾶς. Ὅτι, δηλαδή, ἡ ἑλληνικὴ δημόσια τέχνη ὑπῆρξε πράγματι τέχνη, ἐνῶ ἡ δική μας ἀπλὸ καλλιτεχνικὸ ἐπάγγελμα [...].

Ἐπὶ τὸ ἔργο του «Ὁ Ἰουδαϊσμός στὴν Μουσικὴ» (Ἑλλ. ἐκδ., «Ἐλεύθερη Σκέψις», Ἀθ. 1981):

«Οἱ ιδέες τῶν Ἑβραίων γιὰ τὴν ὁπτικὴ παρατήρηση κατέστησαν ἀδύνατη τὴν ἀνάδειξη ὁποιοδήποτε εἰκαστικοῦ καλλιτέχνη ἀνάμεσά τους. Τὰ μάτια τους ἦσαν πολὺ περισσότερο ἀπασχολημένα μὲ πρακτικὲς ὑποθέσεις παρὰ μὲ τὴν ὁμορφιὰ ἢ τὴν πνευματικὴ οὐσία τοῦ ὕλικου κόσμου. Ὅσο κι ἂν ἔψαξα, δὲν μπόρεσα νὰ ἀνακαλύψω κανένα Ἑβραῖο ἀρχιτέκτονα ἢ γλύπτη, ποὺ νὰ ἐμφανίστηκε στοὺς καιροὺς μας [...].

»Ὅταν ἡ κοινωνικὴ μας ἐξέλιξη ἔφτασε στὴν καμπή, στὴν ὁποία ἡ δυνατότητα τῶν χρημάτων νὰ προσδίδουν ὑψηλὴ κοινωνικὴ θέση ἔγινε ἀποδεκτὴ ἀνοικτά, ἦταν πλέον ἀδύνατον νὰ κρατηθοῦν οἱ Ἑβραῖοι παράμερα. Εἶχαν ἀρκετὰ χρήματα, γιὰ νὰ γίνουν ἀποδεκτοὶ στὴν κοινωνία. Στὸ κάτω κάτω ἡ τέχνη τοῦ νὰ κερδίζουν χρήματα χωρὶς νὰ ἐργάζονται γι' αὐτό, μ' ἄλλα λόγια ἡ τοκογλυφία, ἦταν τὸ μόνο ἐπάγγελμα ποὺ τοὺς κληροδοτήθηκε. Τὴν σύγχρονη κουλτούρα μας, προσιτὴ σ' ὁποιοδήποτε εὐπορο, ἦταν πλέον, σὰν εἶδος πολυτελείας, ἀδύνατο νὰ στερηθοῦν. Ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς ὁ καλλιεργημένος Ἑβραῖος ἦταν κάτι ποὺ συναντούσες στὴν κοινωνία μας, καὶ πρέπει νὰ παρατηρήσουμε πόσο διαφέρει ἀπὸ τὸν κοινὸ, ἀκαλλιέργητο Ἑβραῖο. Ὁ καλλιεργημένος Ἑβραῖος ὑπεβλήθη σὲ μεγάλο κόπο, γιὰ νὰ ξεφορτωθῇ τὰ ἐμφανῆ διακριτικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν ὁμοθηρήσκων του. Πολλὲς φορὲς βαφτίστηκε ἀκόμη καὶ χριστιανός. Ἀλλὰ αὐτὸς ὁ ζῆλος δὲν ἔφερε στὸν καλλιεργημένο Ἑβραῖο τὴν ἀνταμοιβή ποὺ περίμενε. Εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα ἀπλῶς νὰ τὸν ἀπομονώσῃ καὶ νὰ τὸν καταστήσῃ τὸν πιὸ ἄκαρδο τῶν ἀνθρώπων [...].

»Ὁ Ἑβραῖος δὲν εἶχε ποτὲ δική του τέχνη, κι ἔτσι ἡ ζωὴ του δὲν εἶχε ποτὲ μιὰ καλλιτεχνικὴ πλευρά [...].

»Γιὰ ὅσο καιρὸ ἡ ξεχωριστὴ τέχνη τῆς μουσικῆς διέθετε μίαν ἀληθινὰ ὀργανικὴ ἀνάγκη γιὰ ζωὴ, ἕως τὴν ἐποχὴ τοῦ Μότσαρτ καὶ τοῦ Μπετόβεν, δὲν μπορούσε κανεὶς νὰ βρῇ Ἑβραῖους συνθέτες: ἦταν ἀδύνατον γιὰ ἓνα τελείως ἕξeno πρὸς αὐτὸν τὸν ζωντανὸ ὀργανισμό στοιχεῖο νὰ πάρῃ ὁποιοδήποτε μέρος στὴν ἀνάπτυξή του [...].

»Εἶπα, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι δὲν παρήγαγαν κανέναν ἀληθινὸ ποιητὴ. Πρέπει τώρα νὰ ἐξετάσουμε τὸν Χάινριχ Χάινε. Τὴν περίοδο ποὺ ὁ Γκαίτε καὶ ὁ Σίλλερ μεσουρανοῦσαν, δὲν εἶχαμε κἄν ἀκουστὰ γιὰ Ἑβραῖους ποιητὲς [...].

»Γιὰ νὰ γίνῃ ἓνας ἀπὸ μᾶς ἐν τούτοις, ὁ Ἑβραῖος πρέπει πρῶτα νὰ ἀπαρνηθῇ τὸν Ἰουδαϊσμό [...].»

Αἶσα

Δὲν ὑπάρχει σκεπτόμενος ἄνθρωπος, ποὺ νὰ μὴν ἐνδιαφέρεται νὰ διαβάξῃ ἓνα περιοδικὸ σὰν τὸν «Δαυλὸ». Μιλῆστε στὸν ἐκλεκτὸ φίλο ἢ γνωστὸ σας γιὰ τὸν «Δαυλὸ» καὶ ὑποδείξτέ του ποῦ θὰ τὸν βρῇ (βλ. ὀπισθόφυλλο).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΥΡΒΕΤΑΡΗΣ*

Οί διαπροσωπικές σχέσεις τῶν Ἑλλήνων

Ἡ ἀστικοποίηση τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας μετὰ τὸ τέλος τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα μιὰ μαζικῆς ἐκτάσεως ἐσωτερικῆ καὶ ἐξωτερικῆ μετανάστευσης. Τόσον ἡ ἐξωτερικὴ ὥσον καὶ ἡ ἐσωτερικὴ μετανάστευση εἶχαν οἰκονομικὰ αἷτια. Σήμερα φθάσαμε στὸ σημεῖο, ὁ ἀστικός πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδας νὰ εἶναι περίπου 60%, ὁ ἡμιαστικός 10% περίπου καὶ ὁ ἀγροτικός 30%. Μὲ ἄλλα λόγια τὰ 2/3 τῆς Ἑλλάδας ἔχουν συγκεντρωθῇ στὰ μεγαλύτερα ἀστικά κέντρα. Περίπου τὸ 1/3 τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδας κατοικεῖ στὴν περιφέρεια πρωτεύουσας (Ἐθνικὴ Στατιστικὴ Ὑπηρεσία τῆς Ἑλλάδος, 1988). Ἀπ' αὐτὸ δὲν εἶναι δύσκολο νὰ συμπεράνει κανεὶς, γιατί οἱ διαπροσωπικὲς σχέσεις τῶν ἐλλήνων εἶναι ἐξαιρετικὰ τεταμένες καὶ ἔχουν ὅλα τὰ ἀρνητικὰ στοιχεῖα ποὺ παρατηροῦνται σὲ πυκνοκατοικημένες περιοχὲς τῶν πόλεων. Ἡ ἀνωνυμία καὶ γενικὰ τὸ ἀπρόσωπο τῶν ἀνθρώπων τῶν πόλεων συντείνουν πολλὰς φορὲς στὴν ἀνευθυνότητα καὶ παραβίαση τῶν κανόνων καλῆς συμπεριφορᾶς στὶς διαπροσωπικὲς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων τῶν πόλεων. Γενικὰ οἱ ἄνθρωποι στὶς πόλεις συμπεριφέρονται διαφορετικὰ σὲ ἄγνωστα πρόσωπα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ συναναστρέφονται στὴν καθημερινή τους ζωὴ στὴν κοινωνία τοῦ χωριοῦ. Ἡ ἀνωνυμία καὶ τὸ ἀπρόσωπο τῶν πόλεων σὲ συνδυασμὸ μὲ ἄλλα χαρακτηριστικὰ ὁδηγοῦν σὲ μιὰ ἀλλοπρόσβαλλη τάση τῶν ἀνθρώπων νὰ εἶναι περισσότερο ἀδιάφοροι, ἀτομικιστὲς καὶ ἐπιθετικοὶ στὶς διαπροσωπικὲς τους σχέσεις.

Παράλληλα πρὸς τὶς γενικὲς αὐτὲς ἀρχὲς τῆς ἀστικῆς ζωῆς, ἡ ἀστικοποίηση τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀπίσχνανση αὐτοῦ ποὺ οἱ Ἕλληνες ὀνομάζουν *φιλότιμο*. Ἡ ἔννοια αὐτὴ εἶναι περισσότερο συνυφασμένη μὲ τὶς διαπροσωπικὲς σχέσεις μιᾶς πρωταρχικῆς ἢ ἀγροτικῆς κοινωνίας. Ὅσο περισσότερο οἱ σχέσεις αὐτὲς εἶναι ἀπρόσωπες καὶ ἐφήμερες, τόσο ἡ ἔννοια τοῦ φιλότιμου χάνει τὴν ἀξία της. Οἱ διαπροσωπικὲς σχέσεις τῶν ἐλλήνων ἀστῶν τείνουν νὰ εἶναι περισσότερο ὀρθολογικὲς καὶ λιγώτερο συναισθηματικὲς. Μπορεῖ νὰ ἰσχυρισθεῖ κανεὶς, ὅτι ἡ ἔννοια τοῦ φιλότιμου εἶναι πλησιέστερα πρὸς τὴν ψυχολογία τοῦ ἀπλοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ συναισθηματισμοῦ, ποὺ εἶναι περισσότερο χαρακτηριστικὸ τῶν πρωταρχικῶν κοινωνιῶν.

Ἐνα ἄλλο στοιχεῖο εἶναι ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν μποροῦν νὰ κατανοήσουν τὴν ἰδέα τῆς κατάταξης (*ranking*). Ἐνῶ ὁ ἄγγλος ἢ ὁ ἀμερικανὸς μπορεῖ νὰ περιμένει νὰ ἔρθει ἡ σειρὰ του, γιὰ νὰ πάρει τὸ λεωφορεῖο, ὁ Ἕλληνας θέλει νὰ πάει πρῶτος, ἂν κι αὐτὸ πολλὰς φορὲς ἐπιβάλλει νὰ σπρώξει κάποιον ἄλλον, γιὰ νὰ πάει αὐτὸς πρῶτος. Στὸ λεξιλόγιο τοῦ Ἕλληνα ὑπάρχουν μόνον δύο ἀντίθετα: «πρῶτος» ἢ «τελευταῖος». Ὁ Ἕλληνας δὲν μπορεῖ νὰ ἐννοήσει ὅτι ὑπάρχουν βαθμίδες. Ὁ Ἕλληνας ἔχει τὴν τάση νὰ σκέπτεται διφορικὰ. Τὰ βλέπει ὅλα ἄσπρα ἢ μαύρα, ἀριστερὰ ἢ δεξιὰ, καλὰ ἢ κακὰ. Αὐτὸ τὸ βλέπει κανεὶς στὶς διαπροσωπικὲς του σχέσεις. Προσπαθεῖ μὲ κάθε τρόπο ν' ἀναρριχηθεῖ στὴν κορυφή, γιατί ἔτσι

* Ὁ κ. Γ.Α.Κ. εἶναι τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Κοινωνιολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Βορείου Ἰλ-
λινόις (ΗΠΑ).

ἔχει τὰ πρωτεῖα. Αὐτὴ ἡ τάση τοῦ Ἑλλήνα νὰ ἐπιδιώκει νὰ βρῆσκει πρῶτος συνταυτίζεται μὲ τὸν χαρακτήρα του, ποὺ εἶναι κατὰ βάσιν ἀρχομανὴς καὶ ἐγωκεντρικός. Ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἐπιθυμοῦν νὰ εἶναι «διευθυντὲς» καὶ ὄχι ὑπάλληλοι, ὅλοι «ἀρχηγοὶ» καὶ κανένας Ἰνδιάνος. Πῶς ἀλλιῶς μπορεῖ νὰ ἐξηγήσει κανεὶς τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἕλληνας εὐκόλα φανατίζεται καὶ ἀποθεώνει τοὺς ἀρχηγούς του; Ὁ ἀρχηγὸς εἶναι τὸ ἐγὼ του ἐξιδανικευμένο. Τὰ ἑλληνικὰ κόμματα ὁ Ἕλληνας τὰ θέλει ἀρχηγικά καὶ τοὺς ἀρχηγούς τοὺς χαρισματικούς. Οἱ χαρισματικοὶ ἀρχηγοὶ τὸν κάνουν νὰ αἰσθάνεται ὑπερήφανος, ἄσχετα ἂν αὐτὰ ποὺ ὑπόσχεται ὁ ἀρχηγὸς δὲν ἀνταποκρίνονται στὴν πραγματικότητα. Εἶναι δὲ γνωστόν, ὅτι τὸ φαινόμενο τοῦ χαρισματικοῦ ἀρχηγοῦ ἀπαντᾶται συνήθως σὲ ὑπανάπτυκτες καὶ μεταβατικές κοινωνίες.

Ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία, γιὰ νὰ ἐκσυγχρονισθῇ, θὰ πρέπει νὰ βασίζεται σὲ γενικὲς ἀξίες καὶ ἀντικειμενικὰ κριτήρια. Ὁ Ἕλληνας πρέπει ν' ἀναπτύξει μιὰ περισσότερο κοσμοπολίτικη νοοτροπία μὲ κοινωνικὸ ὑπόβαθρο καὶ δὲν θὰ πρέπει νὰ βλέπει τίς διαπροσωπικὲς του σχέσεις ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ του μόνον σκοπιὰ καὶ ἕναν κοινωνικὸν *ἀμοραλισμό*. Ὁ ἄγγλος κοινωνικὸς ἀνθρωπολόγος Cambell σ' ἓνα ἀπὸ τὰ συγγράμματά του, ποὺ δημοσίευσε τὸ 1976, πιστεύει ὅτι τὸ ἀτομικιστικὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλλήνα ὀφείλεται κυρίως σὲ μιὰ τοπικιστικὴ νοοτροπία, ποὺ εἶναι καὶ ἓνα γενικώτερο χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο ὅλων τῶν Μεσογειακῶν κοινωνιῶν. Σύμφωνα μὲ τὸν Cambell τὸ τοπικιστικὸ αὐτὸ στοιχεῖο ὁδηγεῖ συνήθως σὲ μιὰ στεῖρα παραδοσιακὴ, ἀτομιστικὴ, ἐξτρεμιστικὴ, στατικὴ καὶ κονφορμιστικὴ νοοτροπία, ποὺ ἐξηγεῖ πολλὰς φορὲς τίς διαπροσωπικὲς σχέσεις τῶν ἑλλήνων στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία.

Μιὰ ἄλλη διάσταση, ποὺ ξεχωρίζει τὸν Ἕλληνα στὶς διαπροσωπικὲς του σχέσεις ἀπὸ ἄλλους λαούς, εἶναι αὐτὸ ποὺ οἱ ἐρευνητὲς ψυχολόγοι Τριάντης, Βασιλείου καὶ Νασσιάκου σὲ μιὰ δημοσίευσή τους τὸ 1968 ἀποκαλοῦσαν τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἑλλήνα ἐξαιρετικὰ ἀνταγωνιστικὸ καὶ σὰν ἀτόμου ἄλλα καὶ σὰν μέλους πρωτογενῶν καὶ δευτερογενῶν ομάδων. Σύμφωνα μὲ τοὺς συγγραφεῖς, ἐνῶ συνήθως παρατηρεῖται μιὰ συνεργασία καὶ συναίνεση στὶς διαπροσωπικὲς σχέσεις τοῦ Ἑλλήνα ὡς μέλους μιᾶς πρωτογενοῦς ομάδας, π.χ. οἰκογένεια, φίλοι ἢ συγγενεῖς, δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιο πρᾶγμα ὅταν οἱ ομάδες αὐτὲς εἶναι δευτερογενεῖς. Ἕνας βασικὸς λόγος ποὺ ὁ Ἕλληνας, νομίζω, δὲν συνεργάζεται μὲ ἀνθρώπους δευτερογενῶν ομάδων εἶναι τὸ γεγονός ὅτι δὲν ἐμπιστεύεται ἢ μᾶλλον τείνει νὰ ὑποψιάζεται τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους ποὺ δὲν ἀνήκουν στὴν ἴδια πρωταρχικὴ ομάδα ὅπως αὐτός. Ἕνας ἄλλος λόγος ποὺ ἐνισχύει τὴν ἄποψη αὐτή, εἶναι τὸ γεγονός ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀσχολοῦνται μὲ ἰδιωτικὲς μικροεπιχειρήσεις καὶ μικρομαγαζάκια μαζί μὲ μέλη τῆς οἰκογενείας τους ἢ συγγενεῖς, γιὰ τὴν ἑνα λόγος, νομίζω, εἶναι καὶ ὁ παράγων ἐμπιστοσύνη. Φυσικὰ σὲ μία χώρα, ποὺ ὁ πόλεμος καὶ οἱ ἐσωτερικὲς διαμάχες εἶναι συχνὰ φαινόμενα, ἡ οἰκογένεια σὰν πρωταρχικὴ ομάδα εἶναι ὁ μοναδικὸς θεσμός, ὅπου ὁ Ἕλληνας αἰσθάνεται ἀσφαλῆς. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ οἰκογένεια κατέχει μιὰ στρατηγικὴ θέση στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία. Ἡ τάση νὰ μὴν ἐμπιστεύεται, ἀλλὰ καὶ πολλὰς φορὲς νὰ μὴν ὑπακούει στοὺς νόμους καὶ τὰ ὄργανα τοῦ κράτους, εἶναι, νομίζω, ἀκριβῶς, γιὰ τὴν δὲν ἐμπιστεύεται κάτι ποὺ προέρχεται ἀπὸ δευτερογενεῖς ομάδες. Ἕνας ἄλλος λόγος, ποὺ οἱ διαπροσωπικὲς σχέσεις τοῦ Ἑλλήνα πολίτη μὲ τὸ κράτος καὶ τὰ ὄργανά του, π.χ. χωροφύλακες, νόμοι, δικαστές, ἑφοροὶ, εἶναι κατὰ βάσιν ἀνταγωνιστικὲς εἶναι, νομίζω, ὅτι δὲν ἐμπιστεύεται κάθε ἐξουσία ποὺ προέρχεται ἀπὸ δευτερογενεῖς ομάδες.

Ὅταν τὰ κοινωνικὰ ἀγαθὰ σὲ μιὰ κοινωνία εἶναι περιορισμένα σὲ λίγα χέρια,

τότε ἡ κοινωνία μπορεῖ νὰ ἔχει περισσότερους κοινωνικοὺς ἀνταγωνισμοὺς στὶς διαπροσωπικὲς καὶ ἐπαγγελματικὲς σχέσεις. Ἐπιπλέον ὅταν τὸ κοινωνικὸ σύστημα ἢ ἡ κοινωνικὴ στρωμάτωση εἶναι κλειστὰ στὸν περισσότερο πληθυσμό, τότε δὲν ὑπάρχει αὐτὸ ποὺ οἱ κοινωνιολόγοι ὀνομάζουν *κοινωνικὴ κινητικότητα* ἀπὸ τὴ μία τάξη ἢ στρώμα στὸ ἄλλο. Ἡ ἀνοδικὴ κινητικότητα εἶναι αὐτὴ ποὺ δίνει τὴν εὐκαιρία τόσο στὰ ἄτομα ὅσον καὶ στὶς κοινωνικὲς ομάδες νὰ κινούνται ἀπὸ τὰ κατώτερα στρώματα στὰ ἀνώτερα ἔτσι, ποὺ τὸ κοινωνικὸ σύστημα βρίσκεται σὲ μιὰ ἰσορροπία. Γιὰ νὰ ἔρθουμε στὴν ἐλληνικὴ πραγματικότητα, τόσο ἡ ἐξωτερικὴ ὅσον καὶ ἡ ἐσωτερικὴ μετανάστευση τῶν ἐλλήνων, τόσο στὸ παρελθὸν ἀλλὰ καὶ πρόσφατα, εἶχε ὡς κύρια αἷτια τὴν οἰκονομικὴ ἀλλὰ καὶ κοινωνικὴ κινητικότητα.

Ὅταν οἱ δομὲς τοῦ κράτους —διοίκηση, ὑπηρεσίες, θεσμοί— εἶναι ἀπρηχαιωμένες ἢ ἄσχετες μὲ τὴ σύγχρονὴ πραγματικότητα, ταλαιπωροῦν τὸν Ἕλληνα πολίτη. Ἐνας λόγος ποὺ οἱ «διαπροσωπικὲς σχέσεις» τοῦ Ἕλληνα πολίτη μὲ τὶς ὑπηρεσίες τοῦ κράτους πολλὲς φορὲς εἶναι ἀνταγωνιστικὲς, εἶναι ἀκριβῶς ὁ λόγος αὐτός. Ὅταν τίποτε δὲν ἐργάζεται σωστά, τότε ὁ πολίτης δυσανασχετεῖ καὶ πολλὲς φορὲς καταφέρεται κατὰ τῆς πολιτείας. Ὅποιος τύχει νὰ πάρει λεωφορεῖο ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς Ἀθήνας πρὸς τὰ προάστια γύρω στὶς 2.00 τὸ ἀπόγευμα, θὰ πρέπει νὰ ἔχει ἀτσάλινα νεῦρα, γιὰ ν' ἀντέξει στὴν ἔνταση καὶ ταλαιπωρία. Ὁ καθημερινὸς ἀγῶνας καὶ ἡ ταλαιπωρία τοῦ Ἕλληνα ἀστοῦ ἔχουν ἀρνητικὴ ἐπίδραση στὶς «διαπροσωπικὲς», ἀλλὰ καὶ «ἐπαγγελματικὲς» του σχέσεις.

Συνέπειες Διαπροσωπικῶν Σχέσεων. Ὅταν ὁ κρατικὸς μηχανισμὸς καὶ ἡ δημόσια διοίκηση δὲν λειτουργοῦν κανονικά, τότε οἱ διαπροσωπικὲς σχέσεις ἐπεκτείνονται ἀρνητικὰ καὶ στὶς ἐπαγγελματικὲς καὶ κοινωνικὲς σχέσεις τῶν πολιτῶν μὲ τὸ κράτος καὶ μεταξὺ τους σὰν κοινωνικὰ στρώματα, ἐπαγγέλματα καὶ κοινωνικὲς ομάδες γενικώτερα. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν οἱ δομὲς καὶ κοινωνικοὶ θεσμοὶ τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας δὲν λειτουργοῦν ὅπως πρέπει ἢ δὲν εἶναι ἀρκετὰ διαφοροποιημένοι, τότε παρατηρεῖται τὸ φαινόμενο ποὺ λέγεται *«παρὰ-»* στὴν ἐλληνικὴ κοινωνία. Μὲ ἄλλα λόγια οἱ ἄνθρωποι τόσο σὰν ἄτομα ὅσον καὶ σὰν κοινωνικὰ στρώματα δημιουργοῦν παρακοινωνικοὺς θεσμούς, ὅπως κοινῶς ὀνομάζονται —παρα-οικονομία, παρα-παιδεία, παρα-πολιτικὴ, παρα-νομία, ἀκόμη καὶ παρα-θρησκεία καὶ παρα-οικογένεια. Μποροῦμε δὲ νὰ παρατηρήσουμε, ὅτι τὸ *«παρὰ-»* καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἔνταση τῶν ἐν γένει νοουμένων *«παρα-σχέσεων»* δημιουργεῖ μιὰ ἐξαλλή συμπεριφορά, ποὺ συνήθως ἀπαντᾶται σὲ ὑπανάπτυκτες ἢ ἡμιανάπτυκτες κοινωνίες.

Φυσικὰ ἀπὸ μιὰ ἄλλη θεώρηση τὸ φαινόμενο τοῦ *«παρὰ-»* μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ σὰν ἓνα εἶδος ψυχολογικοῦ ἀμυντικοῦ μηχανισμοῦ, τόσο τοῦ ἀτόμου ὅσον καὶ τῶν κοινωνικῶν στρωμάτων καὶ τάξεων, κατὰ μιὰς ἀτελοῦς διοικητικῆς καὶ ὑδροκέφαλῆς κρατικῆς μηχανῆς. Παράλληλα πρὸς τὴν δημιουργία τοῦ *«παρὰ-»* καὶ τῶν παρακοινωνικῶν θεσμῶν θὰ πρέπει ν' ἀναφέρουμε καὶ τὴν ὑπαρξὴ τῆς πελατειακῆς συμπεριφορᾶς, ποὺ χαρακτηρίζει τὶς διαπροσωπικὲς σχέσεις στὴν ἐλληνικὴ κοινωνία, ἀλλὰ παρατηρεῖται πιὸ ἔντονα στὴν παραπολιτικὴ. Δὲν θὰ ἐπεκταθοῦμε στὸ θέμα τοῦ *κλαϊέντελισμοῦ*, τὸ ὁποῖο ἔχει καὶ ἱστορικὲς ἀλλὰ καὶ ἐμπειρικὲς καταβολές, καὶ φυσικὰ πολλοὶ ἔχουν ἀσχοληθῇ μὲ αὐτό.

Βέβαια γιὰ τὸ φαινόμενο τοῦ *«παρὰ-»* δὲν φταίει αὐτὴ καθ' αὐτὴ ἡ λαϊκὴ βάση, ὁ λεγόμενος κοινὸς ἀνώνυμος Ἕλληνας, ἀλλὰ εἶναι μιὰ διεθνὴς συγκυρία καὶ τάσις μιᾶς γενικώτερης σκλήρυνσης τῶν διεθνῶν κοινωνικῶν σχέσεων, τοῦ ὁποῖου βέβαια τὰ βαθύτερα αἷτια κρύβονται πίσω ἀπὸ τὰ ἀλματώδη καὶ καθημερινῶς διευρυνόμενα σημεῖα ἀποστάσεων ὄχι ἀπλῶς μεταξὺ πλουσίων καὶ φτωχῶν,

άλλα μεταξύ εχόντων και μη εχόντων. 'Ο ανταγωνισμός στις διεθνείς σχέσεις, ή κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού, ή αναβίωση του εθνικισμού και των εθνικο-θηρσκευτικών κινήσεων στις χώρες της 'Ανατολικής Εύρώπης και τα Βαλκάνια έχουν άρνητικές επιπτώσεις και στις διαπροσωπικές σχέσεις των ανθρώπων στις κοινωνίες αυτές. 'Εφ' όσον οι άνθρωποι άφυπνίσθηκαν και γεύθηκαν τα άγαθά της ελευθερίας και της καταναλωτικής, καπιταλιστικής κοινωνίας, τότε οι διαπροσωπικές σχέσεις των και ως άτόμων αλλά και ως κοινωνικών στρωμάτων θα ένταθούν περισσότερο.

'Από μιá άλλη θεώρηση οι διαπροσωπικές σχέσεις θα χειροτερεύσουν, γιατί τα κοινωνικά άγαθά όλο και λιγοστεύουν ή συγκεντρώνονται σε λιγώτερα χέρια ή κοινωνικά στρώματα. Οι διαπροσωπικές σχέσεις δεν θα δοκιμάσουν ούριους άνέμους, αλλά μόχον θα ένταθούν περισσότερο. Για την ελληνική πραγματικότητα και έφ' όσον οι Έλληνες θα αναγκάσθουν να χορέψουν τον χορό της Εύρωπαϊκής άνοιχτης άγοράς το 1992 σε μιá όλοένα εύρύτερη οικονομική και πολιτική Εύρωπαϊκή όλοκλήρωση, οι διαπροσωπικές σχέσεις στην ελληνική κοινωνία και το κράτος θα είναι κάπως προβληματικές, γιατί ούτε ψυχολογικά οι Έλληνες αλλά ούτε και δομικά ή 'Ελλάδα είναι προετοιμασμένοι ν' αντιμετώπισουν την πρόκληση της Κοινής 'Αγοράς.

"Ενας άλλος βασικός παράγοντας, που κατά τη γνώμη μου επηρεάζει άρνητικά τις διαπροσωπικές σχέσεις των Ελλήνων, είναι και ή παρακμή των ελληνικών παραδόσεων, αξιών και θεσμών γενικώτερα. 'Εν όψει της ελεύθερης διακίνησης υπηρεσιών, έμπορευμάτων και προσώπων το 1992 είναι πολύ πιθανόν, ή άρνητική και ανταγωνιστική στάση του Έλληνα κατά του κράτους και των θεσμών της κοινωνίας αλλά και ό ανταγωνισμός μεταξύ των γενεών να έγκυμονούν κινδύνους άφελληνισμού και άπώλειας της εθνικής ταυτότητας των Ελλήνων. 'Η ανταγωνιστική στάση στις σχέσεις του Έλληνα πολίτη και του κράτους είναι δυνατόν να έχει σαν αποτέλεσμα το άγκάλιασμα μιās ξενόφερτης κουλτούρας, που με τον καιρό μπορεί να όδηγήσει στη βαθμιαία υποβάθμιση της ελληνικής παράδοσης και κουλτούρας ιδίως από τις νεώτερες γενεές. Πώς άλλως μπορεί να έξηγήσει κανείς το γεγονός, ότι οι νέοι ιδίως στις πόλεις εύκολα παρασύρονται από τις νέες κινήσεις και τάσεις που έρχονται στην 'Ελλάδα από το έξωτερικό; Πόσοι νέοι π.χ. της 'Αθήνας χορεύουν ελληνικούς χορούς; 'Ακόμη και στις 'Ηνωμένες Πολιτείες της 'Αμερικής τα παιδιά της τρίτης γενεάς χορεύουν τους ελληνικούς λαϊκούς χορούς. Το άγκάλιασμα μιās χωρίς κριτική ξενόφερτης κουλτούρας είναι, πιστεύω, συνυφασμένο με μιá παλιά ελληνική τάση ξενομανίας, που ό Έλληνας βλέπει καθετί το ξένο καλύτερο ή με μιá νοοτροπία συναισθήματος «κατωτερότητας» του Έλληνα έναντι του ξένου.

Σκέψεις και Προτάσεις. Τί προτάσεις ή σκέψεις θα μπορούσε να κάνει κανείς για την κάποια καλύτερηση των «διαπροσωπικών σχέσεων στην ελληνική κοινωνία»; Φυσικά δεν υπάρχουν μαγικές συνταγές στα ανθρώπινα θέματα των διαπροσωπικών σχέσεων. Πάντως ένα είναι βέβαιον, ότι οι νεοέλληνες θα πρέπει να πάρουν μαθήματα του «κοινωνικού γίγνεσθαι». Με άλλα λόγια κάποτε θα πρέπει ν' αναπτύξουμε μιá κοινωνική συνείδηση ή τουλάχιστον να επιδιώξουμε μιá ισορροπία μεταξύ «άτομικισμού» από το ένα μέρος και «κοινωνικού» ή κοινωνικής σκέψης από το άλλο. Για να επιτευχθεί αυτό, οι διαπροσωπικές σχέσεις στην ελληνική κοινωνία θα πρέπει να σφυρηλατηθούν στα πρώτα χρόνια της άτομικής και κοινωνικής ζωής του Έλληνα. Οι σπουδαιότεροι φορείς κοινωνικοποίησης, που πρέπει να διαδραματίσουν σπουδαίο ρόλο, είναι κατά τη γνώμη μου οι έξης: 1) 'Η **οικογένεια**, που σαν πρωταρχική ομάδα είναι ό έπωαστήρας,

στον όποϊον πρώτα κοινωνικοποιείται και πλάθεται ή προσωπικότητα και ό χαρακτηριστήρας του έλληνα. Ἡ ελληνική οίκογένεια θα πρέπει ν' ανανεωθί και ν' εκσυγχρονισθί. Ἐάν ή οίκογένεια είναι αυταρχική και αντιδημοκρατική, τότε το παιδί, όταν μεγαλώσει, θα συμπεριφέρεται αυταρχικά και αντιδημοκρατικά στις διαπροσωπικές του σχέσεις αργότερα στην κοινωνία. 2) Το σχολείο σε συνδυασμό με τήν οίκογένεια παίζει ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του αυριανού Έλληνα πολίτη. Το σχολείο θα πρέπει νά διδάξει τά καθήκοντα και τά δικαιώματα του πολίτη. Οί εμπειρίες και τά βιώματα του μαθητή θα πρέπει νά είναι εύχάριστα στο σχολείο. Το ελληνικό σχολείο θα πρέπει νά προετοιμάζει τόν μαθητή νά σκέπτεται κοινωνικά, αξιοκρατικά, δημοκρατικά και κριτικά και όχι νά διδάσκεται αποστήθιση και κονφορμισμός. Ὑπεράνω όλων το σχολείο σάν κοινωνικός φορέας θα πρέπει νά σέβεται και νά καλλιεργεί τήν κοινωνική προσωπικότητα του μαθητή. 3) Ὁ πολιτικός θεσμός είναι ένας σπουδαίος φορέας κοινωνικοποίησης του Έλληνα. Ὁ πολιτικός θα πρέπει νά είναι ένας δημόσιος υπηρέτης, πού θα πρέπει με τό ήθος του και τό παράδειγμά του νά είναι πρότυπο, έτσι ώστε νά καθοδηγεί και όχι νά φανατίζει και παραπλανά τόν Έλληνα πολίτη. Γενικά θα μπορούσε νά πεί κανείς, ότι αυτοί πού κατέχουν ήγετικές θέσεις σε διάφορους οργανισμούς και θέσεις τής πολιτείας θα πρέπει επίσης νά δίνουν τό καλό παράδειγμα στους υφιστάμενους και στους πολίτες γενικώτερα. Οί δημόσιοι υπάλληλοι είναι λειτουργοί, πού θα πρέπει νά υπηρετοῦν με εὐγένεια και υπευθυνότητα τόν Έλληνα πολίτη και νά μήν εκμεταλλεύονται τή θέση τους και τόν τάλαιπωροῦν. Ὁ Έλληνας πολίτης δέν θα πρέπει νά φοβάται τό κράτος και τά όργανά του. Το δέ κράτος στις σχέσεις του με τόν πολίτη θα πρέπει νά είναι δίκαιο και αμερόληπτο.

Ἄλλοι φορεῖς κοινωνικοποίησης πού θα πρέπει νά συμπεριληφθοῦν στην κοινωνική άγωγή και διάπλαση του Έλληνα είναι ή θρησκεία, τά μέσα μαζικής ενημέρωσης και άλλοι κοινωνικο-πολιτιστικοί φορεῖς και οργανισμοί. Χρειαζόμαστε μιὰ ἐφ' όλης τής ὕλης ανανέωση τών κοινωνικῶν θεσμών τής ελληνικής κοινωνίας με βάση τή δημοκρατική διαδικασία, τή συναίνεση και τόν διάλογο. Θα πρέπει νά ξεφύγουμε ἀπό τά πρότυπα του αυταρχισμού και τής «καπατσοσύνης», πού είναι κατάλοιπα μιᾶς υπανάπτυκτης κοινωνίας και μεσοανατολίτικης νοοτροπίας. Τέλος ἐμεῖς οί Έλληνες θα πρέπει νά μάθουμε νά εργαζόμαστε σωστά και όχι «τσαπατσούλικά» και, όπως κοινῶς λέμε, «άρπα-κόλλα». Γιατί, ἐπὶ παραδείγματι, ό Έλληνας πού μεταναστεύει προοδεύει και είναι περισσότερο εργατικός σε ξένες χώρες, ἐνῶ στη δική του πατρίδα δέν έχει τό ἴδιο ενδιαφέρον και υπερηφάνεια στην εργασία του; Ἐάν ό καθένας ἀπό μᾶς κάνει αυτό πού επιβάλλει ό νόμος, μάθει νά σέβεται ό ένας τά δικαιώματα του άλλου και οί πολίτες εκπαιδεύονται νά σέβονται τούς νόμους τής πολιτείας, πού θα πρέπει νά είναι δίκαιοι, τότε υπάρχει ἐλπίδα καλύτερευσης στο θέμα τών «διαπροσωπικῶν σχέσεων στην ελληνική κοινωνία». Τότε μόνον, νομίζω, ότι ό Έλληνας θα μπορέσει ν' ανταποκρίθι στις σύγχρονες απαιτήσεις μιᾶς Εὐρωπαϊκῆς ολοκλήρωσης. Ἐν δέν γίνει αυτό, πολὺ φοβάμαι, ότι ή Ἑλλάδα δέν θα μπορέσει ν' ἀντέξει στους δυνατούς κραδασμούς του συναγωνισμού μιᾶς ἐλεύθερης Εὐρωπαϊκῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, πού ἤδη βρίσκεται στά πρόθυρα ολοκλήρωσεως.

Κ.Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Νόστος Μολοσσικός

Σὰ βγείς στο γυρισμό για τὸ χωριό^{1,2},
νὰ μὴ σκεφτεῖς ποτὲ πὼς πᾶς ἐκεῖ, γιὰ νὰ ποθάνεις-
τὰ γιορτινά σου φρόντισε νὰ βάλεις
καὶ στοῦ αὐτὶ σγουρὸ βασιλικό.

Τὸ μπρούτζινο γουδι «τῆς Ἀφροδίτης»
χαίδεψε μὲ τὸ βλέμμα μιὰ σταλιά —
τὴ μαγλινὴ εἰκόνα, τὴν παλιά
καὶ τὰ τσαπράζια ποῦχε στὴ στολή της.

Τὴν δισεγγόνα, τὴ γαϊτανοφρύδα
φίλα μετὰ στὰ καστανὰ μαλλιά
καὶ τὸν «μικρὸ» στὰ μάτια τὰ μελιά,
τὰ ρουμπινιά,
ποῦ «τὸν Μιχάλη» ἔδεσαν μαζὺ της.

Πάρε μαζὺ γιὰ φυλαχτό, γιὰ φίλο
τὸν σκουριασμένο, τὸν παλιὸ σουγιᾶ —
σφύριζε τὴν «Κοντούλα Λεμονιά»³
καὶ γελαστός ἀρκέσου στοῦ φιλὶ της.

Ἐκεῖ ἀπάνω κάνει τώρα κρὺο,
μὰ οἱ σπόροι ποῦ θαφτήκανε στοῦ χῶμα
τῆς Δήμητρας προσμένουνε τὴν ὥρα —
πιστεύουνε στὴν Ἀνοιξή κι ὄχι στὴν παγωνιά.

Ξέχνα λοιπὸν καὶ σὺ τὴ Βαβυλῶνα
τὴν ὕβρη ποῦ στοχεύει στὰ παιδιὰ.
(Ἦταν γερὴ ἡ δόλια ἢ γιὰ γιὰ
κ' ἢ μάλε⁴ ἦταν πιὸ γερὴ ἀκόμα).

Ἀλήθεια, δὲν τὸ πρόσεζες, πὼς τῆς «μικρῆς» τὸ σῶμα,
ποῦ στοὺς ρυθμοὺς λικνίζεται τῆς νέας τῆς γενιᾶς,
τὸ στήθος στήνει στ' ἄκουσμα μόνο τοῦ «πρωγωνίσου»
(κι ἴσως στὰ «κυκλαδίτικα» τῆς «ἄλλης τῆς μεριάς»!).

Δὲν πρόσεζες, πὼς τοῦ «μικροῦ» τὸ βλέμμα βασιλεύει
τὸ βράδυ, μόνο σὰν τοῦ πείς γιὰ κείνο τὸ ξωκκλήσι,
ποῦ μὲς στοῦ δάσος τὸ φυλᾶν τριγύρω ἀγριοχοῖροι
γιὰ τοῦ κριοῦ τὴ λεβεντιά, τοῦ τράγου τὴν ἱκμάδα
καὶ τὸν Γορμό⁵ μὲ τὸ παληό, Μολοσσικὸ γεφύρι!

Ἦσυχος κίνα λοιπὸν καὶ σὺ γιὰ πάνω —
στ' ἀμπέλι ποῦ ἐχέρσωσε ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια.
(Στοὺς ὄχθους κείνες οἱ βατιές, ποῦ σοῦσκιζαν τὸ σῶμα,
τὰ χέρια ποῦ δὲ σ' ἄφηναν νὰ φύγεις ἀπὸ κεῖ —
μὴ δὲ λιπάνεις καὶ ἐσὺ τὸ χῶμα τ' ἀμπελῶνα,
ποῦ θὰ γιομίσει κάποτε βαένια μὲ κρασί).

1. Βῆσσανη, παραμεθόριο χωριὸ τῆς ἐπαρχίας Πωγωνίου.

2. Προσπαθῶ νὰ ὑπενθυμίσω Ἑλληνες ποιητές.

3. Τραγοῦδι καὶ χορὸς τοῦ χωριοῦ Βῆσσανη.

4. Προγιαγιά.

5. Ὁ ἀρχικὸς κλάδος (ὁ κορμός) τοῦ ποταμοῦ Κалаμά.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ «ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ» ΧΩΡΙΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

‘Ο σατανιστής

‘Ο *σατανᾶς*, σύμφωνα με την μανιχαϊστική-δυϊστική αντίληψη περί Καλοῦ-Κακοῦ, ἀποτελεῖ ἐνσάρκωση καὶ προσωποποίηση τοῦ κακοῦ πνεύματος. Κατ’ ἐπέκτασιν σημαίνει καὶ τὸν κακό, καταχθόνιο καὶ ἄκρως πονηρὸ ἄνθρωπο. Σατανᾶς ὡσαύτως λέγεται κι ἓνα εἶδος πιθήκου...

‘Ο *σατανιστής*, ὡς «-ιστής», εἶναι μιμητὴς καὶ λάτρης τοῦ σατανᾶ, ἄρα ὑπηρέτης τοῦ κακοῦ πνεύματος καὶ τοῦ σκοταδισμοῦ. Κατ’ ἐπέκτασιν πάλι σημαίνει καὶ τὸν κακό, καταχθόνιο καὶ ἄκρως πονηρὸ ἄνθρωπο, ποὺ πράττει τὸ κακό με χαρά του, ποὺ ἀπολαμβάνει τὴν καταστροφή τὴν ὁποία προκαλεῖ, ποὺ εὐχὴ του εἶναι τό: «γῆ πυρὶ μιχθήτω».

Τόσο ὁ σατανᾶς ὅσο κι ὁ σατανιστής ἀποτελοῦν ἐπινόηση τῆς ἐξ-ουσίας καὶ τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν, ποὺ τὴ δημιούργησαν, *«τῶν γενειοφόρων ἐκείνων με τοὺς ποντικοειδεῖς ὀφθαλμούς, ποὺ μόνον ἐπὶ τῆς δολιότητος ὑπολογίζουν»*, σύμφωνα με τὸν Γερμανὸ ἱστορικὸ Θεόδωρο Μπίρντ. Οἱ λαοὶ αὐτοὶ μετεφύτευσαν τὶς δοξασίες τους αὐτὲς καὶ στὸν ὑπόλοιπο κόσμο, συνταυτίζοντάς τες με τὶς παρεμφερεῖς λαϊκὲς ἀντιλήψεις τους ἔτσι, ὥστε σήμερα ὁ σατανισμὸς ἀποτελεῖ παγκόσμιο «θρήσκευμα», ποὺ τείνει νὰ συμπαρασύρῃ στὸ σκοταδισμό, τὴ μαγεία καὶ τὴ βαρβαρότητα ὅλη τὴν Οἰκουμένη. Οἱ σατανιστὲς συνήθως «κληρονομοῦν» τὴν «πίστη» τους καὶ τὴν τεχνικὴ τῆς μαγείας ἀπὸ οἰκογενειακὴ παράδοση.

‘Ο σατανιστής εἶναι παράλογος καὶ ἀμόρφωτος ἄνθρωπος καὶ σημειοδοτεῖ τὴν καθυστέρηση καὶ τὸν πρωτογονισμό. Εἶναι δυστυχὴς ἐξάπαντος καὶ βασανίζεται ἀπὸ ὑπαρξιακὰ προβλήματα, ἐνδόμυχους καὶ μεταφυσικοὺς φόβους, ποὺ ἐκπηγάζουν ἀπ’ τὰ σκοτεινὰ βάθη τοῦ ἀσυνειδήτου του καὶ φυσικὰ ἀπ’ τὴ μεγάλη του ἄγνοια. Μὴ διαθέτοντας λοιπὸν λόγον καὶ κριτικὴ ἱκανότητα, ὑπολαμβάνει τὶς φαντασιώσεις καὶ τὰ ὄνειρα, τοὺς ἐφιάλτες καὶ τὰ ἔργα τρόμου ὡς πραγματικότητες, ἐπικαλεῖται δὲ ὑπερφυσικὲς δυνάμεις πρὸς λύτρωσίν του.

‘Ο σατανιστής εἶναι ἀποτυχημένος ἄνθρωπος στὴ ζωὴ, γι’ αὐτὸ καὶ εὐχεται κι ἐπιδιώκει τὸ κακό τῶν ἄλλων. Ὡστόσο εἶναι δύσκολο ν’ ἀποφανθῇ κανεὶς, ἂν οἱ ἀποτυχίες κι ἡ ἀνικανότητά του τὸν ἀνέδειξαν σὲ σατανιστὴ ἢ ὁ σατανισμὸς του τὸν ὠδήγησε στὴν πλήρη ἀποτυχία. Ὅπως πάντως κι ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, ἓνα εἶναι τὸ γεγονός: Ὅτι τὸ περιβάλλον του ὑποχρεοῦται νὰ τὸν ἀνέχεται καὶ ν’ ἀναπνέῃ τὸν καταθλιπτικὸ ἴσκιο τοῦ κακοῦ, μὴ γνωρίζοντας πότε καὶ ποιό κακὸ θὰ προκαλέσει.

‘Ο σατανιστής εἶναι φθονερός καὶ μισάνθρωπος. Ἐνοχλεῖται ἀφάνταστα στὴν παρουσία ἐπιτυχημένων κι εὐδαιμονικῶν ἀνθρώπων, τὴν εὐτυχία τῶν ὁποίων οὐδέποτε συγχωρεῖ. Γι’ αὐτὸ καὶ κάνει βασκανίες καὶ μάγια, κι ἐπικαλεῖται τὰ κακοποιὰ πνεύματά του, ὥστε νὰ ἐνεργήσουν κατὰστροφικά, ἔτσι ποὺ νὰ φέρουν αὐτοὺς ποὺ ἔβαλε στόχο του στὰ μέτρα του. Ἐνίοτε ὅμως δὲν ἀρκεῖται σ’ αὐτὰ κι οὔτε ποὺ περιμένει τὸν χρόνο ποὺ θὰ «εὐαρεσθηθοῦνε» νὰ τὸν ἀκούσουν, ἀλλὰ ἐ-

νεργεῖ κι ἀπὸ μόνος του, ἄλλοτε καταστρέφοντας ἐν νυκτὶ τὸ αὐτοκίνητό τους, ἄλλοτε ξεριζώνοντας τὶς νέες φυτεῖες τους, κι ἄλλοτε δηλητηριάζοντας ἢ σφάζοντας τὸν σκύλο-φύλακα τῆς οἰκίας τους.

Ἐξυπακούεται εἶναι ἀμοραλιστῆς σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του καὶ μόνο στὶς ὑπερλογικὲς δυνάμεις τοῦ Κακοῦ, ποὺ φοβᾶται, εἶναι νομιμόφρων. Ὅταν λοιπὸν ἐπιλέγει μιὰ ὀργάνωση ἢ ἓνα κόμμα, τὸ ἀξιολογεῖ μὲ βάση τὴν βλαπτικότητά του στὸν πολιτισμὸ καὶ στὸν ἄνθρωπο, σύμφωνα βέβαια μὲ τὰ κριτήριά του, ἐντάσσεται δὲ σ' αὐτὸ γιὰ νὰ ἐνώση τὴν καταστρεπτικότητά του μ' ἐκείνη, ποὺ φαντάζεται, τῶν μελῶν τῆς ὀργάνωσης.

Ἐξυπακούεται, ὅτι ὁ σατανιστῆς ὑποδύεται τὸν «προοδευτικόν», κι ἄς εἶναι ἡ ἐνσάρκωση τῆς καθυστέρησης καὶ τοῦ πρωτογονισμοῦ. Συμμετέχει λοιπὸν σὲ συλλαλητήρια καὶ σὲ πορεῖες διαμαρτυρίας, ἔστω κι ἂν δὲν ἔχη καμμιά ἀπολύτως σχέση μ' αὐτά. Κι ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐκφράζουν τὰ αἰτήματά τους, αὐτὸς παρενεργεῖ εἴτε ὑβρίζοντας εἴτε σπρώχνοντας παραπλανητικὰ τοὺς ἄλλους εἴτε ἐκτοξεύοντας ἀντικείμενα ἐναντίον καταστημάτων καὶ αὐτοκινήτων, μ' ἀποτέλεσμα τὴν ἐπέμβαση τῆς ἀστυνομίας, πού, ὅταν ἐμφανισθῇ, αὐτὸς ἀπομακρύνεται καὶ διασκεδάζει μὲ τὴν ταιριασμία καὶ τὰ παθήματα τῶν διαδηλωτῶν.

Ἐξυπακούεται εἶναι θιασώτης τοῦ παραλόγου, τὸ ὁποῖο ὑπηρετεῖ μετὰ ἱερῆς μανίας. Ὡς συγγραφέας, ποιητῆς ἢ παραγωγὸς κινηματογραφικῶν ταινιῶν πλάθει ἔργα ἐξουσιαστικὰ καὶ ἐξωπραγματικά, ὅπου οἱ νόμοι τῆς φύσεως καὶ τῆς λογικῆς καταργοῦνται. Ἔτσι «κακὰ πνεύματα» ἐνσαρκώνονται καὶ προκαλοῦν τὴν καταστροφή τοῦ κόσμου, ἄνθρωποι μεταμορφώνονται σὲ ζῶα, ζῶα ἀποκτοῦν ἀνθρώπινες δυνατότητες κ.ο.κ. (ὑποθέσεις ποὺ προκαλοῦν τὸν τρόπο στοὺς ἀδαεῖς καὶ τὴν ἀηδία στοὺς θεατὲς τους).

Ἐξυπακούεται ὅτι ὁ σατανιστῆς ὄχι σπάνια ἀποτελεῖ μέλος ὁμώνυμης θρησκείας, τοῦ σατανισμοῦ, ποὺ σκοπὸν ἔχει τὴ λατρεία τοῦ σατανᾶ, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὸ «πιστεύω» του, «θὰ βασιλεύσει στὸν κόσμος». Οὐδεὶς γνωρίζει ὅποια ἔκτροπα, ἀπάνθρωπα καὶ εἰδεχθῇ διαπράττονται στὰ καταγῶγια-«ναοὺς» του, ἂν καὶ πολλὰ λέγωνται περὶ «μαύρης μαγείας», ὑπνωτισμοῦ, χρήσης ναρκωτικῶν οὐσιῶν, νεκροφιλικῶν ἐκδηλώσεων, αἰμολούτρων καὶ ἀνθρωποθυσιῶν ἀκόμη...

Ἐξυπακούεται, ὅπως κι ὅλοι οἱ παρεμφερεῖς τύποι, ἀποτελεῖ, καθὼς εἶπα, δημιουργία τῆς ἐξ-ουσίας, ἡ ὁποία καλλιεργεῖ τὴ φιλοσοφία τοῦ δεισμοῦ καὶ τὰ δυαρχικὰ ζεύγη καλοῦ-κακοῦ, θεοῦ-σατανᾶ, φωτὸς-σκότους, Κρίσνα-Σισιάχ κ.ο.κ., ποὺ πολεμοῦν ἀνάμεσά τους ἔτσι, ὥστε οἱ μὲν ἄνθρωποι ν' ἀποπροσανατολίζονται καὶ νὰ λησμονοῦν τὸν πραγματικὸ πόλεμο «περὶ τῆς οὐσίας», ἡ ἴδια δὲ ἡ ἐξ-ουσία, ἀπυρόβλητη, νὰ παίξει τὸ ρόλο τοῦ διαιτητῆ.

Ἐξυπακούεται, ὅντας ἄνθρωπος τῆς ἐξ-ουσίας, τῆς κακότητος καὶ τοῦ παραλόγου, βρίσκεται τοποθετημένος στοὺς ἀντίποδες τῆς Ἑλλάδος. Ὁ σκοταδιστῆς μισεῖ θανάσιμα τὸ φωτεινὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα καὶ τὸν ἐνοχλεῖ ἡ ἡρεμὴ αὐτάρκεια τοῦ ἑλληνικοῦ μέτρου. Ταυτόχρονα μισεῖ, καθὼς εἶδαμε, καὶ κάθε λογικὸ καὶ ἀκεραιωμένο χαρακτήρα, κάθε Ἑλληνα, ποὺ σύμφωνα μὲ τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο «ἀρετὴ καὶ ἀγαθότητι διακρίνεται», γι' αὐτὸ καὶ τὸν πολεμᾷ.

Σαράντος Πάν

Κρίση

Ήταν ένα γλυκό βράδυ —άλκυνονίδες μέρες— και πηγαίναμε με τόν ξάδερφό μου και δυό κοπέλλες με τὸ αὐτοκίνητό του πρὸς τὴ Γλυφάδα. Μ' ἀρέσουν οἱ ἀττικές νύχτες. Τὸ μαγνάδι τοῦ σκοταδιοῦ κρύβει φιλόστοργα τὴν ἀθηναϊκὴ γυφτιά καὶ ἀσχήμια. Ὄταν τὰ φῶτα τῆς Ἀθήνας λάμπουν στὸν νυχτερινὸ οὐρανό, τότε ὀνειρεύομαι τὸν ἰδανισμό, τὸν μόνο -ισμό πού λατρεύω. Καὶ λαχταρῶ τὴ ζωὴ πού ἔχω ἢ δὲν ἔχω ζήσει.

Στὴ στροφή τῆς Ἀμφιθέας δίπλα σ' ἓνα παλατιακὸ μπουζουξήδικο μπροστά μας βρισκότανε μιὰ Μερσεντές, ἡ ὁποία μᾶς πῆγαινε καρτσάκι. Καθὼς τὴν προσπερνοῦσε ὁ ξάδερφός μου εἶπε ἐκνευρισμένος: «Ὁλοι λένε κρίση-κρίση, ἀλλὰ τὰ φαγάδικα καὶ τὰ κέντρα εἶναι γεμάτα καὶ στοὺς δρόμους βλέπεις ὅλο πολυτελὴ αὐτοκίνητα. Τὸ νᾶχεις Μερσεντές στὴ Γερμανία δὲν εἶναι τόσο σπουδαῖο, ἀλλὰ στὴν Ἑλλάδα αὐτὰ τὰ ἀμάξια εἶναι πολὺ ἀκριβὰ γιὰ τὸ βαλάντιό μας».

«Ὁ πατέρας μου λέει, ὅτι πιὸ πολλές Μερσεντές βλέπεις στὴν Ἑλλάδα παρὰ στὴ Γερμανία», εἶπα ἐγώ.

«Αὐτὸ εἶναι ὑπερβολή. Ἀλλὰ ὅπωςδὴποτε ὑπάρχουν πάρα πολλές BMW. Γιατί ἡ BMW θεωρεῖται ἐδῶ τὸ σύμβολο τοῦ ἐπιτυχημένου».

«Ἐμένα δὲν μ' ἀρέσουν οἱ BMW», εἶπε ἡ μίᾳ κοπέλλα, πού μόλις εἶχε πάρει δίπλωμα ὁδηγήσεως. «Εἶναι ἀσταθὴ καὶ γιὰ τοῦτο ἐπικίνδυνα γιὰ τὸν ἀκατατόπιστο ὁδηγὸ αὐτοκίνητα. Καὶ νὰ μοῦ χαρίζανε μίᾳ, δὲν θὰ ἔπαιρνα».

«Τὸ ζήτημα εἶναι», συμπλήρωσε ὁ ξάδερφός μου, «πού βρίσκουν λεφτὰ ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, γιὰ νὰ κάνουνε τέτοια μεγάλῃ ζωῇ; Ὅλοι κλαίγονται ὅτι πεινᾶνε καὶ δὲν ἔχουν οὔτε νὰ ζύσουν τὰ δόντια τους».

«Μπαζίσι καὶ ρουσφέτι», πέταξα ἐγὼ τουρκιστί.

«Κομπίνες καὶ λοβιτοῦρες», εἶπαν με μιὰ φωνὴ καὶ οἱ δύο κοπέλλες σὲ ἄλλῃ γλῶσσα.

«Ἀκριβῶς! Ὅλοι τὰ παίρνουν. Στὴ δεκαετία τοῦ '50 ἡ μεσαία τάξη ἦταν τίμια καὶ δὲν χρηματιζότανε. Ἄν γινόταν τίποτα, ἦταν σὲ πολὺ ὑψηλὰ κλιμάκια καὶ σὲ δάνεια δεκάδων ἑκατομμυρίων».

«Οἱ ξένοι δὲν ἀγοράζονται ἔτσι εὐκολὰ σὰν καὶ μᾶς τώρα», εἶπα ἐγώ.

«Γιατί αὐτοὶ ἔχουν πάνω ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια ὑποδομή», συνέχισε ὁ ξάδερφός μου. «Ἐδῶ τὸ δαιμόνιο τοῦ Ἑλλήνα προσαρμόστηκε ἀμέσως στὸν καταναλωτισμό, γιὰ νὰ ἀγοράσει —διὰ πλαγίων τρόπων, ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ ξεπατωθεῖ στὴ δουλειά— αὐτοκίνητο, ἐξοχικὸ καὶ σκάφος. Ἡ παραοικονομία εἶναι τριτοκοσμικὸ φαινόμενο. Τὸ μεγαλύτερο κακὸ ὅμως ἔγινε τὰ τελευταῖα δέκα χρόνια: Κοινωνικοποιήθηκε ὁ καπιταλισμός, ἔγινε κτῆμα τοῦ λαοῦ. Ἄν παλιὰ κλέβαν οἱ λίγοι, τώρα κλέβουν οἱ πολλοί. Κι ἐμεῖς πού προχωρᾶμε στὴ ζωὴ με τὴν ἀγιαστούρα εἴμαστε ρετρό καὶ ἄουτ. Ἴν εἶναι οἱ λοβιτουρατζήδες καὶ οἱ ρεμουλαδόροι, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὸν ἑαυτὸ τους ἐξυπνο καὶ ἐμᾶς μᾶς κοροϊδεύουν σὰν λευτομαλάκες».

Ὅταν ἀκουσαν αὐτὰ οἱ δύο κοπέλλες πού κάθονταν πίσω, (ὅπως εἶδα ἓνα βράδυ, δὲν πληρώνεις κάτω ἀπὸ πεντοχίλιορο. Κι ἐμεῖς εἴμαστε νέοι: δὲν μποροῦμε νὰ μὴ βγοῦμε ἔξω. Οἱ περισσότεροι στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ καθρεφτάκι), ξύνισαν τὰ μοῦτρα τους. Γιατί ὁ θεῖος τους ἦταν οἰκονομολόγος, ἐπιστημονικὸς σύμβουλος τοῦ κράτους. Μὲ τὰ ποικίλα

πολιτικά, οικονομικά καὶ σεξουαλικά σκάνδαλα οἱ διάφοροι παράγοντες ἔχουν γίνεи ὑπερβολικά εὐερέθιστοι, γιατί νομίζουν ὅτι ὁλος ὁ ἄλλος κόσμος τοὺς εἰρωνεύεται.

«Ὁ θεῖος μας εἶναι τίμιος», εἶπε ἡ μεγαλύτερη ἀπὸ τίς δύο ἀδερφές. «Ζῇ μονάχα μὲ τὸ μισθό του. Δὲν ἔχει οὔτε κὰν αὐτοκίνητο».

«Γιατί εἶναι κακὸς ὁδηγός», σχολίασα ἐγώ.

«Καὶ μένει μὲ νοῖκι».

«Στὴν Κηφισιά», εἶπα πάλι ἐγώ.

Τίς πείραζα βέβαια τρυφερά, γιατί ὄντως ὁ θεῖος τους ἦταν τίμιος, μία ἀπὸ τίς ἐλάχιστες ἐξαιρέσεις κομματικοποιημένων ἀνθρώπων.

«Ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς παιδείας;» ρώτησα μετὰ τὸν ξάδερφό μου.

«Δὲν ξέρω».

«Ὁ „Δαυλὸς“ γράφει σ' ἓνα παλιότερό του τεῦχος ὅτι σκοπὸς τῆς παιδείας εἶναι τὸ ἥθος καὶ ἡ γνώση. Ἀλλὰ κυρίως τὸ ἥθος, γιατί ἡ τεχνοκρατική γνώση ξεπερνιέται μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου. Ὅχι ὅμως ἡ οὐμανιστική. Σήμερα ἡ παιδεία δὲν εἶναι οὔτε ἠθική οὔτε ἀνθρωπιστική. Ἀπὸ αὐτὸ προέρχεται ἡ κακοδαιμονία μας».

«Δυστυχῶς γιὰ μᾶς παιδεία εἶναι ὁ Κοσκωτᾶς», συνέχισε τὸ βιολί του ὁ ξάδερφός μου. «Ὁ Ἑλληνας δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν μίζα, γιὰ τὴν τσέπη του».

Ὁ ξάδερφός μου —λίγο μικρότερος ἀπὸ μένα— ἦταν πολιτικὸς μηχανικός καὶ εἶχε δικό του τεχνικὸ γραφεῖο. Ἔδινε μεγάλο ἀγῶνα στὴν ἐργασία του, γι' αὐτὸ ἦταν ἔτσι ἀπόλυτος. Καὶ ἐξακολούθησε ἀπτόητος τὸν φιλιππικό του: «Ὅταν ἤμουν μικρός, μὲ πῆγε ὁ πατέρας μου σὲ μιὰ οἰκοδομὴ καὶ μοῦ ἔδειξε ἓναν ἐργάτη ποὺ εἶχε χτυπήσει τὸ χέρι του καὶ μοῦ εἶπε: „Διάβαζε τὰ μαθήματά σου, γιατί ἀλλιῶς θὰ γίνεις ἐργάτης“. Τελικά ἔκανα λάθος ποὺ τὸν ἄκουσα καὶ δὲν ἔγινα ἐργάτης, γιατί αὐτοὶ βγάζουν περισσότερα ἀπὸ μένα καὶ χωρὶς νὰ σκλαβώνουν κεφάλαια».

Ἡ συζήτηση ὅμως τέλειωσε, γιατί μὲ τὰ ἀστεῖα εἴχαμε φτάσει στὸν προὐρισμό μας, ἓνα παραδοσιακὸ κουτούκι στὴ Βούλα, ὅπου τὸ μόνο μὴ ἑλληνικὸ φαγητό του ἦταν ἓνα ποτὸ μὲ οἶνόπνευμα καὶ κομματάκια φρούτων, ποὺ λέγεται σανγκρία.

Στὸ γυρισμὸ ὅμως ὁ ξάδερφός μου ἄρχισε πάλι τὰ ἴδια. Εἴχαμε πληρώσει 2.000 δρχ. τὸ ἄτομο καὶ ἐμένα μοῦ εἶχαν φανεῖ λίγα. Ἐκεῖνος ὅμως γκρίνιαζε γιὰ τὴν ἀκρίβεια ποὺ ὑπάρχει στίς μέρες μας καὶ εἶναι μεγαλύτερη ἰδίως ἅμα εἶσαι ἐργένης. Ἐλεγε κάνοντας στραβοτιμονιές ὅτι ἡ σανγκρία εἶναι κουτελίτης, χτυπάει στὸ κεφάλι: «Ὅπου κι ἂν πᾶς ζοῦν μὲ τὸ τετραπλάσιο τοῦ μισθοῦ τους. Τὸ κυνήγι τοῦ πεντοχίλιарου ἔχει κάνει τὸν ἀνθρώπο ἀπάνθρωπο. Ὑπάρχει ἓνας ἐπιθετικὸς ἀναρχισμός: „Γιατί ἐσύ καὶ ὄχι ἐγώ“. Δὲν ὑπάρχει καμμία ἱεραρχία, καμμία εὐγένεια. Μόνο μερικοὶ πρόσκοποι ὅπως ἐμεῖς ἢ ὀρισμένοι ἀνήμποροι ἀρνοῦνται τὸ ρεγάλο».

Ὅποτε τοῦ λέω ὑπὸ τύπον συμβουλῆς μεγαλύτερου πρὸς μικρότερο: «Ἀρίστο, ὁδήγει στερρῶς, γιὰ νὰ μὴ μᾶς ρίξεις σὲ κανένα στῦλο ἢ δέντρο καὶ γίνουμε αὐτοκόλλητο στὸ ἄνθος τῆς προεφηβικῆς μας ἡλικίας. Ὅποτε δὲν θὰ ὑπάρχει πιά γιὰ μᾶς αὐτὴ ἡ κρίση, ἀλλὰ ἡ θεϊκή».

Ὅθων Μ. Δέφνερ

«Ἀφήσαμε σακάτῃδες ν' ἀνέβουν στ' ἄλογά μας»

Κασιανὴ ἀδερφή μου,
Ὁ κόσμος σὲ μεπερδεύει, ὅμως ἐγὼ ξέρω
πὼς δὲν ἦσουν ἐσὺ ἡ ἁμαρτωλὴ τῆς Μεγά-
λης Τρίτης, ὅσο κι ἂν δὲν τὸ πιστεύεις ἡ ἴ-
δια.

Ἦταν ἐκεῖνη ἡ κοπέλα τῆς Γαλιλαίας,
μὲ τοὺς μαύρους βοστρύχους καὶ τὰ βαθιά
μπλὲ μάτια, ποὺ ξεκούραζε τοὺς φριγμέ-
νους καμηλιέρηδες τῆς ἐρήμου. Ἡ τίγρις
τῶν ἄγονων πέτρινων λόφων, ποὺ μὲ τ' ἄ-
στραφτερά λευκά της δόντια τραγάνιζε τὶς
φλεγόμενες ἀρσενικὲς σάρκες, μένοντας ἡ
ἴδια παντελῶς ἀδιάφορη.

Θησαυρὸς στὰ σεντούκια της οἱ πολύ-
τιμες πέτρες καὶ τ' ἀρώματα τῆς Ἀραβίας.
Τὰ κύτταζε, κι ἔνα αἰνιγματικὸ χαμόγελο
μισάνοιγε τὰ χεῖλῃ της, ποὺ δὲν ἤξερες ἂν
ἦταν θρίαμβος, μῖσος ἢ περιφρόνηση. Ἦ-
ταν φορὲς ποὺ ἔφερνε τὴν ἀπαλάμη στὸ
λαιμό, σὰ νὰ πνιγόνταν. Κι ἄλλοτε πάλι, ὅ-
ταν ὁ ἥλιος εἶχε πιά γιὰ τὰ καλὰ βασιλέ-
ψει, διάταζε τὴν ἄβρα της νὰ τοὺς διώξει ὅ-
λους καὶ νὰ κλειδαμπάρῳσι τὴν ἐξώπορτα.
Κι ὅταν ἡ αὐλὴ ἀδειαζε καὶ καθάριζε ὁ ἀέ-
ρας, ἄνοιγε τὸ παράθυρο καὶ στεκόταν
μπροστά του γιὰ ὥρα πολλὴ κυττώντας πέ-
ρα κατὰ τὴ λίμνη Γενησαρέτ, ἐκεῖ ποὺ τὰ
νερά κι ὁ οὐρανὸς ἐνώνονταν καὶ γίνονταν
αἰθέρας. Κάτι ἀνάδευε τότε μέσα της, κάτι
σκιρτοῦσε γλυκὰ σὰ σπλάχνο νεαρῆς μητέ-
ρας, σὰ μικρὸ τρυφερὸ πουλί, ποὺ ράμφιζε
τὸ στήθος της καὶ τὴν πονοῦσε, ζωὴ ἀνε-
ρχόμενη ποὺ λαχταροῦσε νὰ γεννηθεῖ στὸ
φῶς.

Στεναγμοὶ πνιχτοὶ τὴ συντάραζαν τότε,
βουβοὶ λυγμοὶ καὶ τὰ δάκρυα κυλοῦσαν
ποτάμι. Κι ἄρχισε νὰ ξεσκίζει τὰ μετάρια,
νὰ χτυπᾷ τοὺς τοίχους μὲ τὶς ἀστραφτε-
ρὲς πέτρες καὶ νὰ χύνει τὰ μύρα στὸ πάτω-
μα. Μέσ' ἀπὸ τὴ βαρεῖα κουρτίνα ἡ ἄβρα
τὴν κυττοῦσε φοβισμένη καὶ πίστευε πὼς ἡ-
ταν δαιμονισμένη.

Κι ὅταν ἀνέβηκε στὰ Ἱεροσόλυμα γιὰ
τὴν ἑορτὴ τῆς Σκηνοπηγίας, τὸν εἶδε μὲ τὸ
μαστίγιο ὑψωμένο νὰ καθαρίζει τὸ Ναὸ ἀ-
πὸ τοὺς ἐμπόρους καὶ ἄγρια, πρωτόγνωρη
χαρὰ φουρτούνιασε μέσα της. «Χτύπα», ἔ-
βγαλε στριγγιά κραυγὴ, ποὺ τὴν κατάπιε τὸ
πλῆθος.

Δυὸ ἀθῶα μάτια στυλῶθηκαν ἀπάνω της
καὶ στὴ στιγμὴ ἀπόθεσε τὸ βαρὺ πουγγί
της στὰ χέρια τοῦ παιδιοῦ, νιώθοντας τὸ
πρῶτο ξαλάφρωμα. «Χτύπα, ἀναποδογύρισε
τὰ πάντα, μὴν ἀφήνεις τίποτα ὀρθιο», οὐρ-
λιαζε τώρα. Κι ἄρχισε νὰ γελαίει σιγανά,
πνιχτὰ στὴν ἀρχή, μέχρι ποὺ ξέσπασε σ' ἔ-
ναν ὑστερικὸ θρίαμβο· καὶ τότε τὸν εἶδε
μπροστά της νὰ τὴν κυττάζει γαλήνιος.

Ποῦ εἶχε πάει τόση ὀργή; Παράξενα
ποὺ ἦταν τὰ μάτια του, κοντινὰ καὶ μακρυ-
νὰ μαζί κι ἐμοιαζαν μὲ τὰ δικά της. Ἀ-
στραπὴ χτύπησε τὸ νοῦ της ἡ σκέψη, μή-
πως καὶ ἦταν ὁ χαμένος της ἀδερφός.
«Μαρία», εἶπε τότε ὁ ἑκεῖνος.

Καὶ τὸ μικρὸ τρυφερὸ πουλί, ποὺ χρό-
νια ἀνάδευε μέσα στὸ στήθος της, τώρα τὸ
ἔσπασε κι ἕνας λυγμὸς λυτρωτικὸς τὴ σώ-
ριασε κάτω ξέπνοη κι ἄρχισε νὰ τυλίγῃ μὲ
τὸν πέπλο τὸ κορμί της, ποὺ ἐκεῖνη τὴ
στιγμὴ τὸ ἐνιωθε πολὺ βρώμικο.

Ποιὸς ἦταν αὐτὸς ὁ ἄγνωστος, ποὺ τὴν
καλοῦσε μὲ τὸ ὄνομά της καὶ πὼς τὸ ἤξερε,
ἀφοῦ κι ἡ ἴδια τὸ εἶχε σχεδὸν ξεχάσει; Ἡ
ἄβρα τὴν ἀποκαλοῦσε «κυρά μου» καὶ οἱ
περαστικοὶ ἔραστὲς μὲ ἀηδιαστικὰ ἐρωτό-
λογα. Μόνο στὶς στιγμὲς τῆς μαύρης ἐρη-
μιᾶς της μιὰ διάφανη, γλυκεῖα γυναικεῖα
μορφὴ ἐρχόταν ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ χρόνου, ἔ-
σκυβε πάνω της καὶ τὴν παρηγοροῦσε.
«Μαρία, κοριτσάκι μου».

Μαρία! Στὰ σίγουρα αὐτὸ ἦταν τὸ ὄνο-
μά της.

Ὅταν στήθηκε ὀρθή, τὸν εἶδε νὰ χάνε-
ται ἀνάμεσα στὰ λιόδεντρα μὲ τὸ πλῆθος
νὰ τὸν παίρνει τὸ κατόπι. Ἀκολούθησε κι
αὐτὴ σὲ κάποια ἀπόσταση καὶ δὲν ἔπαψε
νὰ τὸν ἀκολουθεῖ, γιὰ πάντα.

Κοντὰ του βρέθηκε, λίγο πρὶν ἀρχίσει
ἡ μεγάλη ἀνάβαση, ὅταν πεσμένη μπου-
μπα δρόσιζε τὰ κουρασμένα πόδια του μὲ
τὸ πολὺτιμο μῦρο καὶ ὕστερα πάλι στὴν
κορυφὴ τοῦ πάθους δίπλα στὴ μαύρη μάνα
του, ὅταν οἱ μαθητές, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἰωάν-
νη, εἶχαν γίνει ἄφαντοι ἀπὸ φόβο κι ἀπο-
γοήτευση.

Ἐκεῖνος δὲν τῆς ξαναμίλησε παρὰ μόνο
μπροστά στὸν ἀποκυλισμένο λίθο τοῦ θανά-
του, ὅταν, μέσα στὴν πιὸ μαύρη νύχτα τοῦ

κόσμου, τὸν εἶδε νὰ φεγγοβολάει ὁλοζώντανος καὶ νὰ τὴν καλεῖ πάλι μὲ τ' ὄνομά της. «Μαρία». Ἐνώπιος ἐνώπιω! Ἀγάλου, Γαῖα.

Τὸ ξέρω πὼς δὲν ἦσαν ἐσὺ ἡ θυγατέρα τῆς Σιών, Κασιανή. Ἐσὺ ἦσουν μιὰ ἀρχοντοπούλα τῆς Βασιλεύουσας, πρώτη ἀνάμεσα στὶς πρῶτες, κι ὅμως ἀπὸ ἓνα σημεῖο καὶ πέρα ἐνιωθες σὰν κι ἐκείνη ἀμαρτωλή. Ἦσουν κι ἐσὺ ὠραία καὶ πολλοὶ σὲ εἶχαν ἐπιθυμήσει, ὅπως ἄλλωστε καὶ ὁ ἴδιος ὁ αὐτοκράτορας, ἀλλὰ κανένας δὲ βρέθηκε νὰ σὲ καλέσει μὲ τ' ὄνομά σου.

Γιὰ τὴ Μαρία τὰ πράγματα ἦταν ἀπλᾶ καὶ ξεκάθαρα. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ἡ ἀθλιότητα τῆς μικρῆς τῆς ζωῆς καὶ ἡ λεπτιασμένη ἰουδαία κι ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ ζωὴ μὲ τὴν αὐτοσυνειδησία καὶ τὴν ἀλήθεια τῆς ἀγάπης.

Ἡ δική σου περίπτωση ἦταν πολὺ μπερδεμένη καὶ ἡ μοίρα σου πολὺ πιὸ βαρειά. Ἐσὺ γεννήθηκες κάτω ἀπὸ τὴν ἀμείλικτη σκιά τῆς ἀλύγιστης ἀξιοπρέπειας τοῦ Δικέφαλου Ἀετοῦ, πού μὲ τὰ δυὸ του ράμφη ἦταν σὲ θέση νὰ ἐπαναφέρει στὴν τάξη κάθε ἄτακτο. Δυὸ θρόνοι-μιὰ ἐξουσία, τὸ τέρας μὲ τὰ δυὸ κεφάλια, πὺν προγράμμιζε τὰ πάντα στὰ μέτρα της, κατεύθυνε τὰ πάντα καὶ ἐπόπτευε τὰ πάντα. Κάθε ἀπόπειρα διαφυγῆς μάταιη. Εἶχες λάβει μόρφωση, ἀλλὰ ἀπὸ δασκάλους στρατευμένους· κι ἐνῶ εἶχες τὴν ποίηση μέσα σου, ἔπρεπε νὰ κινηθεῖς σὲ ὅρια προκαθορισμένα. Ὁ ἐξομολόγος κρατοῦσε νοῦ καὶ καρδιά σου στὰ χέρια του καὶ τὰ σφιγγε σὰν τανάλια. Ἡ ἐκρηκτικὴ ἰδιοσυγκρασία κι ὁ ποιητικὸς λόγος σου ἔπρεπε νὰ χωρέσουν στὴ μέντρα τῆς ἀγέλης.

Οἱ μεγάλες ἀρχοντικὲς οἰκογένειες κατὰκλυζαν τὴν Ἀγιά-Σοφιά, ὅπως γινόταν ἄλλοτε μὲ τὸ Ναὸ τοῦ Σολομῶντα, πού σὰν ἦρθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, δὲν ἔμεινε πέτρα πάνω στὴν πέτρα. Κι ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ μεγαλοπρεπεῖς ἀρχοντες εἶχαν στραμμένα τὰ μάτια πρὸς τὴν κορυφὴ τῆς πυραμίδας, ὅπου ἀστραποβολοῦσαν χρυσοποίκιλτες κι ἀδαμαντοποίκιλτες οἱ στολὲς τοῦ βασιλιᾶ καὶ τοῦ πατριάρχη. Καὶ τί τύχη γιὰ μιὰ τέτοια φαμίλια, νὰ πέσουν θαυμαστικά πάνω στὴν κόρη τους τὰ μάτια τοῦ κραταιοῦ Θεόφιλου! Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος εἶχε τὸ πρόβλημα του καὶ μπορεῖ νὰ τὸν θάμπωσε ἡ λαχταριστὴ ὁμορφιά σου (κορμάρα, πὺν λέμε), φοβήθηκε ὅμως τὸ μέσα πλούτος. Τέ-

τοιος ἄντρας, τέτοιος ἡγεμόνας!

Καὶ νὰ τ' ἀνακτορικά καλλιστεῖα μὲ τὸ Θεόφιλο «μῆλον τῆς ἐριδος» καὶ ζέν-πρεμιέ ἀπὸ τὸ Μαρμαρᾶ (ἄσε μας, μωρὲ Θεόφιλε), γιὰ τοῦ τοῦ εἶπε, λέει, ἡ μητρυιὰ του. Σκέψου νὰ εἶχε καὶ μαμά, τί θὰ παθαίναμε! Ἀλλὰ τότε μπορεῖ νὰ μὴν παθαίναμε.

Κι ἐγὼ τώρα τί νὰ πιστέψω, Κασιανή; Λευκὸς κύκνος ἐσὺ, νὰ τὸ παίζεις ὠραία ἀνάμεσα στὶς κοσμικὲς κόττες, γιὰ τοῦ σου γυάλισαν τὰ μεγαλεῖα (ἀπίθανο γιὰ τὸ μπόι σου), γιὰ τοῦ υπέκυψες σὲ πιέσεις ἢ γιὰ τοῦ σὲ ἐρέθισε ἡ πρόκληση τῆς μάχης;

Ἄν κρίνω ἀπὸ τὴν ἀπάντησή σου, πὺν ἦταν χαστούκι στὸ χαστούκι, παίρνω τὴν τρίτην ἐκδοχή. Καὶ ὁ θεοπρόβλητος, θεοφιλῆς κ.τ.λ. Αὐτοκράτορας τῶν Ρωμαίων καὶ κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ δὲ συμμαζεῦεται Θεόφιλος τὰ βόλεψε μὲ τὴ χαμηλοβλεποῦσα Θεοδώρα, πὺν ὅσο ζοῦσε ὁ κύριός της, στόμα εἶχε καὶ μιλιὰ δὲν εἶχε κι ὅταν ἐκεῖνος ἔφυγε ἀπὸ τὸ μάταιο ἐτοῦτο κόσμος, πήρε στὰ χέρια της τὸ τιμόνι καὶ στρίβοντάς το ἐπιδεξιότατα ἑκατὸν ὀγδόντα μοῖρες (εἶδες ἡ σιγανοπαπαδιά;) ἀπέσπασε τὸν τίτλον τῆς «Ἀγίας ἡς καὶ τὴν μνήμην ἑορτάζομεν» καὶ μὲ τίς ὑγείες μας.

Τὴ μνήμη τῶν ἐλλήνων πὺν σφάχτηκαν ἀπὸ τοὺς «χριστιανούς» τῆς Νέας Ρώμης νὰ δοῦμε πότε θὰ «εορτάσωμεν».

Ἀλλὰ γιὰ νὰ «εορτάσωμεν»; Οἱ «προπάτορες ἡμῶν» δὲν ὑπῆρξαν Ἕλληνες, ἀλλὰ σκηνίτες τοσπαναράτοι ἀπὸ τὴ Χεβρών, πὺν εἶχαν κάνει συμβόλαιο μὲ τὸ Θεὸ νὰ τοὺς χαρίσει βασιλιᾶδες δοξασμένους καὶ νὰ πέσουν οἱ λαοὶ τῆς γῆς στὰ γόνατα καὶ νὰ τοὺς προσκυνήσουν. Τέτοια πράγματα! Εἶχαν ἀκόμα πολὺ προοδευτικὲς ἰδέες περὶ τὸν ἔρωτα καὶ οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὸ δίκαιο, νὰ σοῦ φεύγει τὸ καφάσι, καὶ ἦσαν σφόδρα ματσωμένοι σὲ χρυσὸ κι ἀσήμι, κατὰ πὼς ταιριάζει σὲ περιούσιους. (Ζήλεια οἱ Μαραθονομάχοι, ἔ;). Κι ἐγὼ τώρα, πὺν νοφᾶω γιὰ μπιζοῦ καὶ σεξουαλικὴ ἀπελευθέρωση, δὲ μπορῶ νὰ καταλάβω, πὼς ὁ φιλόανθρωπος Γιαχβὲ κρατάει ἀκόμα ὀρθία τὴν ἐλληνικὴ σημαία στὴν Ἀκρόπολη καὶ τὰ κεραμίδια ξεκάρφωτα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἔρμη Θεοδώρα δὲν τὴ γλύτωσε τελικὰ τὴ «βίαιη προσαγωγή», ὅσο φρόνιμα κι ἔζητνα κι ἂν πολιτεύτηκε, μιάς καὶ πολιτικὴ σημαίνει χαμένη ὑπόθεση κι ὅλοι ξέρομε πότε βγαίνει πολὺ βαθιὰ τὸ μάτι. Ὅπου ὑπάρχουν παράδεισοι, δὲν ὑ-

πάρχουν συγγενείς κι ἐξουσιαστές.

Ἐσύ, βέβαια, κέρδισες τὴ μάχη τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἔχασες τὸν πόλεμο τῆς προσωπικῆς σου ζωῆς. Δὲν πολέμησες κἀν. Ἡ εὐαίσθησί σου εἶχε πληγεῖ θανάσιμα καὶ ἡ ἐξουδετέρωσή σου ἀπὸ τὶς ἐνωμένες συμμαχικὲς δυνάμεις ἦταν πιά θέμα λίγων ἡμερῶν. Σὰν ἄλλη Ὀφηλῆα βυθίστηκες μέσα τὰ θολὰ νερά τῆς βυζαντινῆς λίμνης καὶ χάθηκες στὰ στενά ὅρια τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, τῶν ψάλλῶν καὶ τῶν ἐπιγραμμάτων. Πῶς καὶ δὲν πῆγες σκαστή, κι ἐγὼ δὲν ξέρω.

«“Υπερηφάνοις ἀντιτάσσεται Κύριος” καὶ δὲν ὁμιλοῦν κατὰ τοιοῦτον ἀπρεπῆ τρόπον, ὅταν ἀπευθύνονται πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα», σὲ μάλλωσε ὁ πνευματικὸς σου πατέρας. «Ἡ ἀπάντησίς σου ἔπρεπε νὰ ἦτο: Ναί, ἀλλὰ ὑπὸ τὴν σκιὰν στιβαροῦ ἀνδρὸς καὶ ἡ πλέον φαύλη γυνὴ δύναται νὰ ἐξελιχθῇ εἰς μίαν πρώτης τάξεως σύζυγον». Μάλιστα.

Καὶ στὸ σπίτι χαμός: «Ἡ ἄμυαλη, ἡ αὐθαδεστάτη, τὸ πνεῦμα τῆς ἀντιλογίας, ποὺ κλώσῃσεν τὴν τύχη τῆς τῆ χρυσῆς, ποὺ ὁ πατέρας τῆς θὰ γινόταν ὁ τάδε καὶ ὁ ἀδερφός τῆς ὁ δεῖνα, πού..., πού...». Καὶ οἱ φίλες νὰ χύνουν τὸ φαρμάκι τους καὶ οἱ ἀντρες νὰ χασκογελοῦν γιὰ τὸ πάθημά σου.

Ἐτρεξες στὸν ἀγαπημένο σου δάσκαλο. «Καὶ τώρα τί θὰ κάνεις;» ρώτησε κείνος σηκώνοντας τοὺς ὦμους.

Τί νὰ κάνεις καὶ ποὺ νὰ σταθεῖς; Ἡ βασιλεύουσα κλειστή, μ' ἓνα μονάχα δρόμο ἀνοιχτό, τὸ δρόμο γιὰ τὸ μοναστήρι, ἐπιτήδεια προκατασκευασμένο γιὰ τοὺς ἀχρηστούς ὅπως ἐσύ, τοὺς ἐπικίνδυνους καὶ τοὺς ἀμφισβητιές. Κάτι ὦαν καὶ τῆ δικῆς μας Σιβηρία, καλὴ ὥρα. Ἐκεῖ ἔγραψες καὶ τὸ ποίημα ποὺ σ' ἔκανε διάσημη, ἀλλὰ δὲ νομιζώ πῶς κέρδισες καὶ πολλὰ πράματα, ἀφοῦ οὔτε ἀγία σ' ἔκάνανε, κι ἔμεινες καὶ γεροντοκόρη, νὰ μετανοεῖς μιὰ ζωὴ γι' ἀμαρτήματα ποὺ δὲν ἔκανες καὶ ἤθελες νὰ κάνεις. Φαῦλος κύκλος. Ἀπάνθρωπη ἐνοχή, ποὺ σὲ καταβασάνισε, τίμια, ὠραία μου ψυχούλα, θύμα μιᾶς ἀφύσικης ἐποχῆς, μιᾶς βασιλεύουσας νόθας καὶ τσαρλατάνας, π' οὔτε ἡ ἴδια δὲν ἤξερε τ' ὄνομά της καὶ ποῦθε κρατᾷ ἡ σκούφια της. «Προσοχὴ ἀπατεῶν – πολλὰ ὀνόματα», γράφουν καὶ τ' ἀστυνομικὰ δεφτέρια τῆς ἱστορίας. Ὅχι ἐκείνης ποὺ μαθαίνουμε στὰ σχολεῖα, τῆς ἄλλης, ποὺ δὲ γράφηκε ἀκόμα.

Δὲ μοῦ λές, βρὲ Κασσιανούλα, ἐκεῖνα τ' ἄλλα ποὺ εἶχες γράψει, τί τὰ ἔκανες; Ἐσύ τὰ ἔκαψες ἢ τὰ καθάρισε ἡ λογοκρισία; Κρίμα, γιατί θὰ ἦσαν συγκλονιστικά. Καὶ μὴ μοῦ πεῖς ἐμένα πῶς δὲν ἔγραψες καὶ ἀμαρτωλά, γιατί δὲ θὰ σὲ πιστέψω. Μέσα στὸ περίφημο τροπάριο, ποὺ μὲ τόση ἀνώμαλη εὐχαρίστηση ἀπολαμβάνουμε ὅλοι, σερνικοὶ καὶ θηλυκοί, πάσχει γυναικα ἡφαίστειο. Καφερὲ Θεόφιλε, τί ἔπαθες! Θὰ τὸ φυσᾷς καὶ δὲ θὰ κρύνει...

Μὰ δὲν εἶχες πάρει εἶδηση, βρὲ κοριτσάκι μου, πῶς ὅλοι ἐκεῖ πάνω στὸ Βόσπορο ἦσαν ἀθεόφοβοι, ἀφοῦ μέχρι καὶ τὴν Παναγία μασκαρεῦναν σὲ ἀρχιστράτηγο ποὺ «προηγείτο τῶν χειρσαίων δυνάμεων»; Ἀποτελεσματικώτατο ὑπερόπλο μαζικῆς καταστροφῆς, ξεπερασμένο τὸ πρῶτον ἀπὸ τὸ Κισμέτ καὶ τὴν σήμερον ἀπὸ τὴν τεχνολογία τοῦ πολιτισμένου καὶ ἀελευθέρου κόσμου τῆς Δύσεως εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνήκει καὶ ἡ Ἑλλάς. Τί θὰ γίνει, φίλε μου, μ' ἐμᾶς;

«Ἐν τούτῳ νίκα», λέει. Πά' νὰ πεῖ, πλεῦρισε τοὺς Χριστιανούς, μᾶς κι ἔχει γεμίσει ὁ τόπος ἀπὸ δαύτους, ἀρκεῖ νὰ καταφέρεις νὰ τοὺς μονιάσεις, καὶ κλείσει τοὺς τὸ στόμα μ' ἐξουσία καὶ δούλευε τὸ λεπίδι χωρὶς ἔλεος, ἀφοῦ ἔχεις κατὰ νοῦ νὰ τοὺς σαρώσεις ὅλους καὶ νὰ φτιάξεις αὐτοκρατορία. Κι' ΕΓΩ ξέρω τὴ φάσα τοῦ Θεοῦ, γιατί μοιάζει τοῦ ξαδέμφου μου ἀπὸ τὴν Ἀνδραβίδα, ἐσὺ δὲν τὴν ξέρεις, καὶ πάνω οἱ εἰκόνες καὶ κάτω οἱ εἰκόνες καὶ τὰ παιδία νὰ παίζει καὶ οἱ Δυτικοὶ ἀδελφοὶ νὰ τρίβουν τὰ χέρια τους καὶ γύρω-γύρω ὅλοι νὰ καιροφυλακοῦν καὶ νὰ μπουκάρουν ὅτι ὦρα τοὺς καπνίσει, καθότι ὑπῆρχαν κι ἄλλοι ἐξυπνοὶ ποὺ ἤξεραν ἀπὸ μπίζνες. Μόνο γιὰ τὸ «βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην» δὲν εἶχε ἀκούσει τίποτα κανεῖς.

Δὲν ἤξερες, βρὲ κοριτσάκι μου, πῶς ἐδῶ κάτω στὸ Νότο ὑπῆρχα ἐγὼ, ἐγὼ ναί, ἓνας φτωχὸς διάολος ἀπὸ τὴν Ὀλυμπία, νὰ μοῦ στείλεις ἓνα γράμμα, νὰ μοῦ κάνεις, ἔστω, ἓνα τηλεφώνημα; Αὐθήμερόν καὶ μὲ τὸ πρῶτο ἀεροπλάνο θ' ἀρριβάριζα στὴν Πόλη, κι ἐκεῖ νὰ δεῖς πανηγύρι καὶ πόσα ἀγλάδια πιάνει ὁ σάκκος τοῦ καθενός. Θὰ φορούσαμε τὰ πιὸ στενά μπλου-τζίνς καὶ μὲ τις σκούφιες μας στραβὰ καὶ τὶς κιθάρες γεμάτες ὑγρὸ πῦρ θὰ τὴ στήναμε κάτω ἀπὸ τὴν κρεββατακάμαρα τῶν ἀνακτόρων καὶ θὰ λέγαμε τὸ ὠραῖο τραγουδάκι «τὰ θελεις καὶ τὰ παθεις, ἄπιστη καρδιά». Καὶ στὴ

συνέχεια θά πιάναμε ψιλοκουβέντα με δύο παίδαρους της άνακτορικης φρουράς μέχρι τὰ χαράματα κι ἄσε τὸ ντάντη σου νὰ κλαίει καὶ τὸ Θεόφιλο νὰ χτυπιέται καὶ νὰ τραβιέται με τὴ γυναικούλα του.

Καὶ με οὐριο ἄνεμο τὸ πρωῒ, ἀφήνοντας πίσω μας συντρίμια, ἀρρωστημένους καὶ ἄγριμια, θὰ σαλπάρουμε γιὰ τὶς ἀνοιχτὲς θάλασσες, γιὰ τὶς ἡλιόχαρες, ἡλιόλουστες κι ἡλιογέννητες ἀκρογιαλιές τοῦ Αἰγαίου, τὸ πέλαγο τῆς ψυχῆς μου τὸ ἀπερίγραπτο.

Καὶ θὰ μᾶς ἔβρισκε ἡ νύχτα πάνω σ' ἕνα μαγικὸ βράχο, ποὺ γνωρίζω μόνον ἐγώ, νὰ σέ μνησῶ στὸ μυστήριο τῆς σελάνας, με τὸ βηματισμὸ τῶν κυμάτων νὰ μᾶς φέρνει, ἀπὸ τοῦ χρόνου τ' ἀνεξιχνίαστα βάθη, τὸ ὑπερούσιο τραγούδι τῆς Αἰγίδας. Στὸν ἴδιο βράχο περιδιάβαζα κάποτε τὰ πέρατα μ' ἕνα νόστιμο φιλαράκι, ὅταν ἡ 'Ανατολὴ ἄναψε καὶ κόρωσε κι ἔσκασε σὰ ρόδι. 'Η σελάνα τῆς Σαπφῶς ἀνατέλλει, τοῦ λέω. Φεγγάρι γιὰ κλεψιά, μοῦ λέει, καὶ τὰ μάτια του γαρίδα στὰ πόδια μου. Τώρα πῶς ἔγινε, κι ἐκείνη τὴ στιγμή δὲν τοῦ ἔκοψα τὸ λαιμὸ ἢ δὲν ἔκοψα τὰ πόδια μου, θὰ σέ γελάσω.

"Ὅπως καταλαβαίνεις, συναντηθήκαμε ξανά στοῦ Σκορδᾶ τὸ Χάνι κι ἀπὸ τότε τὴν ἀράζω στὸ βράχο *μόνα καθεύδουσα* καὶ διαβολοστέλνοντας τοὺς βαρκάρηδες, ποὺ μοῦ κάνουν σινιάλο (ἔ, κούκλα, πᾶμε γιὰ καφέ:), γράφω ποιήματα. Τί ἄλλο νὰ κάνω; Κάθε τόπος ἔχει καὶ τὸ μοναστήρι του. Κι οἱ κυβερνήσεις πέφτουνε, ἀλλὰ ὁ βράχος μένει. Κι ἐπειδὴ σ' ἐτοῦτο τὸ κλίμα οἱ στενοχώριες δὲν κρατᾶνε πολὺ κι ἐγὼ εἶμαι ὅλο μεταπτώσεις κι ἀνοιχτὴ σὰν τὴν ἑλληνικὴ θάλασσα, τὰ καταφέρνω πάντα καὶ ξεγλυστράω σὰν χέλι, γιατί ἔχω ἀκόμα καὶ τὴν ιδιότητα ν' ἀλλάζω χρώματα σὰν τὶς θαλασσινὲς λουρίδες. Ποτὲ δὲν εἶμαι ἡ ἴδια· κι αὐτὸ τὸ 'χω πάρει ἀπὸ τὸν 'Αλφειό, σὲ σημεῖο ποὺ νὰ τοὺς ἔχω ζαλίσει ὅλους καὶ νὰ μ' ἔχουν πάρει ἀπὸ φόβο. Χωρὶς αὐτὸ βέβαια νὰ σημαίνει, πῶς δὲν τὰ ἔχω κάνει καὶ θάλασσα.

'Αλλὰ δὲ βαρύνεσαι... 'Εμεῖς θὰ τραβούσαμε Δυτικά, νὰ στήσουμε αὐτὶ στοὺς μυστικούς ψιθύρους τοῦ Κρόνιου καὶ νὰ πάσουμε βαθεῖες ἀνάσες αἰωνιότητος στὴ μουσικὴ σιωπὴ τῆς κοιλάδας τοῦ 'Αλφειοῦ, ποὺ αἰώνια ἐρωτευμένος ποτίζει τὴ γῆ τῆς 'Ολυμπίας κι αἰώνια ἀκαταπόνητος ἔραστής κυνηγᾷ τὶς νύμφες καὶ τὶς νηρη-

ίδες μέχρι τὶς ἀκτὲς τῆς Σικελίας. Καὶ θὰ σέ βάφτιζα στὰ νερά τοῦ 'Ιόνιου, ποὺ θὰ γίνονταν ἕνα με τὸ αἷμα σου καὶ τὴν ἱερὴ ὥρα τοῦ μεσημεριοῦ θὰ σέ ἀνέβαζα μέχρι τὸν ἑβδομο οὐρανό, γιὰ νὰ μιλήσεις με τὸν ἥλιο καὶ νὰ σοῦ ἀποκαλύψει τοῦ κόσμου τὴν ἀνείπωτη ἀλήθεια. Γιατὶ στοὺς ἁμμόλοφους ὑπάρχει ἕνας ἥλιος παράξενος με ἀνθρώπινη φωνή, ποὺ πιάνει εὐκόλα φιλίες μ' ἐκείνους ποὺ χαριτώθηκαν καὶ τὸ δυνήθηκαν νὰ μείνουν γιὰ πάντα παιδιά.

Καὶ στὸ σῶμα τῆς μέρας, καθισμένη στὰ πέταλα ἐνὸς ἀνοιχτοῦ ἡλιοτρόπιου, θὰ κυτοῦσες τὰ καράβια νὰ περνᾶνε στὸ βάθος τοῦ κόλπου θαμπὰ καὶ τὰ σχήματα καὶ τὰ χρώματα νὰ γλυστροῦν στὸ μυστήριο τοῦ ὄνειρου, προανάκρουσμα τῆς νύχτας ποὺ ἔφθανε· στὴν ἀληθινὴ τους ὑπόσταση, στὴ μήτρα τῆς ἀγέννητης πραγματικότη-
τας.

Κάτω ἀπὸ τὸν μαγνητικὸ ἰριδισμό τῶν ἄστρων θὰ σεργιανίζαμε 'κεῖ, ὅπου ἡ ζωὴ δὲ σταματᾷ ποτὲ καὶ συνεχίζει τὸ ταξίδι τῆς μέσα στὸ χρόνο ἀγνὴ καὶ καθάρια σὰν τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς δημιουργίας. Μα-
κρὰ 'πὸ δασκάλους ὑποκριτὲς καὶ δῶματα κλειστά, θὰ κυτοῦσες στὰ μάτια τὸ ἱερὸ ἐ-
λάφι τῆς 'Αρτεμης, τὶς παρθένες τοῦ σύμ-
μπαντος ζωϊκὲς ροές, κι ἀπὸ τὴ γριά κου-
κοῦ, ποὺ 'χει τὴ σοφία τῆς γῆς, θὰ μάθαι-
νες καὶ θὰ μάθαινες... κι ἐτοῦτη τὴ γνώση θὰ
σ' ἔκανε δυνατὴ καὶ θὰ σέ φύλαγε ἀπὸ κά-
θε κακὸ καὶ πονηρὸ συναπάντημα.

Καὶ τότε θὰ καταλάβαινες, ὅτι δὲν εἶναι ἁμαρτία νὰ εἶσαι γυναῖκα, ἀφοῦ καὶ ἡ γῆ γυναῖκα εἶναι κι ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς τιμὴ νὰ τὴ βοηθᾶμε στὸ ἔργο της. Θυγατέρες της εἴ-
μαστε, φωτιά ἀπὸ τὴ φωτιά της, αὐτὸ ποὺ ἐ-
σὺ ὀνόμασες «οἷστρον ἀκολασίας» καὶ πά-
σχουμε καὶ πονᾶμε μαζί της στὴ δημιουρ-
γία καὶ ἔχουμε τὴν εὐνοια τοῦ Θεοῦ, ποὺ
εἶναι σὲ θέση νὰ γνωρίζει πόσο δύσκολο
εἶναι νὰ εἶσαι γυναῖκα.

Αὐτὸς εἶναι ὁ κόσμος μας καὶ κάθε ἐ-
πέμβαση πάνω του ἰσοδυναμεῖ με θάνατο.
Καὶ σὲ ὅποιον δὲν ἀρέσει, τὴν ἀναφορὰ
τοῦ σὸ δῆμαρχο ποὺ τὸν ἔφτιασε.

Γι' αὐτὸ κι ἐμεῖς ἐδῶ κάτω δὲ φοβόμα-
στε στὸ σκοτάδι. Σπουδάζουμε. Τὰ σπῖτια
μας εἶναι μικρά καὶ δὲ χωρᾶνε μέσα τὰ φα-
ντάσματα. Καὶ ἡ αὐγὴ ποὺ ἔρχεται γρήγο-
ρα μᾶς βρίσκει ἔτοιμους γιὰ νέο ξεκίνημα.
«Στὴ φωνὴ τοῦ πετεινοῦ κρύβονται τὰ νυ-
χτοπούλια», ἀπήγγειλα ἐγὼ στὴν πρώτη τά-

ξη τοῦ δημοτικοῦ καὶ «δὲν περνᾷς κυρα-Μαρία, δὲν περνᾷς, δὲν περνᾷς», τραγούδησα στὴ δεύτερη. Κι ὅλο τραγουδάμε καὶ χορεύουμε καὶ προχωρᾷμε κι ὅ,τι βρέξει ἄς κατεβάσει. Συνηθισμένος ὁ Ὀλονός ἀπὸ τὰ χιόνια, κι ὅσο καὶ νὰ τὸ κάνεις, τὸ ματσούκι κάνει καλὸ στὴν ὑγεία μας, γιατί ζυπνάει τὰ αἵματα.

Ὁ τόπος μας εἶναι φτωχός. Δὲν τριγυρνᾷμε μεῖς νωθροὶ καὶ ξιπασμένοι σὲ παλάτια. Πέτρες καὶ λέξεις μᾶς ἔρριξε ἀπὸ πάνω ὁ Θεός, ποὺ τίς πήραμε καὶ τίς κάναμε ἀθανασία καὶ τίς κάναμε ποίηση καὶ ἐπιστήμη καὶ διάλογο. Ποτὲ κήρυγμα. Τοῦτο εἶναι τὸ ξενόφερτο φρούτο, ποὺ μᾶς χάλασε τὸ στομάχι καὶ δὲν τρώγεται μὲ τίποτα πιά.

Ὁμορφιά: ἡ ἀπάντησή μας στὴ μοῖρα. Καὶ φῶς. Ἐχει πολὺ φῶς ἐτοῦτος ὁ τόπος καὶ τὰ ψέμματα κουτουλᾷνε πάνω του καὶ στραπατισάρονται. Ὅντας οἱ ἴδιοι ψεῦτες, ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ τὸ φῶς, ποὺ εἶναι τιμωρὸς ἀμείλικτος. Κι ὅταν ἀρχίζει νὰ γελάει, νὰ γελάει μάλιστα δυνατά, μοῦ θυμίζει τὸ γέλιο τῆς Μαρίας καὶ τὸ μαστίγιο ποὺ ὑψώθηκε στοὺ Σολομώντα τὸ Ναό. Γι' αὐτὸ καὶ στοὺς μισοσκοτεινοὺς ναοὺς βαριώμαστε. Δὲ μᾶς πάει τὸ πολὺ λιβάδι, ποὺ ὅσο καὶ νὰ βρωμίζει λιγότερο ἀπὸ τὴ ραδιενέργεια, κάπου τὰ βρίσκουν μαζί καὶ συμπορεύονται.

Ἀλλὰ ἐσύ, Κασιανή, μὲ εἶχες ξεχάσει. Σὲ εἶχαν κάνει νὰ μὲ ξεχάσεις. Μᾶς χώρισαν, γιατί μᾶς φοβήθηκαν μαζί, καὶ ἄς δ-
πονται.

Μάταια λαχταροῦσες ν' ἀκούσεις τ' ὀνομά σου στοὺς κλειστοὺς δρόμους τῆς Βασιλεύουσας σὰν ἄλλη Μαρία. Δὲν κατάλαβες πῶς ὁ Χριστὸς δὲν περπάτησε στὸ Βόσπορο. Ἐμεινε στὴ θάλασσα τῆς Τιβε-
ριάδας περίλυπος μέχρι θανάτου γιὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ τοῦ μέλλοντος.

Τὴ στιγμή ποὺ ὁ πατριάρχης πήρε στὰ χέρια του τὰ σκήπτρα τῆς ἐξουσίας καὶ στήθηκε δίπλα στὸ βασιλιά μὲ φτερά καὶ πούπουλα, τὸ μικρὸ λευκὸ πουλὶ πέταξε πέ-
ρα μακριὰ τρομαγμένο κι ἓνα δάκρυ κύλι-
σε ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ἡ Νέα Ρώμη γύρισε πίσω τὰ ρολόγια, Κασιανή, καὶ σκότωσε κι ἐσένα καὶ τὸ πνεῦμα σου καὶ τὴν ώραία νεό-
τητά σου.

Τὸ ἀδίστακτο θρησκευτικὸ πολιτικὸ λό-
μπυ ἤξερε πολὺ καλὰ τὴ δουλειά του, μέχρι
ποὺ τὰ ψέμματα τελειῶσαν καὶ ἦρθαν ἄλλα
καὶ κατέλυσαν τὴ θυγατέρα τοῦ Αὐτοκρά-
τορα τῆς Ρώμης καὶ Πασῶν τῶν Ρωσσιῶν
καὶ μεγάλου δασκάλου τοῦ Ἀντίχριστου
καὶ εὐφύεστατου Μωάμεθ τοῦ Προφήτη καὶ
πάσης Ἀραβίας.

Ἐκτός κι ἂν κάνω λάθος, ἀδερφή μου, ὅ-
πως μὲ τὴν «Κόρη ποὺ ἔφερνε ὁ Βοριάς»,
καὶ «ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις» δὲν εἶναι ἄλ-
λη ἀπὸ τὴ Νέα Ἱερουσαλὴμ, ὅποτε, γειά
καὶ χαρά σου λεβέντισσά μου, καὶ καλὴν ἀ-
ντάμωση σὲ κάποιαν ἀνάσταση.

Ἡ Ὀλυμπία ἀπὸ τὴν Ὀλυμπία

ΣΕΡΓΙΟΣ Ε. ΜΑΡΑΒΕΛΙΑΣ

Πελίκη

*Τί μπορεί νὰ μοῦ θύμιζε ἐκείνη τὴν φωτοχυσία
στὶς κόρες τῶν ματιῶν σου;
Ὡ ναί, ἦταν ἡ κόρη εὐειδοῦς θεᾶς
στὸ σῶμα ἐρυθρόμορφης πελίκης.*

Τρεμόσβημα τῶν Διόσκουρων

Γ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ καὶ Γ. ΠΟΥΡΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Στὸ τέλος τοῦ περασμένου χρόνου, τοῦ πρώτου, καὶ στὶς ἀρχές τοῦ ἐνεστώτος, τοῦ δεύτερου, ἔσβησε ὁ λυχνοστάτης τοῦ βίου δύο διόσκουρων τῆς ἐλληνικῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος γενικότερα: Χάθηκαν δύο ἀναντικατάστατοι πανεπιστημιακοὶ δάσκαλοι τῆς παλιᾶς καλῆς σχολῆς, οἱ καθηγητὲς **Γεώργιος Μ. Παπαχατζῆς** καὶ **Γεώργιος Κ. Πουρναρόπουλος**. Σὲ διαφορετικὸ πεδίο ὁ καθένας τους χρημάτισαν καὶ οἱ δύο πνευματικοὶ ἡγέτες τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν μας ἰδρυμάτων, ὅταν αὐτὰ ἦταν ὄντως φυτῶρια τῆς μόρφωσης καὶ ὄχι «σαλεπιτζήδικα», ὅπως δυστυχῶς σήμερα. Οἱ ἀνάξιοι —νάνοι— διάδοχοι τέτοιων καὶ μερικῶν ἄλλων ἀνδρῶν στράβωσαν τὴν νεολαία καὶ ἔκαναν ὥστε ἡ παιδεία καὶ ἡ γνώση καὶ ἡ ἐπιστήμη στὴ χώρα μας νὰ γίνεῖ ἀγνωστο εἶδος ἐν ἀνεπαρκείᾳ. Καὶ οἱ δύο χρημάτισαν μέλη τῆς ἐφορείας (διοικητικοῦ συμβουλίου) τοῦ πάλαι ποτὲ γεραροῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου «Παρνασσός», τὸ νεοκλασσικὸ δοξασμένο κτίριο τοῦ ὁποίου παραμένει σήμερα ἀχρησιμοποίητο καὶ παραμελημένο σὲ χαρῶνεια βάραθρα, ὑποκείμενο στὴν ἀδυσώπητη φθορὰ τοῦ χρόνου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τους ὅμως ὁ «Παρνασσός» ἦταν ἀκόμα σοβαρὸ καὶ ὠφέλιμο στὴν κοινωνία σωματεῖο.

Ὁ **Γεώργιος Μ. Παπαχατζῆς** διετέλεσε τακτικὸς καθηγητὴς τοῦ διοικητικοῦ δικαίου τοῦ Παντείου Πανεπιστημίου καὶ ἀντιπρόεδρος τοῦ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, ἐκ τῶν διαπρεπεστέρων νομομαθῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Τὰ ἐπιστημονικά του συγγράμματα παρέμειναν ἀξεπέραστα μέχρι σήμερα καὶ σ' αὐτὰ ἀνατρέχουν οἱ σημερινοὶ καθηγητὲς, νομικοὶ καὶ φοιτητὲς ἀκόμα καὶ μετὰ τὴν πρὸ πλείστου χρόνου ἀποχώρησή του ἀπὸ τὴ Σχολή. Στὸ λογοτεχνικὸ ὄχι ὑπῆρξε ἐπίτιμο μέλος τῆς Ἑθνικῆς Ἑταιρείας τῶν Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν καὶ συγγραφεὺς ἐνὸς φιλοσοφικοῦ «μυθιστορήματος ἐπιστημονικῆς φαντασίας», τὸ ὁποῖο μετριοφρόνως χαρακτηρίζεως μετάφραση ἐκ τοῦ δῆθεν γερμανικοῦ. Ὑπῆρξε τὸ μεῖζον ἔργον καὶ τὸ ἔργον ζωῆς του στὸν λογοτεχνικὸ στίβο καὶ ἄφησε ἐποχὴ ἀνάμεσα στοὺς λογίους, ὅταν πρωτοεξεδόθη. Τὸ ὀνόμαζε «*Ἡ Κοιλιά τῶν*

Ρόδων», καὶ σ' αὐτὸ προμάντευε μιὰ πνευματικὴ ἀναγέννηση μετὰ τὸν φωτοσβεστικὸ ἐξουσιαστικὸ μεσαίωνα ποὺ διατρέχουμε. Τὸ αἰσιδόξο μήνυμά του, γεμᾶτο λυρισμὸ καὶ αὐτοπεποιθήση, σὰ νὰ τὸ ἔζησε αὐτὸς σὲ ἄλλῃ ζωῇ, στᾶζει τὸ βάλαμο τῆς παραμυθίας στὶς ἀπογοητευμένες ἀπὸ τὴν τωρινὴν κατὰπτωση καρδιές μας.

Ὁ Γεώργιος Κ. Πουρναρόπουλος ἦταν ἐπίκουρος καθηγητῆς τῆς ἱστορίας τῆς ἱατρικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Μπορεῖ νὰ μὴν ἔγινε ποτὲ τακτικὸς καθηγητῆς τῆς αὐτῆς ἑδρας (ποιὸς ξέρει γιατί;), ἀλλὰ ἦταν ἀπὸ τοὺς λίγους σύγχρονους συναδέλφους του ποὺ ἤξερε ἱστορία τῆς ἱατρικῆς. Αὐτοὶ ποὺ σπουδάζουν σήμερα ἱατρικὴ, ξέρουν ἀπὸ ποῦ προέρχεται ἡ ἐπιστήμη τους; Καὶ ὅσοι γνῶρισαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του τὸν «Παρνασσό» (ἐξελέγετο ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν γενικὸς γραμματέας τοῦ συλλόγου) λυποῦνται σήμερα γιὰ τὸ πῶς κατάντησε, ἐκτραπείς «παρὰ φύσιν» ἀπὸ τὸν εὐρέος φάσματος λόγιο προορισμὸ του. Γιατὶ ἄλλο κάποιος σύλλογος φιλολόγων καὶ ἄλλο «Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσός», μέλη τοῦ ὁποίου χρημάτισαν καὶ ἓνας ἐθνικὸς ποιητῆς σὰν τὸν Παλαμᾶ ἢ ἓνας δημοφιλέστατος (στὸν καιρὸ του) σὰν τὸν Ἀχιλλέα Παράσχο.

Καὶ οἱ δύο νεκρολογούμενοι (ἰδίως ὁ μὲν ὁ δεύτερος), προεδρεύοντος τοῦ «Παρνασσοῦ» τοῦ ἀειμνήστου καὶ μεγίστης ἠθικῆς προσωπικότητας καθηγητοῦ Γεράσιμου Ι. Κονιδάρη, εἶχαν ἀναλάβει καὶ ὁργανώσει, σὲ συνεργασία μὲ τὸν «Δαυλὸ» καὶ εἰς πείσμα τοῦ φοινικισμοῦ, τὴν μεγαλειώδη ἐκδήλωσι γιὰ τὸ Ἀλφάβητο, ὅπου ἡ τεράστια αἴθουσα τοῦ «Παρνασσοῦ» — ἡ ὠραιότερη τῆς Ἀθῆνας — ἀνεμνήσθη ἡμερῶν ἀρχαίων καὶ ἦταν κατὰ-μεστη (καὶ μὲ ὀρθίους) ἀπὸ τὰ καλύτερα στελέχη τῆς ἀθηναϊκῆς κοινωνίας ὅλων τῶν ἡλικιῶν. Πρέπει οἱ σημερινοὶ ἐν ἐνέργειᾳ καθηγητὲς τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν μας, τῶν ὁποίων τὰ βιβλία διδασκαλίας τους τὰ περισσότερα «πατατίζουν» ἀφόρητα καὶ στὶς σχοινοτενεῖς παραδόσεις τους οἱ φοιτητὲς κοιμοῦνται ὀρθιοί, πρέπει ἐπιτέλους νὰ καταλάβουν ὅτι εἶναι καὶ αὐτὸ μέρος τοῦ χρέους τους, νὰ ἀσχολοῦνται πέραν τῶν τυπικῶν καὶ μὲ τὴν πραγματικότητα ποὺ ζοῦμε, δίνοντας στοὺς μαθητές τους ἓνα κλειδί καὶ ἓνα πρότυπο ἰδανιστικοῦ βίου. Εἶναι ἀδήριτη ἀνάγκη, κρατώντας βέβαια εὐγενικά τις ἀποστάσεις, νὰ σκύψουν καὶ νὰ ἀγαπήσουν τοὺς νέους, οἱ ὁποῖοι «ἐν μέσῳ λαιλάπων, κ' ἐν μέσῳ θηρίων», ὅπως λέει σ' ἓνα στίχο τοῦ ὁ παλιὸς Παρνασσιδεὺς ποιητῆς Σπυρίδων Βασιλειάδης, ἀγωνίζονται ἀπελπισμένα νὰ ἐνταχθοῦν κοινωνικά καὶ νὰ μὴν καταλήξουν στὰ ναρκωτικά, στὸ περιθώριο καὶ στὶς αὐτοκτονικὲς τάσεις. Κατὰ τὸν φιλόλογο-καθηγητὴ τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν Βασίλη Μοσκόβη, ὁ καθηγητῆς, ἂν δὲν συμπονάει τοὺς νέους, καλύτερα εἶναι νὰ ἀλλάξει ἐπάγγελμα. Ἐπιπροσθέτως, προσωπικά πιστεύω, γνωρίζοντας τὴν εὐρωπαϊκὴν πραγματικότητα, ὅτι ἡ κοινοτοπία, ἡ λογοκλοπὴ καὶ ἡ ἀνηθικότητα πρέπει νὰ τιμωροῦνται καὶ ἐδῶ ὅπως στὰ ξένα Πανεπιστήμια. Γένοιτο! «᾽Ω Ἀπολλων, ἐπάκουσόν με!...».

Ὁθων Μ. Δέφνερ

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΑΤΣΑΛΗΣ, *‘Ο κατακλυσμός του Δευκαλίωνος*

‘Ο Γ.Κ. ‘Ατσάλης, «προβληματισμένος ίσως για τη μοίρα του ανθρώπινου γένους, ίσως και συγκινημένος από το καταστροφικό μένος του κατακλυσμού», ξεετάζει στο βιβλίο του αυτό την κρίσιμη και δραματική εκείνη για την ιστορία στιγμή και μάλιστα με ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς λέγει, σάν κάτι που συνέβη στους δικούς μας προγόνους αλλά και σάν γεγονός γενικού ενδιαφέροντος (σελ. 7-8).

Στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου του, που ‘χει τόν υπότιτλο «Μύθος και ‘Ιστορία», ε-ντοπίζει μεταξύ των άλλων και τη δυσκολία κατανόησης του μύθου του κατακλυσμού άλ-λά και τής Μυθολογίας των ‘Ελλήνων έν γένει εξαιτίας του δογματισμού, «που καταδυνά-στευε μέχρι τη σημερινή εποχή τόν άνθρωπο και που σάν αποτέλεσμα είχε νά τόν άπομα-κρύνη με την προκατάληψη του απ’ την ώμη πραγματικότητα» (σελ. 5 και 9-14). Βέβαια ό δογματισμός κι οί προκαταλήψεις, που δυστυχώς ουδόλως εξέλιπαν, δέν αποτελούν φυσικ-κά ή τυχαία βλαστήματα του νοϋ του ανθρώπου, όπως εΐθισται νά λέγεται, αλλά έφευρέ-σεις και μηχανές των παρά φύσιν εξ-ουσιαστών, που αναρριχήθηκαν στην εξ-ουσία μετά τόν κατακλυσμό που ξεετάζουμε, οί όποιοι, γνωρίζοντας ότι ή ιστορική αλήθεια είχε έ-νταφιασθεί στη λάσπη του κατακλυσμού, διέδωσαν στους φοβισμένους κι άνυπεράσι-στους ανθρώπους (μιά κι οί διογενείς σοφοί και ήρωες άφανίστηκαν), ότι αίτία του κατα-κλυσμού υπήρξε ή άνυπακοή κι ή άσέβεια στους τάχα «έλέφ θεού» βασιλείς, κι ότι για νά μñν πάθουν κι αυτοί τά ίδια, ωφείλαν νά δέχωνται τίς όποιες διαταγές και τά όποια θέ-σφατά τους άδιαμαρτύρητα...

Στο δεύτερο κεφάλαιο του βιβλίου του ό Γ. ‘Ατσάλης άπαριθμεί τίς άρχαίες πηγές που μνημονεύουν τόν κατακλυσμό και παρατηρεί όντως ότι ό «ήσιόδειος κύκλος» ουδόλως ά-ναφέρει τό τρομερό αυτό συμβάν. “Όμως τό προσπερνά έπί τροχάδην χωρίς ν’ άναζητή-ση τά αίτια! “Ίσως ό συγγραφέυς ν’ άγνοή ότι ή «Θεογονία», τό κατ’ έξοχήν ιστορικό έ-πος (κι όχι θρησκευτικο-διδασκτικό, όπως τό θέλει ή λογοκρατία), δέν αποτελεί έργο του

‘Εσχατολογικά

Είς μνήμην του ‘Ηλία Τσατσόμοιρου

“Όταν όλες οί μñμες παρελαύνουν μπροστά μας μέσα σέ μιá στιγμή, τούτο είναι όραμα θανάτου και έπιβεβαίωση ζωής. “Όλο τό παρελθόν άπογυμνώνεται από τη διάρκειά του και παίρνει διαστάσεις αυτοϋπέρβασης και ύπαρξιακής διαφάνειας. Δέν άντέχει ό χρόνος στην κυριαρχία του και παραχωρεί τη θέση του στην αιωνιότητα.

Σέ κάθε τέτοια στιγμή όλοι οί στοχασμοί επανέρχονται στην πρωταρχική τους έκπόρευση. Τούτο τό αναπόδραστο έχει μέσα του την άποκάλυψη, που λει-τουργεί σάν μιá συνεχώς προωθούμενη όριακή κατάσταση μεταλλαγής, όπου μεταμορφώνονται οί ποιότητες σέ νόημα και αΐσθηση ένός ευρύτερου δέους έ-λευθερίας, σέ μιá άρχετυπική διαίσθηση άκινήσιás ή και άχρονικότητας. Είναι ό χώρος, όπου υπάρχουν όλες οί άπαντήσεις, όλες οί καμπύλες που αρχίζουν ά-πό τόν έαυτό μας, όλα τά νέα μας πρόσωπα, όλες οί μορφές.

Πρέπει νά περνάμε από αυτές τίς μεταμορφώσεις συνειδητά, νά συνθησίουμε στο άόρατο, νά γίνουμε έραστές του, νά άγγίξουμε τη πρώτη καταγωγή του ό-νείρου, τό άπεριόριστο, που χωρίς τό θάνατο, χωρίς τίς καταιγίδες, που φέρνουν

Ἡσιόδου ἢ τῆς ἐποχῆς του, ἀλλὰ τῶν ἀνθρώπων τῶν πρὸ τοῦ Κατακλυσμοῦ, τῶν «πρὸ τῆς νῦν γενέσεως», ὅπως τοὺς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, οἱ ὅποιοι φυσικῶ τῷ λόγῳ ἀγνοοῦσαν τὸ γεγονὸς...

Τὴν προσοχὴ τοῦ συγγραφέως ὁμως ἀποσποῦν τὰ «*Ἔργα καὶ Ἡμέραι*» κι ἰδιαίτερα ὁ μῦθος τῶν μεταλλικῶν γενῶν, τὸν ὁποῖο ὁ συγγραφεὺς ὑπολαμβάνει ὡς ἱστορικὸ μῦθο κι ὄχι αἰτιολογικόν, καθὼς εἶναι. Ἔτσι ὁ συγγραφεὺς ἐρμηνεύει τὰ μεταλλικὰ αὐτὰ γένη ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς χρονικῆς διαδοχῆς καὶ τῆς συνακόλουθης προοῦσης κατάπτωσης. Τὸ ἀργυρὸ γένος, κατώτερο τοῦ χρυσοῦ, διαδέχεται τὸ χρυσὸ καὶ τὸ χάλκινο παίρνει τὴ θέση τοῦ, γιὰ ἀγνωστους λόγους, παρηκμασμένου ἀργυροῦ. Ἡ ὑβριστικὴ στάση τοῦ τρίτου αὐτοῦ γένους, πού μόνο τὸν πόλεμο καὶ τὰ ἔργα τοῦ χαλκοῦ χαιρόταν, ἐπέσυρε τὴν ὀργὴ τοῦ Διὸς — πάντα κατὰ τὴν ἄποψη τοῦ συγγραφέως —, ὁ ὁποῖος καὶ τὸ ἀφάνισε διὰ τοῦ κατακλυσμοῦ πού ἐξετάζουμε! Τοιοῦτοτρόπως ὁ συγγραφεὺς, ἄθελά του ἐξάπαντος, ὀδηγεῖται στὰ ἴδια συμπεράσματα μ' αὐτὰ τῆς Ἰουδαϊκῆς θεοκρατίας, τοῦ δογματισμοῦ καὶ τῆς προκατάληψης. Λέγω ἄθελά του, γιατί στὰ ἐπόμενα κεφάλαια κι ἰδιαίτερα στὸ ἔνατο παραθέτει, ἀναλυτικὰ μάλιστα, ὅλες τὶς διατυπωθεῖσες μέχρι σήμερα ἐπιστημονικὲς ἐρμηνεῖες, πού βέβαια οὐδόλως σχετίζουν τὸ γεγονὸς μὲ κάποια θεϊκὴ βούληση εἴτε τοῦ Διὸς εἴτε τοῦ Ποσειδῶνος.

Ὁ συγγραφεὺς, καθὼς εἶπα, ἐντοπίζει τὸν κατακλυσμὸ στὴ Φθία — πού ἔκτοτε λέγεται *θέσις ἁλὸς* (Θεσσαλία), μιὰ καὶ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἡ περιοχὴ αὐτὴ ἦταν μιὰ τεράστια λίμνη — χρονολογικὰ δὲ τὸν τοποθετεῖ γύρω στὸ 1500 π.Χ., ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία ἐγινε, σύμφωνα μὲ τὸν αἰώνηστο Μαρινάτο, ἡ ἔκρηξη τοῦ ἡφαιστείου τῆς Θήρας, πού κατέστρεψε τὴν Κρήτη. Ὁ Γ.Κ. Ἀτσάλης συσχετίζει τὸ γεγονὸς τοῦ κατακλυσμοῦ μὲ τὸν καταποντισμὸ τῆς Ἀτλαντίδος ἀλλὰ καὶ μὲ τὴν ἔκρηξη τοῦ ἡφαιστείου τῆς Θήρας. Κι ὁμως αὐτὰ ὄχι μόνο εἶναι ξεχωριστὰ γεγονότα, ἀλλ' ἀπέχουν τὸ ἓνα ἀπ' τὸ ἄλλο χρονικὰ ἀρκετὲς χιλιετίες. Ὁ Πλάτων, τοῦ ὁποῖου τὶς ἀπόψεις παραθέτει ὁ συγγραφεὺς, ἐντοπίζει τὸ γεγονὸς παλαιότερα τῆς 5ης π.Χ. χιλιετίας, ἐνῶ ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρεται σὲ δύο διαφορετικὰ τέτοια γεγονότα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓνα τοποθετεῖ ὡς ἐπελθὼν μετὰ τὰ Τρωικά. Ὁ ἐκλιπὼν μεγάλος ἐρευνητὴς καὶ ἐξέχων συνεργάτης τοῦ «Δαυλοῦ» Ἡ. Γκατσόμοιρος, χωρὶς νὰ εἶναι κατηγορηματικὸς, δέχεται ὅτι ἡ καταβύθιση τῆς Ἀτλαντίδος κι ὁ κατα-

τὶς βροχὲς τῶν καθαρμῶν, θὰ σήμαινε τὴν ἀνυπαρξία.

Εἶναι τὸ ἀναμφίβολο τῆς γέννησης καὶ τοῦ θανάτου, πού προκαλεῖ τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἡ ὑπέρβαση τοῦ χρόνου, πού ἀποκαλύπτει τὴν ἀγάπην. Οἱ δυνάμεις αὐτὲς δὲν εἶναι κατηγορίες τοῦ λόγου, εἶναι κατηγορίες ὑπαρξιακές, βρίσκονται καὶ εἶναι καὶ βιώνονται καὶ δροῦν. Κινοῦνται πρὸς τὸ ὄν, ἀλλὰ καὶ τὸ δέχονται, ἐλκύουν καὶ ἀποδέχονται τὴ συγγενικὴ ποιότητα, πού ἐκφράζει τὴν τάση τῆς ἐπιστροφῆς. Εἶναι τοῦτο ἡ κορυφαία ὑπερβατικὴ συνάντηση στὴν καρδιὰ τῆς Ἐνότητος.

Ὅταν συντελεῖται ἡ συγκομιδὴ, ὁ χῶρος πληροῦται καὶ ἡ πλησμονὴ φτάνει σὲ ἓνα ἀδιέξοδο κορεσμοῦ. Τοῦτο εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ θανάτου γιὰ κάθε περιεχόμενο μνήμης πού ἔχει ἐξαντλήσει τὸ χρέος της καὶ πού θέλει νὰ ἀποβάλλει τὴν ἀσφυκτικὴ ἐμμονὴ τοῦ παρελθόντος καὶ νὰ ὑπερβεῖ καταλυτικὰ σὲ ἓνα καινούργιο γεγονὸς ἐλευθερίας. Ὑπάρχει ἐδῶ μιὰ προστασία ἀγάπης μέσα ἀπὸ τὸ θάνατο καὶ μὲ τὸ θάνατο γιὰ τὴν περίσωση καὶ διατήρηση τῶν δυνάμεων τῆς ἀνανέωσης καὶ τῆ διαφύλαξη τοῦ ἔσχατου πυρήνα τῆς ὑπαρξῆς.

Τὸ νεκρὸ τοπίο ἐπισφραγίζει τὴν ἐκπλήρωσή του. Ὁ κάθε ἀγρὸς ἔχει ἀνάγκη νὰ ἀναπαύεται, νὰ ἀκίνητεῖ καὶ τοῦτο δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἴδια ἀ-

κλυσμός του Δευκαλίωνος σχετίζονται χρονολογικά, έντοπίζονται δὲ χρονικά μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ὀρίζοντα στὸν «Τίμαιο» καὶ «Κριτία» (δὲς «Δαυλὸν» τ. 60 κ.ά.).

Τὸ βιβλίο αὐτὸ τοῦ Γ.Κ. Ἀτσάλη, πέραν αὐτῶν τῶν σημείων ποὺ ἐπεσήμανα, ἀποτελεῖ πράγματι ἓνα καλὸ καὶ χρήσιμο ἐγχειρίδιο γιὰ κάθε ἀναγνώστη ποὺ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ τρομερὸ αὐτὸ συμβάν. Ὁ συγγραφεὺς ἔχει συγκεντρώσει σ' αὐτὸ ὅλες τὶς μυθολογικὲς ἀπηγήσεις, ὅλα τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα κι ὅλες τὶς ἐπιστημονικὲς ἐρμηνεῖες ποὺ δόθηκαν στὸ θέμα αὐτό. Ὅμως κι οἱ προβληματισμοὶ τοῦ συγγραφέα δὲν εἶναι ἄστοχοι. Προβληματίζεται ὄντως, «ἂν τὸν κατακλυσμὸς αὐτὸ τὸν προκάλεσαν θεϊκὲς ἢ ἐξαγωγῆνες δυνάμεις, γιὰτὶ ἂν δὲν συμβαίνει αὐτό, θὰ πρέπει νὰ δεχθοῦμε ὅτι τὰ ὅσα γνωρίζουμε σήμερα γύρω ἀπὸ τὸ ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ χάλκινου γένους εἶναι πολὺ λίγα σὲ σχέση μὲ τὴν πραγματικότητα. Γιατὶ ἀναμφισβήτητα τέτοιες ὑπερικανὲς δυνάμεις θὰ μπορούσαν νὰ διαθέσουν μόνο ἄνθρωποι μὲ ὑψηλὸ πνευματικὸ καὶ τεχνικὸ πολιτισμὸ, κάτι ὅμως γιὰ τὸ ὁποῖο, δυστυχῶς, καὶ εἰδικὰ γιὰ τὸ δεύτερο, μᾶλλον δὲν μᾶς πείθει ἡ μέχρι σήμερα γνώση μας γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ χαλκοῦ» (σελ. 104). Καὶ λίγο πιὸ κάτω συνεχίζει: «Τὸν κατακλυσμὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ βασιλιᾶ τῆς Φθίας προκάλεσε ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος. Αὐτὸς ποὺ δέχτηκε τὴν κλεμμένη φωτιὰ τοῦ Προμηθέα» (σελ. 108), χωρὶς ὥστόσο νὰ διαθέτῃ καὶ τὴν ἀνάλογη ἠθικο-πνευματικὴ μὀρφωση, σύμφωνα μὲ τὸν Ἡ. Τσατσόμοιρο. Οἱ ἄνθρωποι λοιπὸν αὐτοί, ποὺ διδάχτηκαν τὴν τεχνολογία, προτοῦ ν' ἀποκτήσουν πνευματικὸ πολιτισμὸ, αὐτοκαταστράφηκαν μέσα στὴν πλημμύρα τοῦ πολέμου καὶ μαζί τοὺς συμπαρέσυραν καὶ κατέστρεψαν καὶ τὸν ἐξάισιο πολιτισμὸ τῶν θεῶν τοῦ Ὀλύμπου, κάτι ποὺ ἀπειλεῖ καὶ σήμερα τὸν πλανήτη καὶ τὸν πολιτισμὸ, ἀφοῦ καὶ οἱ σημερινοὶ «τιτῆνες» καὶ «ἐκατόγχειρες» δὲν διαθέτουν τὴν ἠθικο-πνευματικὴ μὀρφωση ποὺ πρέπει, δὲν μετέχουν τῆς ἐλληνικῆς παιδείας.

Σαράντος Πάν

νάγκη ποὺ ἔχει ἡ συνείδηση νὰ ἐπικοινωνεῖ μὲ τὴν αἰωνιότητα.

Εἶναι τὸ ἀναπόδραστο ἀπὸ τὴ μεταφυσικὴ ἐπιταγὴ αὐτο-θέασης, ποὺ καθιστᾷ τὴ νεκρότητα χώρο ἀποκάλυψης τοῦ βάθους καὶ τὴν μεταλλάσσει σὲ λειτουργία ἀναδίπλωσης καὶ ἀπελευθέρωσης τοῦ ἐσχατολογικοῦ δυναμικοῦ ποὺ κινεῖ καὶ προκαλεῖ τὴ μοίρα τοῦ βίου μας.

Οἱ νέοι σπόροι, ποὺ εὐγνωμονοῦν τὸ θάνατο, ἐπιτελοῦν ἔργο αἰωνιότητος, καθὼς πλημμυρίζουν παλαιούς καὶ νέους ἀγρούς, ἐκεῖ ποὺ ἀένια πραγματώνεται ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς, ἡ ἴδια ἡ ζωὴ, ποὺ εἶναι γιομάτη ἀπὸ ἀσυγκράτητη κίνηση καὶ ἄπειρες στιγμὲς ἀκίνησις, δίχως τὶς ὁποῖες δὲ θὰ μπορούσε νὰ ὑπάρχει.

Ἀναστάσης Λεβίδης

[Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ἀνέκδοτο βιβλίο τοῦ «Δοκιμακὲς παραλλαγὲς μιᾶς ποίησης»]